

ਸਾਲ ਚੌਦਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ ਜੁਲਾਈ, 2008

ਫਾਉਂਡਰ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਚੇਅਰਪਰਸਨ

ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

	Annual	Life
U.S.A.	50 US\$	500 US\$
U.K.	30 £	300 £
Aus.	80 \$	800 \$
Europ	50 Euro	500 Euro

Postal Address for 'ATAM MARG' Enquiry,
Money Order, Cheque, Draft &
correspondence

V.G.R.M Charitable Trust 'Atam Marg'
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(Near Chandigarh) P.O. Mullanpur
Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S. Nagar
(Mohali) 140901 Pb.India.

Office 'Atam Marg' Ph. No. - 0160-2255002,
Fax.-2255009, , Mobile - 9417214391,79

FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼) CONTACT NO.

U.S.A. - Baba Satnam Singh ji Atwal
Phone and Fax : 408-263-1844

Bhai Kuldeep Singh Sher Gill
Phone : 408-230-8319

Bibi Sukhvinder Kaur Bains
Phone : 403-270-3387

Canada - Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 604-433-0408

England - Bibi Gurbax Kaur /Jagtar Singh Jagt
Phone : 0121-200-2818

Fax : 0121-200-2879, Raj Mobile : 07968734058

Australia - Bhai Jiwan Singh ji
Phone : 03-943-65865, Fax : 03-943-65867

For more information please visit us on internet at:-

Email : atammarg@glide.net.in

[http:# www.ratwarasahib.org](http://www.ratwarasahib.org), [http # www.ratwarasahibmedia.org](http://www.ratwarasahibmedia.org)

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ
ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
ਡਾਕਖਾਨਾ ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ,
ਜ਼ਿਲਾ ਐਸ.ਏ.ਐਸ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

ਤੱਤਕਰਾ

1. ਬਾਰਾਮਾਹਾ 2
2. ਸੰਪਾਦਕੀ 4
3. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੇ 5
4. ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ 8
5. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਝਲਕਾਂ 29
6. ਜੁਗਤੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ 38
7. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ 50
8. ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਨਾਮ 52
9. ਕਾਲਸੀ ਦਾ ਰਿਖੀ 55

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
200/-	2000/-	20/-
280/-	2080/-	(For outstation cheques)

ਸੰਪਰਕ ਨੰ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	0160-2255001
ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਬੀਜੀ	9417214381
ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ -	9417214378
ਜਥੇਦਾਰ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਇੰਚਾਰਜ	9417214383
ਜਰਨਲ - 9417214384, ਬੀ ਐਡ ਕਾਲਜ -	9417214382
ਬਾਬਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਲੰਗਰ	9417214380
ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ	9872814385, 9417214385
ਅਖੰਡਪਾਠ ਬੁਕਿੰਗ	9417214386
ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	0160-2255003
ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ	0160-2255004

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਸਕਾਈ ਟੀ.ਵੀ. ਸਟੇਲਾਈਟ ਚੈਨਲ 0176
ਤੇ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਨਿਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ -

ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ 11.00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਸੋਮਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 7.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਯੂ.ਕੇ. ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ www.amritbani.com ਤੋਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਯੂ.ਕੇ. ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ।

ਜਾਰੀ ਕਰਤਾ - ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਪਿਰਚੂਅਲ ਸਾਇੰਟਿਫਿਕ
ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ, ਯੂ.ਕੇ.

ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਸਾਵਣੁ (ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ)

ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਤੱਕਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹਾੜ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਅੱਧੇ ਹਾੜ ਤੋਂ ਘਟਾਂ ਉਮੰਡ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬੱਦਲ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਢੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਠੰਢੀ ਵਾਯੂ ਹੁਮਕ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਨਦੀਆਂ, ਨਾਲੇ ਉਛਲ-ਉਛਲ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹਨ, ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਹਰਿਆਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰੇ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਮੀਂਹ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਨਿਖਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ, ਕੁਠਾਰਾਂ ਧੋ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਮੁਰਝਾਏ ਹੋਏ ਪੱਤੇ ਹਨੇਰੀਆਂ ਚਲ ਕੇ ਧੂੜ ਨਾਲ ਲੱਥ-ਪੱਥ ਹੋਏ ਧੋਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਿਖਰ ਕੇ ਝੁੰਮਣੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਂਧੀ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਖਰੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਹੇਠ ਬੈਠ ਕੇ ਅਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਸਰ, ਇਸ ਨਿਖਾਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਹੀ ਅਸਰ ਪੈਦਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਠ ਤੇ ਹਾੜ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਝੁਣ-ਝੁਣੀ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਵਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਦਲ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਤੀ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਈ ਸੁਹਾਗਣ ਇਸ ਠੰਢਕ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਕੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇੜਾ ਉਸ ਤੋਂ ਸਾਂਭਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਉਸ ਦਾ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਖਿੜਦਾ ਹੈ-ਖਿੜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਉਹ ਖਿੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

**ਸਾਵਣਿ ਸਰਸੀ ਕਾਮਣੀ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਉ
ਪਿਆਰੁ ॥ ਪੰਨਾ - 134**

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਤੜਫ ਰਹੇ ਪਿਆਰੇ ਇਸ ਠੰਢਕ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਖਿੱਚਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਧੁਨ ਇਸ ਪਿਆਰ ਵਿਚੋਂ ਗੂੰਜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਸੇਜਾ ਉਤੇ ਆਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਮਨ ਤੇ ਤਨ ਭਿੰਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਿਆਰ, ਇਹ ਨਾਮ ਧੁਨ ਉਸਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-

**ਮਨੁ ਤਨੁ ਰਤਾ ਸਚ ਰੰਗਿ ਇਕੋ ਨਾਮੁ
ਅਧਾਰੁ ॥ ਪੰਨਾ - 134**

ਉਸ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਇਕ ਛਿਨ ਵੀ ਦੂਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਦੀ ਸੇਜਾ ਉਪਰ ਜੀਅ ਭਰ ਕੇ ਮਾਣਾਂ। ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ

ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਫਰਕ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦੇ ਰੰਗ ਸਾਰੇ ਢਿੱਕੇ ਹਨ, ਇਹ ਕੁਸੰਭੇ ਦੇ ਰੰਗ ਵਾਂਗੂੰ ਕੱਚੇ ਰੰਗ ਹਨ। ਇਕ ਛਿਨ ਲਈ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਛਿਨ ਉਤਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਸੁਭਾਗੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਰੰਗ ਕਦੇ ਮੈਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਹਿੰਦਾ ਹੈ-

**ਰਾਮ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਉਤਰਿ ਨ ਜਾਇ ॥
ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਜਿਸੁ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ ॥**

ਪੰਨਾ- 194

ਉਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਪਿਆਰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਗਿਆ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰਸਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਵਾਸਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਤਿਕੁਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸਹੰਸਰਾਰ ਦਲ ਕਮਲ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ, ਕਣ-ਕਣ ਵਿਚ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫੇਰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ -

**ਕਾਇਆ ਕਾਪਰੁ ਚੀਰ ਬਹੁ ਫਾਰੇ
ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਨ ਲਹੈ ਸਭਾਗਾ ॥ ਪੰਨਾ - 985**

ਇਹ ਰੰਗ ਚਲੂਲ ਹੈ, ਇਸ ਰੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਿਆਰ ਜਦੋਂ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਸਤਿਸੰਗ ਕੀ ਰੇਣੁ ਮੁਖਿ ਲਾਗੀ
ਕੀਏ ਸਗਲ ਤੀਰਥ ਮਜਨੀਠਾ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਰੰਗਿ ਚਲੂਲ ਭਏ ਹੈ
ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਨ ਲਹੈ ਮਜੀਠਾ ॥ ਪੰਨਾ - 1212**

ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਿਅੰਕਰ ਜੁੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਜੁੱਧ ਦੀ ਕਮਾਨ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਜਰਨੈਲ, ਰੋਪੜ ਦੇ ਪਠਾਣ, ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਫੜ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਵਾਂਗੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਦਾਨੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਜੂਝ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਹ ਜੁੱਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁਛਿਆ। ਇਕ ਸ਼ਕਾਇਤ ਹੋਈ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਨਿ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰਦਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹੌਸ਼ ਵਿਚ

ਆ ਕੇ ਫੇਰ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਫਟੜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ, ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ! ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਜੋ ਅਜੇ ਤਕ ਵੱਡੀ ਰਾਤ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਵੀ ਫੱਟੜਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹ-ਟੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦੇਵ ਨੇਤ ਨਾਲ ਉਸੇ ਮੁਗਲ ਜਰਨੈਲ ਖਾਨ ਦੀ ਦੰਦਲ ਭੰਨ ਕੇ, ਉਸ ਦਾ ਸੀਸ ਆਪਣੇ ਪੱਟ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪੁਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਕਿਸਨੂੰ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਰੰਗ ਰਤੜੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਤਿ ਠੰਢੀ ਠਾਰ ਰੋ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਉਸ ਪਿਆਰੇ ਨੇ ਧੋ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰੱਤਿਆ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਤੁਰਕ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਤੁਰਕ ਦਿਸਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਨੂਰ ਭਰਿਆ ਦੀਦਾਰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਆਪਣੇ-ਬੇਗਾਨੇ ਦੀ ਪਰਖ ਮਿਟ ਗਈ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਰੂਪ ਸਭ ਥਾਂ ਵਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।” ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ, ਪੱਟੀਆਂ ਤੇ ਮਲੂਮ ਦੀ ਡੱਬੀ ਫੜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਰੰਗ ਰੱਤਿਆ ਸੱਜਣਾਂ! ਤੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੱਤਿਆ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਜਖਮ ਸਾਫ ਕਰਕੇ ਮਲੂਮ ਲਾਈਂ ਅਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਵੀ ਬੰਨ੍ਹੀਂ।

ਇਹ ਹੈ ਅਵਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਰੱਤਿਆਂ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੁਸੰਭਾ ਰੰਗ ਲਹਿ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਦਾ ਰੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹੁ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਝੂਠਾ ਰੰਗ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੁਆਹ (ਰਾਖ) ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੋਤੀਆਂ ਦੇ ਮੰਦਰ, ਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ, ਕਸਤੂਰੀ ਤੇ ਲਪਟਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਕੁਝ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਚੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਮਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਹੈ।

ਬਿਖਿਆ ਰੰਗ ਕੁੜਾਵਿਆ ਦਿਸਨਿ ਸਭੇਛਾਰੁ॥
ਪੰਨਾ - 134

ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ, ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼, ਰੂਪ, ਰਸ, ਗੰਧ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਿਚਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਤਮ ਰਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਝੂਠੇ ਤਮਾਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਫਸਦੇ। ਉਹ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਥੋਂ ਸੁਆਂਤੀ ਬੂੰਦ ਝਰਦੀ

ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਸ, ਭਟਕਣਾ ਬੁਝ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ
ਪੀਵਣਹਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 134

ਪ੍ਰਭੂ ਕਣ-ਕਣ ਦੇ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਵਣੁ ਤਿਣੁ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗਿ ਮਉਲਿਆ ਸੰਮੁਖ
ਪੁਰਖ ਅਪਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 134

ਉਹ ਧੰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਮਿਲਾਪ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਦੋਂ ਵਾਲਾ ਹੁੱਸੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਰੁਮਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਨਸਪਤੀ ਝੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਥਾਂ ਆਪਣਾ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਨਗਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਦੀਆਂ ਝੁੰਮਣੀਆਂ ਅੰਦਰ ਝਰਨੂਟਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਦੀ ਲੋਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਮਿਲਣੈ ਨੋ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਕਰਮਿ
ਮਿਲਾਵਣਹਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 134

ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਰਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ -

ਜਿਨੀ ਸਖੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਆ ਹਉ ਤਿਨ ਕੈ
ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ॥ ਪੰਨਾ - 134

ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਸੀਏ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਸ਼ਬਦ ਸਦਕੇ ਉਹ ਸੰਵਾਰੇ ਗਏ -

ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਜੀ ਮਇਆ ਕਰਿ ਸਬਦਿ
ਸਵਾਰਣਹਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 134

ਉਹ ਸੋਹਾਗਣੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਹਾਗ ਦਾ ਰਸ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਣ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁੰਜਾਰਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਝਿਮ-ਝਿਮ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਉਮਡ-ਉਮਡ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਹਾਗਣਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਸਹਾਈ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਸਾਵਣੁ ਤਿਨਾ ਸੁਹਾਗਣੀ ਜਿਨ ਰਾਮ ਨਾਮੁ
ਉਰਿ ਹਾਰੁ॥ ਪੰਨਾ - 134

ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਹਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੋਭ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਤ, ਫੋਕੀ ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਅਗਨ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਲੋਚਾ ਦੀ ਅਗਨ ਵਿਚ ਸੜ ਕੇ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 7 ਤੇ)

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਰੂਹਾਨੀ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਜਜਬੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਆਪ ਜੀ ਸੂਝਵਾਨ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ ਅਤੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਸਇੰਟੇਫਿਕ ਸਪਿਰਿਚੂਅਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖ ਕੇਂਦਰ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਰਸਟਾਂ ਦੇ ਫਾਉਂਡਰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਰੀਰਕ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਿਸਾਲ ਆਪ ਬਣਿਆਂ ਹੈ। ਇਸ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੇ ਦਿਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮਹਾਨ ਸਤਿਸੰਗ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਰੂਪ ਅੰਦਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਵਿਖੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੂਰਬਕ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਪੋ ਅਸਥਾਨ ਕੁਟੀਆ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਤਪੋ ਬਣ ਦਰਖਤਾਂ ਥੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦੇਸ਼, ਕਾਲ, ਵਸਤੂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਨਿਜ ਨਾਮ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਸਮਾਧੀ ਅਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਾਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯਾਤਰੂ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੇ ਸਨ। 17 ਜੂਨ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹਰ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਹੀ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਨਿਜ ਕਮਾਈ ਸਫਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜਾਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਿਜ ਫਾਰਮ ਜਮੀਨ ਵੇਚ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰੈਕਟੀਕਲ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰੇ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਵਕ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖਿਚ ਸਦਾ ਹੀ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਚਮਕ ਦਮਕ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਟ ਕੇ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਹੀ ਰੂਹਾਨੀ ਜੀਵਨ ਹੁਲਾਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਉਜਲ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਜਿੰਦਗੀ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਉਪਕਾਰੀ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਹਾਨ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਚੌਗਿਰਦਾ ਦਰਖਤਾਂ ਅਤੇ ਹਰਿਆਲੀ ਭਰਪੂਰ ਪਾਰਕਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਹੀ ਰੂਹਾਨੀ ਸਕੂਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਟਰਸਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸਲਾਨਾ ਨਤੀਜਾ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਂਦਰੀ ਬੋਰਡ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸੱਤ-ਪ੍ਰਤੀ-ਸ਼ਤ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਬਿਨਾਂ ਟਿਉਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ 95% ਤੱਕ ਨੰਬਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕੋਈ ਅਦਿਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਬੀਜੀ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਜਥੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਕੁੰਭ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਲਗਾਤਾਰ ਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਧੁੰਨਾਂ ਸਾਰੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਇਹ ਅਸਥਾਨ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਵਿਧੀ ਪੂਰਬਕ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਖਣਾ ਵਾਲੇ ਸੰਪਟ ਅਖੰਡਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਸੈਕੜੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਰਾਹੀਂ ਲਗਾਤਾਰ 24 ਘੰਟੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਬਚਨ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸੋਧ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਬੈਠੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਤੱਕ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਟਈਮ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਦਾ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਖਰੀਦ ਕੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਹੀ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮੇਂ 6.10 ਤੋਂ 6.40 ਤੱਕ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਸੱਤਸੰਗ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਮਾਇਕ ਸਾਧਨਾ ਦੇ ਸੀਮਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਸੱਦਕੇ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋਗੇ ਜੀ।

ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅਟੱਲ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮਾਸਿਕ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਜਾਵੇਗੀ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰੋਲ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿਘਨਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਮਨ ਦੀ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਤੋਂ ਆਲਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਬਿਘਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਪੂਰ ਜੋਰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਟੋਡੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥
ਰਸਨਾ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਨਿਧਿ ਗਾਇਣ ॥
ਸਾਂਤਿ ਸਹਜੁ ਰਹਸੁ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ
ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਪਲਾਇਣ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਜੇ ਮਾਗਹਿ ਸੋਈ ਸੋਈ ਪਾਵਹਿ
ਸੇਵਿ ਹਰਿ ਕੇ ਚਰਣ ਰਸਾਇਣ ॥
ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਹੂ ਤੇ ਛੁਟਹਿ
ਭਵਜਲੁ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਣ ॥ ੧ ॥
ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿਓ
ਦਾਸ ਗੋਵਿੰਦ ਪਰਾਇਣ ॥
ਅਬਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ
ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ॥ ੨ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੩

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ!

**ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ।**

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋ ਫਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਉਹ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਸਨਾ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ-ਕੁ ਉਂਗਲ ਚੌੜਾ ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਬੇਇੱਤਹਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀ, ਜੇ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲ ਏਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਪਾਸਾ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਹੈ, ਝੂਠਾ ਹੈ, ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਹ ਰਸਨਾ ਜੇ ਗਲਤ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਰਸਨਾ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਸਨਾ ਜਪੈ ਨ ਨਾਮੁ

ਤਿਲੁ ਤਿਲੁ ਕਰਿ ਕਟੀਐ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੨

ਤਿਲ-ਤਿਲ ਕਰਕੇ ਕੱਟੀ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵੀ ਭਲੀ ਹੈ -

ਰੇ ਜਿਹਬਾ ਕਰਉ ਸਤ ਖੰਡ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੬੩

ਹੇ ਜਿਹਬਾ! ਜੇ ਤੇਰਾ ਅਸੀਂ ਸੌ ਟੁਕੜਾ ਕਰ ਦੇਈਏ -

ਜਾਮਿ ਨ ਉਚਰਸਿ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ॥ ਅੰਗ-੧੧੬੩

ਜਿਸ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਉਚਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੀਜ਼ ਓਹੀ

ਹੈ। ਮੁੱਖ ਡਰਾਉਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਫਰੀਦਾ ਤਿਨਾ ਮੁਖ ਡਰਾਵਣੇ

ਜਿਨਾ ਵਿਸਾਰਿਓਨੁ ਨਾਉ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੮੩
ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਐਥੈ ਦੁਖ ਘਣੈਰਿਆ ਅਗੈ ਠਉਰ ਨ ਠਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੩

ਇਥੇ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਰਸਨਾ ਜੇ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਪੁੰਨ-ਦਾਨ, ਕਿਰਿਆ-ਕਰਮ, ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ-ਲਿਖਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਕੋਈ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਅਮਰਨਾਥ ਦੀ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੜੀ ਖੋਚਲ ਹੈ, ਬੜੇ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਐਨੀ ਖੋਚਲ ਕਰਕੇ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਨਾ ਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸਤ੍ਰੀ ਵੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਗਾਹਿਣਿਆਂ ਸਮੇਤ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਐਸਾ ਰਿਵਾਜ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੜਾ ਜਪ ਕਰਿਆ, ਤਪ ਕਰਿਆ, ਪੁੱਠਾ ਲਟਕਦਾ ਰਿਹਾ, ਭੁੱਖਾ ਰਿਹਾ, ਸਰੀਰ ਸੁਕਾ ਲਿਆ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬਿਰਥਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ ਪਾਪ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਨਿੰਦਾ ਭਲੀ ਕਿਸੈ ਕੀ ਨਾਹੀ

ਮਨਮੁਖ ਮੁਗਧ ਕਰੰਨਿ ॥

ਮੁਹ ਕਾਲੇ ਤਿਨ ਨਿੰਦਕਾ ਨਰਕੇ ਘੋਰਿ ਪਵੰਨਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੫੫

ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿੰਦਕ ਕੋਲੋਂ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਅਰੜਾਵੈ ਬਿਲਲਾਵੈ ਨਿੰਦਕੁ ॥

ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਬਿਸਰਿਆ

ਅਪਣਾ ਕੀਤਾ ਪਾਵੈ ਨਿੰਦਕੁ ॥ ਅੰਗ - ੩੧੩

ਆਪਣਾ ਕੀਤਾ ਉਸਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਹਰ ਹਾਲਤ

ਵਿਚ। ਇਹੀ ਜਿਹਬਾ ਜੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੀ ਹੈ, ਕਪਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਛਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਧੋਖੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਵਲ-ਛਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਰਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਰਹੇਗੀ, ਦੁੱਖ ਰਹੇਗਾ, ਹਉਂਕੇ ਆਉਣਗੇ, ਝੁੰਜਲਾਹਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਮੱਥੇ ਤੇ ਝੂਰੜੀਆਂ ਪੈ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਖਾਣਾ ਹਜ਼ਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਏ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਅਨੇਕਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਸਲੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਇਕ ਰਸਨਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕੌੜਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਕੁੜੱਤਣ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਨ ਵੀ, ਮਨ ਵੀ, ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਕੁੜੱਤਣ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਕੌੜਾ ਅਸਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੀ ਮਿਠਾਸ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਉਸ ਰਸਨਾ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੌੜੀ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਰਸਨਾ ਹੈ, ਫਿੱਕੀ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਫਿੱਕੇ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ-ਧਰਮ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਨੇ, ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ -

ਫਿਕਾ ਦਰਗਾਹ ਸਟੀਐ

ਮੁਹਿ ਥੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ ॥

ਫਿਕਾ ਮੂਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੭੩

ਐਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਲਿਆ, ਜੁੱਤੀਆਂ ਖਾਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਕਰ ਲਿਆ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਸਨਾ ਦੇ ਕੰਮ ਨੇ। ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਹ ਰਸਨਾ। ਤੇ ਇਹੀ ਰਸਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਜੀਭ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਰਲ ਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਰਸ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਝਰਨਾਹਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਖੇੜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਰਸਨਾ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀ ਇਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੈਰ ਦੇ ਅੰਗੂਠੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੱਕ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ, ਖੇੜਾ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਅੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਈ, ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ

ਝਰਨਾਹਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਝਰਨਾਹਟ ਚਲਦੀ ਹੈ - ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸੈਲ ਨੇ ਚੌਦਾਂ ਖਰਬ, ਪੰਦਰਾਂ ਅਰਬ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਸੈਲ ਚਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ over charge ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਉਸਨੂੰ ਫੂਹ ਲਵੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਅਨੰਦ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਢੰਡੋਰਾ ਪਟਵਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹੋਣ? ਕਾਬਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬੰਦਾ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਕਾਫੀ ਨੇੜੇ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। 120 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਪਾਲਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੋਢਾ ਲਾ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਮਹੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ, ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਓਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਹੁਤ ਪਤਲਾ ਤੇ ਫੁਰਤੀਲਾ ਸੀ, ਫੁਰਤੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ, ਐਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਸ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸੀ।

ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੇਵਲ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਪਾਪ ਅੰਦਰੋਂ ਦੌੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਸਤਕ ਛੋਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕ ਐਸੀ ਧਾਰਾ ਅੰਦਰ ਚਲਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਸਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੀ, ਜੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਹੱਥ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖ ਦੇਣ ਤਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪ ਤੇ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਨੱਠ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਤੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਚੱਲ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਚ ਰੂਹ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਰਿਆ ਕਰਦੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਸੋ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਅਸਰ ਸਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਉਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਹ ਪੂੜ ਜੇ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ।

ਸੋ ਰਸਨਾ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਈ ਅਜਿਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸੀ, ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਸੋ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਰਸਨਾ ਦਾ ਹੈ, ਰਸਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ

ਆਦਮੀ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੁੱਧੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਿ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਚੁਗਲੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਝੂਠ ਬੋਲਣਾ ਹੈ, ਫਿੱਕੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ -

ਮਨਮੁਖੁ ਦੁਖ ਕਾ ਖੇਤੁ ਹੈ

ਦੁਖੁ ਬੀਜੇ ਦੁਖੁ ਖਾਇ ॥

ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਜੰਮੈ ਦੁਖਿ ਮਰੈ

ਹਉਮੈ ਕਰਤ ਵਿਹਾਇ॥ ਅੰਗ - ੯੪੭

ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਹੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਥੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਵੇਗਾ ਉਥੇ ਵੀ ਦੁੱਖ, ਜਿੱਥੇ ਫੇਰ ਤੂੰ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰੇਗਾ ਉਥੇ ਵੀ ਦੁੱਖ। ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਚੱਕਰ ਗਲੋਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿਣਾ ਜੇ ਰਸਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਗਲਤ ਇਸ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਨੇ ਰਸਨਾ ਦਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬੋਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਅੱਖਰ ਉਹ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੂਰ-ਸੰਵੇਦਨ ਦੇ ਭਾਵ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬਿਨਾਂ ਬੋਲੇ ਹੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕੇਵਲ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਐਸੀ ਰਸਨਾ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਗ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਰਸਨਾ ਗੁਣ ਗੋਪਾਲ ਨਿਧਿ ਗਾਇਣ ॥

ਸਾਂਤਿ ਸਹਜੁ ਰਹਸੁ ਮਨਿ ਉਪਜਿਓ

ਸਗਲੇ ਦੁਖੁ ਪਲਾਇਣ ॥ ਅੰਗ - ੨੧੩

ਸਹਿਜ ਦਾ ਜੀਵਨ, ਅਤਿ ਦਾ ਜੀਵਨ ਨਹੀਂ, ਸਹਿਜ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਰਹਿਸ, ਖੇੜਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਥੇ

ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੀ ਸੱਤਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਸਬੰਧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਉਹ ਮੰਗਦਾ ਹੈ -

ਜੋ ਮਾਗਹਿ ਠਾਕੁਰ ਅਪੁਨੇ ਤੇ ਸੋਈ ਸੋਈ ਦੇਵੈ

॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਮੁਖ ਤੇ ਜੋ ਬੋਲੈ

ਈਹਾ ਉਹਾ ਸਚੁ ਹੋਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੯੮੧

ਇੱਥੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਹੁ ਤੇ ਛੁਟਹਿ

ਭਵਜਲੁ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਣ ॥ ਅੰਗ - ੨੧੪

ਸਾਰੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਜੰਮਣ ਤੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਛੁਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਹਉਮੈ ਖਤਮ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਸਨਾ ਨੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਬਾੜ ਕੱਢ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿਓ

ਦਾਸ ਗੋਵਿੰਦ ਪਰਾਇਣ ॥ ਅੰਗ - ੨੧੪

ਜੋ ਗੋਬਿੰਦ ਦੇ ਪਰਾਇਣ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਦਾਸ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ -

ਅਬਿਨਾਸੀ ਖੇਮ ਚਾਹਹਿ ਜੇ ਨਾਨਕ

ਸਦਾ ਸਿਮਰਿ ਨਾਰਾਇਣ ॥ ਅੰਗ - ੨੧੪

ਜੇ ਤੂੰ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਕਦੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਾ ਆਵੇ, ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਖ ਹੀ ਸੁੱਖ ਜਾ ਜਾਣ, ਖੇੜਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਆ ਜਾਵੇ, ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਆ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ। ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ।

(*****)

(ਪੰਨਾ 3 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਸੁਆਹ ਬਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿਅਰਥ ਗੁਆ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ! ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਮ ਆਪੇ! ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਇਆ ਅਗਨ ਵਿਚੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਇਸ ਚਲੂਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਰੰਗ ਦੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਸਕ ਬੈਰਾਗੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇਹ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਵੀ ਸਾਵਣ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਉਸ ਨਾਮ ਫੁਹਾਰ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਬਣ ਸਕੇ। ਮੈਂ ਰਸੀਆ ਹੋ ਕੇ ਰੰਗ ਰਤੜਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ, ਇਸ ਹਉਮੈ ਦੀ ਕੋਹੜੀ ਸੁਰਤ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਆਤਮ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਣਾਂ। ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਮਰਾਂ ਬੀਤ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਜਲਵਾ ਤੱਕਾਂ ਅਤੇ ਤਕਦਾ ਹੀ ਰਹਾਂ। ਮੁਸਾ ਜੀ ਨੇ ਕੋਹੇ-ਤੂਰ ਤੇ ਤੇਰਾ ਜਲਵਾ ਤੱਕਿਆ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ।

ਅਸਾਡੀਆਂ ਭੁਲਾਂ ਨਾ ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਭੁੱਲਣ ਵਿਚ ਪੈ

ਗਏ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਘਟ-ਘਟ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਉਂ ਦੀ ਕੱਧ ਓਹਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਠੰਢੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਭੀ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਤੀਆ ਬਿੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਣ-ਕਣ ਤੇ ਨੂਰ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਡਾਕਟਰ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਮੰਨ ਲੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਟੋਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਹੈਂ, “ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਾਂ?” ਤੇਰੀ ‘ਮੈਂ’ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਪੜਦਾ ਹੈ, ਪੜਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਚਿੰਬੜ। ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਈਮਾਨ ਲਿਆ ਜੋ ਫੁਰਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਪਸਰਿਓ ਆਪਿ ਹੋਇ ਅਨਤ ਤਰੰਗ॥

ਲਖੇ ਨ ਜਾਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੇ ਰੰਗ॥

ਪੰਨਾ - 275

(*****)

ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ
ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ
ਸਮਰਥ॥ ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ
ਕਰਿ ਹਥ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੬
ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ
ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ
ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੨੫੯
ਸਰਗੁਨ ਨਿਰਗੁਨ ਨਿਰੰਕਾਰ
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਆਪਿ ॥
ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ
ਆਪੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਜਾਪਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੦
ਧਾਰਨਾ - ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ,
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ।

ਜੈਸੇ ਏਕ ਆਗ ਤੇ
ਕਨੁਕਾ ਕੋਟ ਆਗ ਉਠੇ,
ਨਿਆਰੇ ਨਿਆਰੇ ਹੋਇ ਕੈ,
ਫੇਰਿ ਆਗ ਮੈ ਮਿਲਾਹਿੰਗੇ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਧੂਰ ਤੇ ਅਨੇਕ ਧੂਰ ਪੂਰਤ ਹੈ,
ਧੂਰਿ ਕੈ ਕਨੁਕਾ ਫੇਰ ਧੂਰਿ ਹੀ ਸਮਾਹਿੰਗੇ॥
ਜੈਸੇ ਏਕ ਨਦ ਤੇ ਤਰੰਗ ਕੋਟ ਉਪਜਤ ਹੈ
ਪਾਨ ਕੇ ਤਰੰਗ ਸਬੈ ਪਾਨ ਹੀ ਕਹਾਹਿੰਗੇ॥
ਤੈਸੇ ਬਿਸੁ ਰੂਪ ਤੇ ਅਭੂਤ ਭੂਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ
ਤਾਹੀ ਤੇ ਉਪਜ ਸਬੈ ਤਾਹੀ ਮੈ ਸਮਾਹਿੰਗੇ॥
ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ
ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ ॥
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ ॥
ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ, ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਤੋਂ ਆਪ ਆਏ ਓਂ। ਪੁੰਨਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਰੱਖੜੀ ਪੁੰਨਿਆ ਆਖਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਓਂ। ਅੱਜ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਵੀ ਹੈ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਸਤੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸੀ ਸਾਰੇ ਜਣੇ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਨਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ। ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਦੇ ਚਿੱਤ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਨਹੀਂ ਆਏਗਾ, ਜਿੰਨਾ ਹੱਠ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਰ ਲਓ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ। ਉਹ ਬੁੱਧੀਮੰਡਲ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਧੂਰੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਫ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਰਮ, ਭਾਉ, ਸੰਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਹੈ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਈ ਹੈ, ਜਗਿਆਸੂ ਨੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਜੋ ਹੈ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਫਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਗੱਲ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਭਗਤੀ ਨਾਲ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ। ਉਹ ਵੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਭਗਤੀ, ਬੰਦਗੀ, ਇਬਾਦਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ। ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਮ ਕਰਨੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਕਲਜੁਗ ਆ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਰਮਕਾਂਡ ਦੇ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਰਹੋ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ reject ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨੇ ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ। ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਨੇ? ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਹੀ ਉਤਰੇ ਨੇ, ਪੁੱਛੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਹੋਰ ਜੋ ਬਾਈਬਲ ਹੈ ਈਸਾ ਜੀ ਦਾ pure heart ਸੀ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਸਹੀਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਸਹੇ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਟੰਗੇ ਹੋਏ, ਸੁੱਕ ਕੇ, ਫੇਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਉਹ ਇਕ ਸਤਿ ਦੀ ਗਵਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਵੀ ਵਹਿਮ ਪ੍ਰਸਤੀ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਧ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਸਤਿ ਦਾ ਨਾਹਰਾ

ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰੋ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਓ, ਅਸਲੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗੀਤਾ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰਲੇ ਨੇਤਰ ਖੁਲ੍ਹਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦਾ ਵਖਿਆਨ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁਬਾਰਕ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਉਂ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਰੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਨੇ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖੇ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ, ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਆਹ ਫਰਕ ਹੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ ਲੜਿਆ ਗਿਆ, ਗੀਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਐਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋਵੇਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦਾ ਜਿਥੇ ਲਕੀਰ ਸੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ, ਜਿਵੇਂ ਪਾੜਾ ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅਰਜਨ ਪਾੜੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਰੱਥ ਖੜ੍ਹਾਈ। ਪਨੁਸ ਬਾਣ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਾਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਚਾਚਾ ਹੈ, ਤਾਇਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਾਮਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਫੁੱਫੜ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਹੁਰਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਯੁੱਧ ਕਰਾਂ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਮ ਯੋਗ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ, ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਯੁੱਧ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ। same to same ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਰੰਚਕ ਮਾਤਰ ਵੀ ਕੋਈ attachment ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰਮ ਯੋਗ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਇਆ, ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਸ਼ਸਤਰ ਚੁਕਾ ਦਿਤੇ ਉਸ ਦੇ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਜੋ ਬਚਨ ਨੇ ਅਸੀਂ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। Imaginary ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਹ ਕਿਹਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਆਹ ਕਿਹਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ, ਉਹ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਗਏ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਉਤੇ ਸਹੀ ਪਾ ਦਿਤੀ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ। ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਥਾਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਸ਼ੁੱਧ ਕੀਚੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਕੋਈ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੇ, ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਐਸੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਆਏ ਹੋਏ ਛੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਛੋਟੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਰਲਾ ਦਿਤਾ। ਗੀਤਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵਿਆਸ ਜੀ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ revise ਕਰਿਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹੜੇ ਅੱਖਰ ਸਹੀ ਕਹੇ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਲੇਕਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥੀਮ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ। ਕੇਵਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਿ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਜਿਹੜੇ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ। ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਡੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰਾ

ਹੀ mixture ਹੈ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਬਚਨ ਕਹੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਐਉਂ ਕਿਹਾ, ਆਹ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਤਾਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਨੁਮਾਨਿਤ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਪਰ ਜੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਫੇਰ ਚਾਹੇ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਦਿਓ ਇਕ ਵੀ ਗੱਲ ਜਿੱਥੇ ਵਾਧੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਉਥੇ ਮਨ ਕਲਪਤ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਕਿੰਨਾ ਪੈ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਦਾ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ, doubt ਪੈ ਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਆ ਗਈਆਂ। ਹੁਣ ਹਰ ਬੰਦਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ, ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਾਧੂ ਤਾਂ ਹਰੇਕ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਤ ਹਰੇਕ ਹੀ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅੱਜਕਲ੍ਹ। ਚੋਲਾ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿਸੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਫਲਾਣੇ ਸੰਤ ਜੀ ਫਲਾਣੇ ਸੰਤ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਇਹ ਜੋ ਆਪਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਹੀ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਬਿੱਤ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਤਿੰਨ ਦਿਤੀਆਂ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਗਿਆੜੇ ਉਡਦੇ ਨੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਆ ਕੇ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ -

ਰੰਗੀ ਰੰਗੀ ਭਾਤੀ ਕਰਿ ਕਰਿ

ਜਿਨਸੀ ਮਾਇਆ ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੬

ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਰਚ ਦਿਤੀ, ਕਿਤੇ ਦਰਖਤ ਹੀ ਦਰਖਤ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਤਾਰੇ ਨੇ, ਸਤਾਰੇ ਨੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ਕੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਖੋਜ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਾਲੇ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਗਲੈਸਰੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਧਰਤੀ ਬਣੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਈਟ ਉਥੋਂ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ। ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਕਦੋਂ ਬਣੀ ਸੀ?

**ਬਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ
ਕੋਈ॥ ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ ਆਪੇ
ਜਾਣੈ ਸੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੪**

ਕਿੰਨੇ ਕਲਪ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਯੁੱਗ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਨੇ, ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕੱਢ ਲੈਣਗੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕਿ ਐਨੇ ਅਰਬ ਸਾਲ, ਐਨੇ

ਖਰਬ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਲਾਈਟ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਲਾਈਟ ਦੀ ਸਪੀਡ ਕਿੰਨੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਸਾਡੇ ਤੋਂ 9 ਕਰੋੜ ਮੀਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ 9 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ 86 ਲੱਖ ਮੀਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਕ ਮਿੰਟ 'ਚ ਲਾਈਟ। 9 ਮਿੰਟ 'ਚ ਲਾਈਟ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹਦੀ। ਉਹ ਐਨੀ ਚਲਦੀ ਹੋਈ ਜਦ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਆ ਕੇ ਉਹਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਆ ਗਈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਤੇ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। Infinity ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ। ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪ ਹੈ

**ਅਪਨੀ ਮਾਇਆ ਆਪਿ ਪਸਾਰੀ
ਆਪਹਿ ਦੇਖਨਹਾਰਾ॥**

ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਧਰੇ ਬਹੁ ਰੰਗੀ

ਸਭ ਤੇ ਰਹੈ ਨਿਆਰਾ॥ ਅੰਗ - ੫੩੭

ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਤੱਤ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਇਆ ਪਸਾਰ ਦਿਤੀ। ਹੁਣ ਜਗ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਤੱਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ, ਸਾਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਨਾਲ ਜੁਗਤ ਦੱਸ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਥੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਓ। back to source ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਓ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਬਚਨ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪਾਂ ਸਤਿਸੰਗ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਅਮੰਨਾ ਲਿਆਉਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਾਮ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਮਝ ਆ ਸਕੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਜੀ
ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ ਭਾਈ।**

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ ॥

ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥

ਅੰਗ - ੨੮੩

ਜਿਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਜਿਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਆ ਗਈ, ਉਹਦੀ ਪਦਵੀ ਉਚੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮੰਜਲ-ਏ-ਮਕਸੂਦ ਤੇ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਸਾਡਾ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਰੁਮਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਚੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਚੌਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਿਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੱਥਾ ਵਗੈਰਾ ਟੇਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਇਕ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਹੈਗਾ। ਪਰ ਉਹ ਜੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਕਪਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਨਾਲ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ -

**ਸਲਾਮੁ ਜਬਾਬੁ ਦੋਵੈ ਕਰੇ ਮੁੰਢਹੁ ਘੁਥਾ ਜਾਇ ॥
ਅੰਗ - ੪੨੪**

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ ਜਦ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਮਾਉਂਦਾ।

ਨਾਨਕ ਦੋਵੈ ਕੂੜੀਆ

ਥਾਇ ਨ ਕਾਈ ਪਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੪੨੪

ਕੂੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਥਾਂ ਕਿਤੇ ਪੈਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਆ। ਪੈਣਾ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਨੂੰ ਮੰਨੇ। ਜੇ ਬਚਨ ਮੰਨ ਲਵੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਦੇਰ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ -

ਜਾ ਕੈ ਰਿਦੈ ਬਿਸ੍ਵਾਸੁ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ॥

ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਤਿਸੁ ਮਨਿ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੫

ਫੇਰ ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਦੀ ਤਖਤ ਨਸ਼ੀਨੀ ਹੋਈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੋ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਨੇ ਗਏ, ਇਕ ਤਾਂ ਪੀਰੀ ਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਸਤਰ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪੀਰੀ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਦੋ ਰਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਦੇ ਵੀ। ਤਾਕਤ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫੇਰ ਪੀਰੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਹੈ, ਤਾਕਤ ਦੇ ਵਿਚ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ, ਤਾਕਤ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੇ ਨਿਮਾਣੇ ਨਿਤਾਣੇ ਨਿਆਸਰੇ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਜਰਵਾਣੇ ਨੇ ਧੱਕਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਇਕ ਸੀਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਕਰੋ ਧੱਕਾ, ਅਸੀਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਾਂਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਨਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ। ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀਗਾ ਇਹ। ਜੀਉਂਦੇ ਜਾਗਦੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪੀਰੀ ਦੀ ਪਹਿਨ ਲਈ ਮਾਲਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੀ। ਦੂਸਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਤਾਣ ਜਿੰਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਆਪਣਾ ਤਾਣ ਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਨਿਮਾਣੇ ਨਿਤਾਣੇ ਹੋ ਕੇ ਨਹੀਂ

ਰਹਿਣਾ। ਇਹ ਇਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਸੀ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਜੋ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪਾਸ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋ ਹੁਣ ਗੱਦੀ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹਦਾ ਹੁਣੇ ਹੀ ਬੰਦੋਬਸਤ ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਚੰਦੂ ਦਾ ਪੜਦਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਬਗ਼ੈਰ ਇਹਦੀ ਕੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੁਆਨੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ ਮੈਨੂੰ ਜੁਆਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਨੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤਨ ਵੀ, ਧਨ ਵੀ, ਮਨ ਵੀ ਸਭ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਬੰਦੇ ਮੈਨੂੰ dedicated ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪਿਛੋਂ। ਸੋ ਐਸਾ ਪਰਿਵਰਤਨ ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਕੋਲ ਖਬਰਾਂ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਨੇ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਬੜਾ ਰੋਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ, ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਾਰੂਦ ਦੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਬਾਰੂਦ ਚੱਲ ਜਾਵੇ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਰੋਹ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਨਜਾਇਜ਼ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਡਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੈਲੰਜ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਕੇ ਸ਼ਸਤਰ ਪਹਿਨ ਲਏ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਜੋ ਮਨਿਸਟਰ ਸੀ, ਸੋਝੀ ਵਾਲਾ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ! ਗੁਰੂਆਂ ਪੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪਾਇਆ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੇ ਇਕ ਫੁਰਨਾ ਵੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਰਾਜ ਗਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਗਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਐਨੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਪੁੱਛ ਲਓ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਜੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਆਪ ਨੂੰ। ਹਾਂ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਡੀ ਹਮ ਉਮਰ ਦੇ ਨੇ, 18 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, 18 ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਮਿੱਤਰ ਭਾਵ ਧਾਰ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਵਨਾ ਗੁਰੂ ਉਪਰ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 34, ਪਉੜੀ 1
ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਦੇਖੋ -

ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 34, ਪਉੜੀ 1

ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿਆਰ ਦਿਸੇਗਾ। ਵੈਰ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂਗੇ ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਉਲਝਣ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਖਾਹਮਖਾਹ ਦੀਆਂ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਉਹ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਲਝਣਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪਵੇ। ਗੱਲ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਕਰ ਲਵੇ। ਬੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੇ। ਸਾਮ ਹੈ, ਦਾਮ, ਦੰਡ ਹੈ, ਭੇਦ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਦੰਡ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਆਖਰੀ ਹਥਿਆਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੁਛ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਫੇਰ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਏਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੁਲਾਓ। ਰਹਿ ਕੇ ਦੇਖੋ, judgement ਕਰੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਸੋ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਕਿ ਜਾਓ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆਓ ਦਿੱਲੀ। ਉਹ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਇਥੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਅਨੁਮਾਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਬੜੇ ਭਾਰੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਨੇ।

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹੱਠ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਉਲਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।

ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦਾ ਦਿਲ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਵੀ ਬਦਲਿਆ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਬਿਮਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣਾ। ਜੇ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਈਏ, ਜਾ ਕੇ ਜੇ ਰਾਜਾ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਰਜਾ ਸਾਰੀ ਸ਼ੁੱਧ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇਕ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰ ਲਓ ਪਰਜਾ ਆਪੇ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿ ਪੰਜ ਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਆਪ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮਜਨੂੰ ਟਿੱਲਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪ ਕੈਂਪ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਜਹਾਂਗੀਰ ਵਲੋਂ ਆ ਗਿਆ, ਲੰਗਰ ਦਾ ਵੀ, ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੀ, ਕਈ ਸੌ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਟੈਂਟ ਲੱਗ ਗਏ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ, ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼-ਖੁਸ਼ ਆਏ ਨੇ। ਗੁੰਚਾਬੇਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਸਾਰੇ ਰਸਤੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਉਤੇ ਕਿ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਬਦਲੇ ਹੋਣ। ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹਸਮੁੱਖ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਮੱਲੋ-ਮਾਲੀ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਕੇ ਸੀਸ ਚੁੱਕੀਏ ਹੀ ਨਾ। ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ, ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ

ਤੋਂ ਸਿਆਣੇ ਓਂ। ਆਪ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਓ।

ਓਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਿਕੰਦਰ ਆਵੀਏ ਨੇ ਜੋ ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਦੀ ਗੱਦੀ ਦੇ ਉਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੀ, ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਜੋ ਗੱਦੀ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਅਉਲੀਆ ਹੋਇਆ, ਕਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਕੰਦਰ ਹੋਇਆ ਬੜੀ ਤਕੜੀ ਗੱਦੀ, ਬੜੀ ਸੱਤਿਆ ਵਾਲੀ ਗੱਦੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਦੂਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਸੀ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਮਿਸ਼ਨ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ ਨੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸੀ, ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ, ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ। ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਵਤਾ ਹੈ, 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਪੀਰ ਓਂ, ਮਾਰਫਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਓਂ, ਕਿੱਥੇ ਕੁ ਤੱਕ ਇਹ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਨੇ ਮਾਰਫਤ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਮੈਂ ਓਸ ਵੇਲੇ ਮਿਸ਼ਨ ਸੌਂਪ ਦਿਤਾ, ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿਤੀ।

ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

**ਧਾਰਨਾ - ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ ਜੀ, ਜੇਹਾ ਮੁਹ ਕਰ
ਭਾਲੀਐ**

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।

ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।

**ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ
ਵਾਲਾ।**

ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।

ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੂ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 34, ਪਉੜੀ 1

ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਫਲ ਨਾਲ, ਕਪਟ ਨਾਲ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਬਾਰਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਪੀਰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ, ਸਿਕੰਦਰ ਅਉਲੀਆ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲ ਨੂੰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਰਖਾਂਗੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ, ਤਾਂ

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਗਰਮੋ-ਗਰਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਾਉਣ, ਦੂਸਰਾ ਜਦੋਂ ਆਪਾਂ ਜਾ ਕੇ ਖੜਾਂਗੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਜੋ ਦਰਜਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਕੰਦਰ ਅਉਲੀਆ ਵੱਡਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਛੋਟਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਦਰਜਾ-ਬ-ਦਰਜਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਨਾਉਂ ਲੈ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਦਸਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਾਨੂੰ ਛਕਾਉਣ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀਆਂ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਾਰਾਂ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਲਾਈਨ ਲਾ ਕੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਲੈ ਕੇ ਪਰਾਤ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਖੜਾ ਦਿਤੇ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਆਓ ਸਿਕੰਦਰ ਅਉਲੀਆ, ਐਥੇ ਬੈਠੋ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲਿਆ, ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਭਾਈ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਆ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਦਸਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਿਤਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਉਲੀਆ ਲਓ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਓ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਛਕ ਲਓ ਤੁਸੀਂ, ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਬਚਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਲਿਆ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕੌਂਤਕ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਦਸਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੇ ਤੇ ਨਾਮ ਲੈ-ਲੈ ਕੇ ਬਿਠਾਏ ਨੇ। ਅਰ ਬਿਠਾਏ ਵੀ ਦਰਜਾ-ਬ-ਦਰਜਾ। ਬੜੀ ਮਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਹ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ। ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਗ ਪਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁੜਕੂ ਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਪੀਰ ਆ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਮਰ ਛੋਟੀ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਦ੍ਰਿੜ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਏ। ਹੱਥ ਧੋ ਲਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕ ਕੇ ਧੁਆ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਮੰਤਵ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੀਏ। ਇਕ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕੁਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਕਰਨੀਆਂ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅੱਛਾ, ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਓਂ, ਪੁੱਛੋ। ਜਮੁਨਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠੋ ਸੀ, ਸੁੱਕੇ ਅਸਮਾਨ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕੀ, ਪੂਰੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਕੜਕੜਾਹਟ ਹੋਈ। ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਿਲਡਿੰਗ ਢਾਹ ਦਏਗਾ ਕੋਈ। ਕਿੱਥੇ ਗਿਰੀ ਹੋਣੀ ਇਹ ਬਿਜਲੀ। ਅਜੇ ਨਿਰ੍ਹਾ ਸਾਰੇ ਦਰਿਆ ਵਲ ਨੂੰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ

ਨੇ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬੀਬੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਤਾਈਂ ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੋਚਦਾ।

**ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲੋਚੈ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਤਾਈ॥
ਬਿਲਪ ਕਰੇ ਚਾਤ੍ਰਕ ਕੀ ਨਿਆਈ॥
ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਉਤਰੈ ਸਾਂਤਿ ਨ ਆਵੈ
ਬਿਨੁ ਦਰਸਨੁ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥
ਹਉ ਘੋਲੀ ਜੀਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ
ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ਪਿਆਰੇ ਜੀਉ॥
ਤੇਰਾ ਮੁਖੁ ਸੁਹਾਵਾ ਜੀਉ ਸਹਜ ਧੁਨਿ ਬਾਣੀ॥
ਚਿਰੁ ਹੋਆ ਦੇਖੇ ਸਾਰੰਗ ਪਾਣੀ॥
ਧੰਨੁ ਸੁ ਦੇਸੁ ਜਗਾ ਤੂੰ ਵਸਿਆ
ਮੇਰੇ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਉ॥
ਹਉ ਘੋਲੀ ਹਉ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਈ
ਗੁਰ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਉ॥**

(ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ)

ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਓਸ ਪਾਸੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਬੀਬੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਉਤੇ ਚਲਦੀ-ਚਲਦੀ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਲ ਨੂੰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਮੁਨਾ ਦੇ ਉਤੇ ਦੀ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀਆਂ ਉਹਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਐਸਾ ਸੁੰਦਰ ਵਜੂਦ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਐਪਰਨ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲਾ ਦੁਪੱਟਾ ਹੈ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਛੂੰਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਲਾ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਾ ਸਫੈਦ ਚਾਨਣਾ ਹੈ। ਬੜਾ ਅਚੰਭਾ ਹੋਇਆ, ਸਭ ਕੁਛ ਭੁੱਲ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਆਏ ਸੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਏਸ ਗੱਲ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਆ ਕੌਣ ਗਿਆ? ਇਹ ਬਹਿਸ਼ਤ 'ਚੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਬੀਬੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਆ ਗਈ, ਉਸੇ ਲਟਕ ਦੇ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਦਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਕਰਿਆ ਕਿ ਬੇਟਾ ਜੀਓ! ਬੈਠ ਜਾਓ, ਐਥੇ ਬੈਠ ਜਾਓ। ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਪੀਰ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟਾ! ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਕਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਓ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਘਟ-ਘਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਆਈ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੰਡਲ

ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ, ਇਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ, ਉਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ।

ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਜੋ ਰੂਪ ਹੈ, ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਸ ਦਾ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ -

ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥ ਅੰਗ- ੮

ਓਸ ਸੱਚਖੰਡ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਅੱਜ ਮਾਤ ਲੋਕ ਵਿਚ ਆਈ ਹਾਂ।

ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬਾ! ਆਪਣਾ ਪਰੀਚਾ ਦਿਓ, ਕੌਣ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਹੁੰਦੀ, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮੈਂ ਕਾਬਲ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਜਿਹੜੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਮਿਲੀ, ਪੂਰਨ ਪਰਵਾਨ ਪੁਰਖ ਹੋ ਗਏ ਉਹ। ਘਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਪੂਰਨ ਗੁਰਮੁਖ, ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ, ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਇਕ ਛਿਨ ਮਾਤਰ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਜੇ ਮੈਂ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂ ਤਾਂ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੁੰਦ ਵਿਹੂਣਾ ਚਾਤ੍ਰਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੋਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ

ਦੇਖਿ ਦਰਸ ਅਘਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੮

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਐਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਸੀ ਜਿੰਨੀ ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਗੁਰਸਿੱਖ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਛ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਜੋ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਇਹ ਮੈਂ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਪਤੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਇਹ ਵੀ ਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਸ

ਵਕਤ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਈਆਂ, ਇਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਨੇ ਵੀ ਸਰੀਰਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ, ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜਿਥੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅੱਜਕਲ੍ਹ, ਇਹ ਥਾਂ ਖੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ ਐਨੀ ਸਖਤ ਮਿੱਟੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਥਾਂ ਖੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਰ ਦਿਓ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਗੈਂਤੀਆਂ ਲੈ ਆਓ, ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਲਗ ਜਾਓ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਜੇ ਕੋਈ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈ, ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹ ਐਉਂ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਰੇਤਾ ਭਰ-ਭਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆਏ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਬੜੀ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕੱਲ੍ਹ ਗੈਂਤੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਸੀ, ਦੋ ਉਂਗਲ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਪੁੱਟ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਗੈਂਤੀ ਨਾਲ। ਉਹ ਤਾਂ ਐਉਂ ਚੁੱਕ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕੱਕਾ ਰੇਤਾ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਸੁੱਟੀ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਿੱਟੀ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿਤੀ ਆਪ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕਿ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਜੋ ਮਹਾਨ ਤੀਰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸ਼ ਸਾਰੇ ਹੀ ਦੇਵਤੇ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਹਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ।

.....ਹਰਿ ਕੰਮੁ ਕਰਾਵਣਿ ਆਇਆ ਰਾਮ ॥
ਅੰਗ - ੭੮੩

ਜੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਚਨ ਉਡਦੇ-ਉਡਦੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦਾ ਚਾਉ ਜਾਗਿਆ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਨਾਲ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਪਤੀ ਦੇਵ ਮੈਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਅਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਵਾਰੀ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਾਂ। ਮਿਹਰਵਾਨ ਸੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਤੇ ਆਗਿਆ ਮਿਲ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਾ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਆਉਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸ਼ੁੱਕੇ ਹੋਏ, ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੀ ਉਤਕੰਠਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਟੋਕਰੀ ਸੁੱਟਦੀ ਸੀ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਟੋਕਰੀਆਂ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਐਉਂ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਝੂਟਾ ਦਿੰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਬੀਬੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੰਗਤਾਂ ਤਸੱਲੇ ਤੇ ਕਹੀਆਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰ

ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣਾ ਤੱਸਲਾ ਲਿਆ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰ ਕੁ ਕਦਮ ਜਾਂਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਦਿਸਦੀ ਨਹੀਂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਦੂਜਾ ਉਹ ਚਾਰ ਕੁ ਤੱਸਲੇ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਵਾ 'ਚ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਲਗਦੀ ਐਉਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਝੂਟਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ, ਨੂੰ ਰੋਕ ਲਓ। ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਣਾ।

ਜਦੋਂ ਕਾਰਸੇਵਾ ਖਤਮ ਹੋਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ। ਦਸਤਬਸਤਾ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਬੇਟਾ ਜੀ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਓ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਓ ਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਕਿਉਂ ਹਿਲਾਇਆ ਕਰਦੇ ਓ? ਇਹ ਸੰਗਤ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਣਦੇ ਓ, ਤੁਹਾਡੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਬੇਟਾ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗਤ ਦੀ ਗਿਆਤ ਲਈ ਸਭ ਕੁਛ ਦੱਸੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇਵ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਮੰਤਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਓਸ ਮੰਤਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਪੁਰਖ ਹਨ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੇਵ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ, ਬਹੁਤ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵਕਤ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੇਵਾ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਉ ਜਾਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਨਾ ਦੁਬਾਰਾ ਰਹਿ ਜਾਵਾਂ, ਸੇਵਾ ਜੁਗਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੁੜ ਕੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਚਾਉ ਜਾਗਿਆ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਘਰ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦੇਣ ਦਾ, ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਸੀ, ਬੱਚੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੌਸ਼ਣਾ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਸੀ। ਜੋ ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਪ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਆਇਆ ਕਰਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿ ਫੇਰ ਜਾਇਆ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਜਿਥੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ 'ਚ ਜਾਵਾਂ, ਇਕ ਦੂਸਰਾ ਕਦਮ ਮੇਰਾ ਉਥੇ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰਅਭਿਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬਾਤਚੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਦਿਖਾ

ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੱਚਾ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਬੱਚਾ ਮੈਂ ਪਾ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗੀ, ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਾ ਕੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸੁੱਤਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ, ਝੂਟਾ ਮੈਂ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਾਂਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜੋ ਵੀ ਬਿਜਨਸ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਰਦੇ ਰਹੋ, ਉਹਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗਾ। ਮੇਰੀ ਨਿਗੂ 'ਚ ਰਹੇਗਾ ਬੱਚਾ ਹਰ ਵਕਤ ਉਥੇ। ਜੇ ਇਹ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਮੈਂ ਆ ਕੇ ਦੁੱਧ ਵੀ ਚੁੰਘਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਸੋ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਬੱਚਾ ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਠ ਨਾ ਜਾਏ ਮੈਂ ਝੂਟਾ ਦਿੰਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪਘੁੰਡਾ ਹਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੱਚਾ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੋ ਕੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ, ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਪੰਜਵੀਂ ਜੋਤ ਵੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੀ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਫੁਰਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਸਰੂਪ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ। ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਈ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਓ। ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮਿਹਰ ਦਾ ਮਸਤਕ ਉਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮੇਰੀ ਸਦਾ ਬਣੀ ਆਵੇ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮਾਇਆ ਨਾ ਪਵੇ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੋਈ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਉਥੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕੀ, ਰੋਸ਼ਨੀ ਹੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ, ਓਸ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਲੀਕ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਪੀਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੌਲਵੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਫਕੀਰ ਬੋਲਦਾ ਹੈ, ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਧੁਰ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਅੱਲਾਹ ਤਾਲਾ ਨੇ, ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਥੇ ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਹੈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ, ਅਸੀਸਾਂ ਲਈਆਂ ਤੇ 'ਚਲੇ ਗਏ, ਜਹਾਂਗੀਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਨੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਤੇ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ। ਦੇਖੀਂ ਕੋਈ ਗੁਸਤਾਖੀ ਨਾ ਕਰ

ਬੈਠੀਂ, ਗਲਤੀ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲੈ ਲੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਕੋਈ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੈਰ ਭਾਵ ਹੈ ਉਹ ਚਾਹੇ ਕਿੱਡਾ ਹੀ ਨਾਉਂ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਮਾਮੂਲੀ ਜੀਵ ਹੈ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਹਿਰਦਾ ਹਿਰਦਾ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਨਿਰਮਲ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਨਾ ਦਿਸੈ ਬੇਗਾਨਾ ਜੀ,
ਨਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ-ਨਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ।**

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੯

ਪੂਰਾ ਸਾਧੂ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਥੇ ਗੈਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੯

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ! ਨਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੂਸ਼ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਹਨ ਹੀ ਨਿਰਾ ਨੂਰ ਦਾ ਜੁੱਸਾ। ਉਥੇ ਵੈਰ ਭਾਵ ਤੇ ਮਾੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਥਾਉਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿੰਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰ। ਬੜਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਜਹਾਂਗੀਰ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਸ਼ੱਕ ਸੀਗਾ ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਐਸ ਵੇਲੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੂਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜੋ ਮਜਨੂੰ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਮਜਨੂੰ ਟਿੱਲਾ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਕਿਉਂ ਇਹਦਾ ਨਾਉਂ ਮਜਨੂੰ ਟਿੱਲਾ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਸਾਧੂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਮਜਨੂੰ ਵਰਗਾ। ਸਰੀਰ ਸੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਤਪ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਲੋਕ ਮਜਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਉਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਜਨੂੰ ਦਾ ਟਿੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਇਥੇ ਠਹਿਰੇ ਸੀ।

ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਆਇਆ ਆ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਛ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਮਜਨੂ ਥਾਨ ਰਹਿ ਇਕ ਸੰਤ।

ਗੁਰੂ ਮੁਭਿ ਆਇ ਮਿਲੈ ਚਿਤਵੰਤਿ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, - ਪੰਨਾ 2450)

ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਚਿਤਵਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣ।

ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਨੇਮ ਧਾਰਿ ਸਿਮਰੰਤਾ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, - ਪੰਨਾ 2450

ਨੇਮ ਧਾਰ ਕੇ ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਭੁਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ੰਕਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਮਿਲਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤ ਕਰਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂਦਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਚਾਹੇ ਰੂਹਾਨੀ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸ਼ੰਕਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਇਹ ਕਰਨ ਦਿਆ ਕਰਦਾ। ਨਾ ਇਹ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸ਼ੰਕਾ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ -

ਬੁਝੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁਰਖ ਭਗਵੰਤਾ ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ-2450)

ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ -

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੁਝਨਿ ਕੀਨ।

ਉਰ ਸੰਝੈ ਮੁਝ ਕਰਹੁ ਸੁ ਹੀਨੇ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 2450)

ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਉਹ ਦੂਰ ਕਰੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੀ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੀ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮੀਆ? ਕਹਿੰਦਾ, ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਦਿਸਣ ਵਾਲਾ ਜਗ ਹੈ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠਾ ਹੈ? ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਸੱਚਾ ਬਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠਾ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਨਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੇ ਸੱਚਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਗਏ -

ਫਰੀਦਾ ਕਿਥੈ ਤੈਡੇ ਮਾਪਿਆ

ਜਿਨ੍ਹੀ ਤੂ ਜਣਿਓਹਿ ॥

ਤੈ ਪਾਸਹੁ ਓਇ ਲਦਿ ਗਏ

ਤੂੰ ਅਜੈ ਨ ਪਤੀਣੋਹਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੮੧

ਪੂਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ, ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਨੇ ਪੈਗੰਬਰ ਪੀਰ
ਅਉਲਈਏ, ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਕੋਈ ਜਗ 'ਤੇ।**

ਏਕ ਸ਼ਿਵ ਭਏ ਏਕ ਗਏ ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ,

ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ

ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹੈਂ ॥

ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇਤੇ

ਬੈਦ ਐ ਪੁਰਾਨ ਕੇਤੇ,

ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਮੂਹਨ ਕੈ ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਾਏ ਹੈਂ ॥

ਮੌਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ,

ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈਂ ॥

ਪੀਰ ਐ ਪਿਕਾਂਬਰ ਕੇਤੇ ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ

ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੁਇਕੈ ਫੇਰੇ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈਂ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਕਿੱਡੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਏ ਨੇ, ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ। ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਗਿਆ, ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਵੀ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ। ਸੋ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਝੂਠਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੱਚ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਾਡਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੰਸਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠਾ ਹੈ? ਜੇ ਸੱਚਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰੇ ਦਿਸਦੇ ਨਹੀਂ ਹੈਗਾ, ਜੇ ਝੂਠਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਸੱਚਾ ਵੀ ਹੈ, ਝੂਠਾ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲਾਂ ਨੇ। ਜਿਵੇਂ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਕਦੇ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜੇ ਕਹੋ ਨਾ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਵੀ ਹੈ, ਝੂਠਾ ਵੀ ਹੈ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਗੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੰਤ ਜੀ! ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇਖਦੇ ਓ ਨਾ ਇਹ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਸੱਚਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਦ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਜਾਗ੍ਰਤ ਵਿਚ ਓ। ਜਦ ਘੂਕ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਓ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ ਨਾ ਹੋਰ ਕੁਛ, ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਿਆ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਹੇਠਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਉਤੇ ਪਏ ਹੋਵੋਂ, ਗਿਆਨ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਾ ਆਪ ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਸਾਰ, ਘੂਕ ਨੀਂਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਂ, ਦੂਸਰੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਕਤ ਸੁਪਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਸੁਪਨੇ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ, ਸੁਪਨਮਈ ਸੰਸਾਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਓਸ ਵੇਲੇ ਸੱਚਾ

ਲਗਦਾ ਹੈ। ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਜੇ ਡਰਾਉਣਾ ਸੁਪਨਾ ਆ ਜਾਏ, ਆਦਮੀ ਦੌੜਿਆ ਹੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਸ਼ੇਰ ਮਗਰ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਦਰਖਤਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਦੁਹਾਈ ਮਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਨਾ? ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਐਸੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਭਾਸਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਾਗਣ ਤੇ ਵੀ ਦਿਲ ਧੜਕੇਗਾ। ਸੋ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੱਚ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚੋਂ ਏਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਆਹ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜੇ ਦੱਸਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠਾ, ਤਾਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਜਗ ਜੀਵਨ ਐਸਾ ਜੀ,
ਸੁਪਨੇ ਜੈਸਾ-ਸੁਪਨੇ ਜੈਸਾ**

ਜਗਿ ਜੀਵਨੁ ਐਸਾ ਸੁਪਨੇ ਜੈਸਾ

ਜੀਵਨੁ ਸੁਪਨ ਸਮਾਨੰ ॥ ਅੰਗ - ੪੮੨

ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਪਨੇ ਵਾਲਾ ਸੰਸਾਰ ਸੱਚਾ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਠੀ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ, ਪੈਦਲ ਹੀ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਵੀ ਹੈ ਕਿਤੇ। ਨਾ ਕੋਠੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਨਾ ਧਨ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ। ਸੁਪਨਾ ਸਤਿ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੱਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਫੌਜਾਂ ਲੜਾਈ ਲੜਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਜਦੋਂ ਅਟੈਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਹਮੋ-ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਫੌਜਾਂ ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤਕੜੀਆਂ ਸੀ, ਐਨਾ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਛਿੜਿਆ ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਨ ਚਾਰ ਰਾਤਾਂ ਕੋਈ ਸੁੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲੜਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਹੱਲਾ ਉਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਦੇ ਇਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਯੁੱਧ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਲੜਕਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਹਾਦਰ ਜਿਹੜੇ, ਆਫੀਸਰ ਵਗੈਰਾ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਜਿੱਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦੇਖੋ ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਖੱਕ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਜਗਾਇਓ ਨਾ ਕੋਈ ਵੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਲਾਹ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਗਾਇਓ, ਕੋਈ ਖੜਕਾ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ ਮੈਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜਾ ਸੌਂ ਗਿਆ,

ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ 'ਚ ਪਿਆ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਨੀਂਦ ਪਤਲੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੁਪਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਏਧਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਐਸਾ ਜ਼ਖਮ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਰਾਹਾਂ ਤੇ ਹਕੀਮਾਂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਦਾ। ਰਾਜੇ ਦੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਮਰ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਵੀ, ਸਾਰੇ ਆਫੀਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਵਜ਼ੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬੜਾ ਸਖਤ ਹੈ। ਅਰ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜਗਾਏਗਾ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਕੱਟ ਦੇਣਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਠੰਢੇ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਿਰਤਕ ਸਰੀਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਦਬੂ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਦਲ ਗਈ, ਕਾਲਾ ਸ਼ਾਹ ਰੰਗ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੁਸਕ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਾਗ ਕੇ ਸਾਡੇ ਗਲ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡਾ ਵਜ਼ੀਰ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਵਜ਼ੀਰ-ਏ-ਆਜ਼ਮ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇਣਾ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਰਾਜੇ ਨੂੰ। ਬੜੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੀ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਜਗਾਇਆ, ਜਾਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਹੋਸ਼ ਪਰਤੀ, ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁੱਤਾ ਸੀ, ਕੁਛ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਾਗਦਾ ਹੀ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹੁਣੇ ਹੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ! ਆਪ ਦਾ ਸਹਿਜ਼ਾਦਾ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਰੋਣ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਵਜ਼ੀਰ ਸਾਹਿਬ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਇਕ ਨੂੰ, ਮੇਰੇ ਚਾਰ ਮਰ ਗਏ। ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਆਹ ਕਰਾਇਆ, ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ, ਗੋਦੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਖੇਲਦੇ ਨੇ ਤੇ ਇਧਰੋਂ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਜਗਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਪਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਉਹ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਉਹਦਾ ਪਿਆਰ ਐਨਾ ਡੂੰਘਾ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੰਤ ਜੀ! ਉਸ ਰਾਜੇ ਵਾਸਤੇ ਸੁਪਨਾ ਸੱਚਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਆਹ ਜਗ ਸੱਚਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਆਦਮੀ ਨੇ ਚਿੱਤ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਐਉਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

**ਧਾਰਨਾ - ਲਾ ਲਿਆ ਮੂਰਖਾ ਚਿੱਤ ਨਾਲ
ਸੁਪਨੇ ਦੇ।**

ਜੈਸਾ ਸੁਪਨਾ ਰੈਨਿ ਕਾ ਤੈਸਾ ਸੰਸਾਰ ॥

ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਮਾਨ ਸਭੁ ਬਿਨਸੀਐ

ਕਿਆ ਲਗਹਿ ਗਵਾਰ ॥ ੨ ॥
 ਕਹਾ ਸੁ ਭਾਈ ਮੀਤ ਹੈ ਦੇਖੁ ਨੈਨ ਪਸਾਰਿ ॥
 ਇਕਿ ਚਾਲੇ ਇਕਿ ਚਾਲਸਹਿ
 ਸਭਿ ਅਪਨੀ ਵਾਰ ॥ ਅੰਗ - ੮੦੮
 ਸੁਪਨੇ ਸੇਤੀ ਚਿਤੁ ਮੂਰਖਿ ਲਾਇਆ ॥
 ਅੰਗ - ੨੦੨

ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ -

ਬਿਸਰੇ ਰਾਜ ਰਸ ਭੋਗ ਜਾਗਤ ਭਖਲਾਇਆ ॥
 ਆਰਜਾ ਗਈ ਵਿਹਾਇ ਧੰਧੈ ਧਾਇਆ ॥
 ਪੂਰਨ ਭਏ ਨ ਕਾਮ ਮੋਹਿਆ ਮਾਇਆ ॥
 ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ ਜੰਤੁ ਜਾ ਆਪਿ ਭੁਲਾਇਆ ॥
 ਅੰਗ - ੨੦੨

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਤ ਜੀ! ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁਪਨੇ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਆਹ ਵੀ ਸੁਪਨੇ ਵਰਗਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਸੁਪਨੇ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਲੋਮਾ ਹੈ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਰੈਣ ਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਕ ਸੇਰ ਆਟਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਵੀ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੁਇੰਟਲ ਹੋਵੇ ਭਾਈ ਉਹ ਵੀ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਪਨਾ ਹੀ ਨਾ, ਪੱਕੀ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਐਸਾ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ, ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੋ ਗਿਆ। ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਿਖਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ -

ਨਰਪਤਿ ਏਕੁ ਸਿੰਘਾਸਨਿ ਸੋਇਆ
 ਸੁਪਨੇ ਭਇਆ ਭਿਖਾਰੀ ॥
 ਅਛਤ ਰਾਜ ਬਿਛਰਤ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ
 ਸੋ ਗਤਿ ਭਈ ਹਮਾਰੀ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੮

ਰਾਜ ਸੀਰਾ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਰਾਜ ਖੋਹ ਲਿਆ। ਤੇ ਇਕ ਸਾਖੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸੱਤਵੀਂ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਹਰੇਕ ਮੰਜਲ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹਨੇ ਅੰਗਰਖਿਅਕ ਖੜਾਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਸੱਤਾਂ ਹੀ ਮੰਜਲਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਖੜੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਮਹਿਲ ਤੋਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅੰਗਰਖਿਅਕ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸੀ। ਕੁਆਰਟਰ ਸਾਈਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੁਆਰਟਰ ਸਾਈਨ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਬਾਹਰਲਾ ਆਏਗਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੇਠਲੀ ਮੰਜਲ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਆਏਗਾ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਆਪ ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ, ਨਾਲ ਦੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਉਤੇ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖੇ ਪਏ ਨੇ, ਤਲਵਾਰ ਵੀ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਬਰਛਾ ਤਿਆਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਿਹੜੀ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਸੀ ਸਾਰੀ

ਤਿਆਰ ਪਈ, ਖਿਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਾਂਗਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ, ਸੁਪਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਇਹਦੀ ਰਿਆਇਆ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਰਾਜਾ ਬੜਾ ਨਿਕੰਮਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦਿਵਾਓ। ਪਹਿਲੇ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ 'ਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਜਿਸ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਪਰਜਾ ਸੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਰਾਜੇ ਹੁੰਦੇ, ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ਤੇ ਰਾਜਾ ਲਾਹ ਦੇਣਾ, ਜੇ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਲਹਿ ਗਿਆ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਾਂ ਵੀ ਚੰਗਾ। ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜਾ ਆ ਕੇ ਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਰਾਜ ਵੀ ਖੋਹ ਲੈਂਦਾ।

ਸੋ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੜੋ। ਫੌਜਾਂ ਲੜਦੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਬਥੇਰਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਗੰਦਾ ਰਾਜਾ ਕੋਈ ਹੋਵੇ ਨਾ, ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨਾਂ ਦੇਈਏ, ਰਾਣੀਆਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਘੂਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸੋਚਦੀਆਂ ਓ? ਕਹਿੰਦੀਆਂ, ਕੀ ਸੋਚਣਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ, ਬੜਾ ਬੁਰਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਰਾਜ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ, ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਰਾਣੀਆਂ ਏਸ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੀਆਂ ਨੇ, ਆਪਣਾ ਜਿਹੜਾ ਪਤੀ ਸੀ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਸਤਰ ਉਤਾਰ ਦਿਓ ਸਾਰੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦਏਗਾ, ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਦਏਗਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਧੁੱਪ ਦੇ ਵਿਚ ਰੋਂਦਾ-ਰੋਂਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਇੱਟਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਾਗਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੁਰੀ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਰਾਤਾਂ ਜੰਗਲਾਂ 'ਚ ਭੁੱਖੇ ਤਿਹਾਏ ਨੇ ਕੱਟੀਆਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਹੱਦ ਆਈ, ਕਹਿੰਦੇ ਖਬਰਦਾਰ ਜੇ ਮੁੜਿਆ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਕੁਟਾਈ ਹੋਏਗੀ ਬਹੁਤ। ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਰਾਜਾ ਅੱਜ ਨੰਗਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਕੱਪੜਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ। ਉਥੋਂ ਇਕ ਗਿੱਦੜੀ ਸੂਈ ਹੋਈ ਨਿਕਲੀ ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਹਦੀ ਲੱਤ ਦੇ ਉਤੇ ਚੱਕ ਮਾਰਿਆ। ਮਾਸ ਕੱਢ ਕੇ ਲੈ ਗਈ। ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬਹੁਤ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਘਵੱਈਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਘਾਉ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਘਾਉ ਬੰਨਵਾ ਲੈ, ਮਲੂਮ ਲਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਹਦੀ ਮਲੂਮ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਰਾਜੀ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਥੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖ ਬਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਰਾਜ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੰਗਲ 'ਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਨੇ, ਬੜਾ ਮੈਂ ਦੁੱਖ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਗਿੱਦੜੀ ਨੇ ਕੱਟ ਲਿਆ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ

ਘਾਉ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮੁਫਤ ਬੰਨ੍ਹਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਸਾ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕੱਪੜਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਰ ਦੇ ਕੇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਇਹ ਤੈਨੂੰ ਝਾੜ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਣਾ, ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਚਲਿਆ ਜਾਹ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਧੱਕੇ ਦੇ ਕੇ ਕੱਢ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਏਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਹਾਲ ਦਸਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਸਤਰ ਦਿਤੇ, ਖਿਲਾਇਆ ਪਿਲਾਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹਦੇ ਜ਼ਖਮ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਹਕੀਮ ਸੀ ਚੰਗੇ, ਜ਼ਖਮ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਜਦੋਂ ਏਸ ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਹੀਨਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਨ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਹ, ਬਿਲਕੁਲ ਰਾਜ਼ੀ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੇਰਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਥਾਉਂ ਨਹੀਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਇਹ ਨੇਮ ਹੈ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਿਮਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਘਰ ਜਾਹ, ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਸੋ ਇਹ ਵੀ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਉਥੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਘਵੱਈਏ ਦੇ ਕੋਲ ਜਿਹੜਾ ਘਾਉ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦਾ, ਲੈ ਘਾਓ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਹਿਬੜ-ਖਬੜਾਈ ਜਿਹੀ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ, ਉਹਨੇ ਧੱਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਰਾਜਾ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਗਿਰਦੇ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਏ ਨੇ, ਗਿੱਦੜੀ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਈ, ਹੇਠਾਂ ਝਾਕਿਆ ਤਾਂ ਫੌਜਾਂ ਖੜੀਆਂ ਨੇ, ਪਹਿਰੇ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਹੋਰ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮਹਿਲ ਦੇ ਦੁਆਲੇ, ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਬੀਟ ਦੇ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਨੇ, ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ। ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ 'ਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹੋਇਆ ਕੀ? ਉਹ ਇਕ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸੁਪਨਾ ਸੱਚਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਭਰਮ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਜਦ ਹੁਣ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ, ਹੁਣ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੰਤ ਜੀ! ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵੈਦ ਨੇ, ਸੰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਐਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਗੁਰੂ, ਉਸ ਦੇ ਭਰਮ ਨੂੰ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਭਰਮ ਹੈ ਇਹ ਟੁੱਟਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤੇ ਮਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਮਿਟਦਾ

ਹਨੇਰਾ, ਚੰਨ ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ।

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਹਿ ਹਜਾਰ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਜਾਏ ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਚਾਨਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਸੈਂਕੜੇ ਚੰਦਰਮਾ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਿੰਨਾ ਚਾਨਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਿਆਰਿਓ! ਮਨ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਨਾ ਮਿਟ ਸਕੇਗਾ ਕਦੇ ਵੀ। ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਅਗਿਆਨ ਨੇ ਹਨੇਰਾ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਜਦ ਤਕ ਨਹੀਂ ਮਿਟਦਾ, ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ, ਗੋੜੇ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੰਤ ਜੀ! ਜਿਵੇਂ -

ਰਾਜ ਭੁਇਅੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੈਸੇ ਹਰਿ

ਅਬ ਕਛੁ ਮਰਮੁ ਜਨਾਇਆ ॥

ਅਨਿਕ ਕਟਕ ਜੈਸੇ ਭੂਲਿ

ਪਰੇ ਅਬ ਕਹਤੇ ਕਹਨੁ ਨ ਆਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੮

ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਹਨੇਰਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿਸਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਵੱਜ ਜਾਵੇ ਬਿਜਲੀ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਤੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਸੀ ਪਈ ਹੋਵੇ, ਰੱਸੀ ਵਲ ਖਾ ਕੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਧੀ ਤਾਂ ਰੱਸੀ ਗਿਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਟ ਕੇ ਦੇਖ ਲਿਓ, ਵਲ ਖਾ ਜਾਏਗੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਭਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਕਿ ਮੇਰੀ ਚਾਰਪਾਈ ਦੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸੱਪ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸੱਪ ਦਾ ਅਸਰ ਐਸਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਉਹ ਡਰ ਜਾਏਗਾ। ਨਾ ਮੰਜੇ ਦੇ ਥੱਲੇ ਪੈਰ ਰੱਖੇ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਡਰੀ ਜਾਏਗਾ, ਜੇ ਹਵਾ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਚਾਦਰਾ ਵੀ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ ਕਹੇਗਾ ਸੱਪ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਉਤੇ। ਲੱਤਾਂ ਮਾਰੇਗਾ ਕਿ ਲੈ ਬਈ ਖਾ ਲਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਸੰਤ ਜੀ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ? ਪਰ ਜਦੋਂ ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸੰਤ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਫੇਰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਸੀ ਹੀ ਹੈ।

ਤਮ ਮਹਿੰ ਰਜੁ ਕੋ ਨਾਂਹਿ ਨ ਜਾਨਹਿ।

ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਬਿਸੀਯਰ ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਨਹਿ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 2451)

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਰੱਸੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੱਪ ਸਮਝ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਮਾਇਆ ਸਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਹਨੇਰਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ, ਤਿੰਨ ਲਹਿਰਾਂ

ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ, ਉਸ ਲਹਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਬੁੱਧੀ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਸੁਲਾ ਦਿਤਾ। ਸੁਲਾ ਕੇ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ, ਨੀਂਦ ਆ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਭਰਮ ਪੈ ਗਿਆ।

ਤਿਮ ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਜਿਨ ਜਾਨਾ।

ਤਿਸ ਕੋ ਭਾਖਤਿ ਹੈ ਅੰਗਯਾਨਾ।

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 2451)

ਜਿਹਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਜਾਣਿਆ ਨਹੀਂ, ਜਿਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਪੂਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਭਰਮਦਾ ਹੀ ਫਿਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ, ਆਪੇ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ -

ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀਈ ਢੁਢੀਐ

ਕਥਨਾ ਕਰਤਾ ਸਾਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੫

ਐਸਾ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿਤਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਨਾ ਹੋਵੇ,

ਪੁਛੋ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੇ ਨੂੰ।

ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਪੁਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੯

ਬੜੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਟਿਆ ਕਰਦਾ ਕਦੇ ਵੀ।

ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ

ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੬੮੪

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਹਰੇਕ ਦੇ, ਅੰਦਰ ਵੀ ਹੈ ਬਾਹਰ ਵੀ ਹੈ। ਆਦਮੀ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਜਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ-ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਉਹਨੂੰ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਓ, ਬਾਰ-ਬਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਸੋ ਉਹਦੀ ਅਵਸਥਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਦਾ ਸੂਝ 'ਤੇ ਨਾਮ ਆ ਗਿਆ। ਕੰਠ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਸਮਾਏ ਗਿਆ, ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਗਿਆ ਚੱਕਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਾਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤ੍ਰਿਕੁਟੀ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਧੁਨ ਸੁਣਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹੰਸਰਾਰ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹੁਲਾਰਾ ਮਾਰਿਆ, ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਉ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਸਿਧੀਆਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਕਰ, ਜਿੰਨੇ ਵੱਟੇ ਪਏ ਨੇ ਸਭ ਸੋਨੇ ਦੇ ਬਣਾ ਦੇਵਾਂਗੀ, ਮੈਨੂੰ

ਲੈ ਲੈ ਤੂੰ। ਮਨ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਨਿਗ੍ਰਾ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿੰਨੇ ਡਲ੍ਹੇ ਪਏ ਨੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਜਾਂ ਪੱਥਰ ਪਏ ਨੇ, ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੋਨਾ ਹੀ ਸੋਨਾ ਹੈ, ਚੁੱਕ ਲਓ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਕਰ ਦੇਈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਗੌਰਖ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਵਤਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਪੰਥ ਉਜਿਆਲਾ ਹੋ ਜਾਏ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਫੇਰ ਮੁੜ ਕੇ ਮੰਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਾ ਵਿਦਵਾਨ ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ, ਅਨੁਭਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼। ਗੌਰਖ ਨੇ ਮਨ 'ਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਫੁਰਨੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਤਾਕਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾਨਕ! ਐ ਬਾਲੇ, ਬੱਚਾ! ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਿਆਸ ਹੈ। ਔਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੇਖ ਪਹਾੜ ਦੇ ਹੇਠ ਝੀਲ। ਤਾਲ ਹੈ ਬੜਾ ਨਿਰਮਲ ਜਲ ਦਾ। ਜਾਹ ਸਾਡੀ ਚਿੱਪੀ ਲੈ ਜਾ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਪੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਭਰ ਲਿਆਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਸੀ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲ, ਅੱਠ-ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ, ਹਜ਼ਾਰ-ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਉਮਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਬੱਚਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਬਾਲਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਦੋਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਸਾਰਾ ਜਿਹੜਾ ਤਾਲ ਸੀ, ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਿਗ੍ਰਾ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੀ, ਅਨੇਕ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਹੀਰੇ ਹੀ ਹੀਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਲ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੁੜ ਆਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਥ ਜੀ! ਉਥੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੱਥਰ ਨੇ ਸਭ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਨਕ! ਕੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ? ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਪੱਥਰ ਝਿਲਮਿਲ-ਝਿਲਮਿਲ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ, ਇਕ ਫੁਰਨਾ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਸਾਰਾ ਤਾਲ ਹੀਰੇ ਜਵਾਹਰਾਤ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਥ ਜੀ! ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਦਾ ਮੰਡਲ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਖੇਡਾਂ ਕਰਦੇ ਓਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ, ਮਦਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ -

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ।

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ।

ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਸੁਰਤ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਸਹੰਸਰਾਰ ਦਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਨੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਣੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰ ਦਲ ਹੈ ਉਥੇ, ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ

ਨੇ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ, ਅਜੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵੀ ਜੇ ਵਾਸਾ ਕਰ ਲਿਆ -

**ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਲਾਇ ਭਾਵਨੀ
ਇਕਨਾ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥
ਤਹ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਨਾਉ ਨਵ ਨਿਧਿ
ਤਿਸ ਦਾ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਈ ਪਾਇਆ ॥**

ਅੰਗ - ੯੨੨

ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਨਜ਼ਾਰੇ ਬਹੁਤ ਦਿਸਦੇ ਨੇ, ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ, ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸ਼ਬਦ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਨੇ, ਉਡ ਕੇ ਜਿਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਿਮਾ ਉਹਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਪੰਨ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਅਜੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅਜੇ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹਉਮੈ, ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਖੜੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਿਟਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਿਟਦੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ -

**ਜਿਸ ਨੇ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥**

ਅੰਗ - ੩੦੬

ਜਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ, ਜਾਂ ਪੂਰਨ ਤੱਤਬੋਤਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਉਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣਾ ਦੇਵੇ। ਸੰਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਸੰਤਾਂ ਉਪਰ ਤਾਂ 100% ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ ਕਦੇ ਵੀ। ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਤਾਂ ਆ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ 'ਚ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਦੁਬਿਧਾ ਪੈ ਗਈ। ਦੁਬਿਧਾ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅਗਿਆਨੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਡੁੱਬਣੇ ਹੀ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਓਹਲੇ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੰਤ ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪੂਰਾ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

**ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥
ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੁਲਿ ਸਾਂਈ ਜੇਹਿਆ ॥**

ਅੰਗ - ੩੯੭

**ਧਾਰਨਾ - ਸਾਂਈ ਹੀ ਵਰਗੇ ਨੇ
ਵਿਸਰੇ ਨਾ ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।**

ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਤ ਲੱਭੇ ਕਿੱਥੋਂ? ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਾਖੰਡੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਟੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਟੋਲ੍ਹ ਲਓ, ਉਹੀ ਵੇਸ-ਭੁਸਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਭੇਖ ਕਮਾਲ ਦਰਜੇ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਗੱਲਾਂਬਾਤਾਂ 'ਚ

artist ਹੋਏਗਾ ਪੂਰਾ, ਪਰ ਮਨੋ ਅੰਨਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਮਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਡੋਬ ਦੇਣੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਸੰਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ।

ਐਸ ਰੋਪੜ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਨਥਲਪੁਰ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਏ ਨੇ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਏਸ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੀ ਘਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਛਾਣ ਸਕਦਾ। ਆਪੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਬਾਹਰਲੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਸਾਧੂ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਵਾਸਤੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਪੁਰਸ਼ ਬੈਠਾ ਹੈ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਖੱਦਰ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ। ਉਹ ਹੁਣ ਦਇਆਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ, ਦਇਆਲ ਹੋਣਾ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਇਆਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਨਾ ਮਿਲਦਾ, ਪੂਰਾ 100% -

**ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ
ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲ੍ਹ ॥**

ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ

ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਨਾ ਕੋਈ ਦੁਕਾਨ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਖਰੀਦਦਾਰ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਗਾਹਕ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਹੈ ਫੇਰ ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਐਨਾ ਹੀ ਰਹਿ ਕਿ ਭਾਈ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਓ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਓ। ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਿਆ? ਫੇਰ ਤਾਂ ਇਸਾਈ ਵੀ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ Baptise ਹੋ ਜਾਓ, ਬੱਸ ਠੀਕ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਨੇਊ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਬਣਾ ਲਓ। ਜਨੇਊ ਪਾ ਲਓ ਬੱਸ ਗੱਲ ਬਣ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ ਪਿਆਰਿਓ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਦਿੰਦੇ ਓ? ਗੱਲ ਕਰੋ ਕੰਮ ਦੀ, ਬਈ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖਾ! ਤੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਾਬੇ ਤੂੰ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰ ਕਿ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਲੱਭ ਜਾਣ। ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ 'ਚ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਹ ਰਿਆਇਤੀ ਪਾਸ ਕਰ ਦੇਣ ਸਾਨੂੰ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਰਦੀ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਰੰਗਵਾਲ

ਵਾਲੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਹੁੰਦਾ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਚਾਰ ਪਿਆਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਪੰਜਵੇਂ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹ ਸੀ ਟੀਚਾ ਕਿ ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੋਇਆ, ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਲੈਣਾ। ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਈ, ਚਿਹਰਾ ਦਗ-ਦਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ।

ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਸੀ ਪਰ ਚਾਰ ਤਾਂ ਛਾਂਟ ਲਏ, ਪੰਜਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ sense ਕਰ ਗਏ ਪੰਜਵੇਂ ਨੂੰ ਕਿ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਲੇਟ ਨਾ ਹੋਵੋ। ਕਹਿੰਦੇ ਪੰਜਵਾਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਜਾਏਗਾ ਉਹ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜੈਕਾਰਾ ਬੁਲਾਇਆ, ਪਿਛੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬੀਜੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਸੁਪਤਨੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਆ ਗਏ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਯਾਦ ਕਰਿਆ ਅਸੀਂ ਆ ਗਏ। ਕੇਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ।

ਬੜੇ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ 'ਚ। ਹੁਣ ਦੇ ਤਾਂ ਪੋਲੀਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਹੀ ਮਾਰ ਲਏ ਇਹ। ਨਾਸਤਕਤਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਹਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰ ਲਓ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕਰ ਲਓ। ਤਾਂ, ਤਾਂ ਬਚ ਜਾਓਗੇ, ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖੇ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਬਚ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦੱਬ ਲਿਆ ਪੋਲੀਟੀਕਸ ਨੇ, ਜੀਵਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਪੁੱਛੋ, ਤੇਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਹੈ, ਸੁਣਾਵੇਂਗਾ? ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ।

ਐਥੇ ਸਾਡੇ ਆ ਗਿਆ ਕੋਈ, ਬੀਜੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਗਏ ਕਿ ਤੇਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੀ ਨਾ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਯਾਦ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਤੂੰ ਦਾਹਵੇਦਾਰ ਹੈਂ, ਐਡੇ-ਐਡੇ ਲੇਖ ਲਿਖਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਤੇਰੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਢੋਂਗ ਰਚਿਆ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਓਂ। ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ, ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਆਇਆ।

ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਗਲਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਾ ਮਿਲੇ।

ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਪੂ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਰਹੇ ਸੀ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ। ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ, ਫਲੇਵਾਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਉਹਦੇ ਪੰਜ ਚੂਲੇ ਸੀਸ 'ਚ ਪਾਏ, ਪੰਜ ਪਲਾਏ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਜਦੋਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਪੰਜਵਾਂ

ਚੂਲਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਨਾਲ ਝਾਕ ਪਏ, ਉਹਦੇ ਵਲ। ਨੇਤਰ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਰਲ ਗਏ। ਰਲਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਉਹਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ। ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੀ ਹੋਈ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਿਆ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗ ਗਈ ਉਹਦੀ। ਬਹਿ ਗਿਆ ਬੱਚਾ, ਬੁਲਾਉਣ ਬੋਲੇ ਨਾ, ਹਿਲਾਉਣ ਹਿੱਲੇ ਨਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋਏਗਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਜਲਾਲ 'ਚ ਆ ਕੇ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਇਹ 56 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰਤ ਵਿਚ ਆਏਗਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਿਠਾਲ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, 48 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਪੂਰਿਆਂ 'ਚ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਉਸ ਵਕਤ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ 56 ਘੰਟੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚਾ ਹਿੱਲਿਆ, ਹਿੱਲ ਕੇ ਚਾਰ ਉੱਗਲ ਉੱਚਾ ਉਠ ਗਿਆ ਧਰਤੀ ਤੋਂ। ਗਿੱਠ ਉਚਾ ਉਠ ਗਿਆ ਧਰਤੀ ਤੋਂ, ਦੋ ਗਿੱਠ ਉਠ ਗਿਆ। ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਭ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਡ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬੱਚਾ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿਤਾ ਕਿ disturb ਨਾ ਕਰਿਓ ਇਹਨੂੰ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਦਾ-ਚਲਦਾ, ਛੱਤ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗਿਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਤਾਂ ਉਹਨੇ ਖੋਲ੍ਹ ਲਈਆਂ, ਚੌਂਕੜੇ ਦੀਆਂ। ਤੈਰਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ 'ਚ ਮੱਛੀ ਜਿਵੇਂ ਤੈਰਦੀ ਹੈ। ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਤਾਬੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਉਠ ਕੇ ਆਏ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਲਾਵਾਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ। ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਭੋਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੱਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਨਾ ਲੱਗਣ ਉਹਦੇ। ਉਤੇ-ਉਤੇ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾ ਕੇ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਚੀ ਅਵਸਥਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਖ ਲਈ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸੁਰਤੀ ਨੂੰ ਉਤੇ ਚੁੱਕ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ) ਦਾ ਇਹ ਅਸੂਲ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣੀਆਂ, ਜੇ ਪੰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨਾ ਇਹਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਯਾਦ ਕਰ ਲਈਂ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ 30 ਮਾਲਾਂ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦੀਆਂ ਫੇਰ। 31-32 ਮਾਲਾਂ, ਆ ਜਾਣਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ, 32 ਮਾਲਾਂ ਰੋਜ਼

ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਫੇਰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਹੁਣ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰ, 25 ਪਾਠ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਕਰ। ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਮੈਂ ਕਰ ਲਏ, ਕਹਿਣਾ ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਵਾਂਗੇ। ਫੇਰ ਜਦ ਐਨੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹੀ ਗਈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਨਦੀਣ ਦਾ ਭੌਰਾ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਘਾਹ ਫੂਸ ਸਭ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ, ਭਾਈ ਹੁਣ ਤਾਂ ਬੀਜ ਨੇ ਹਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਫੇਰ ਉਹ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਸਕਿੰਟ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹਟਦਾ, ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲਓ। ਕਿਤੇ ਦੇਖ ਲਓ ਨਿਗ੍ਰਾ ਮਾਰ ਕੇ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਦੇਖੇ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵੀ ਦੇਖੇ ਨੇ, ਨਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ। 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਹੈ ਨਾ, ਇਹਦੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਡਾ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ 'ਚ ਨਾਸਤਕ ਮਤ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਆਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਕੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਤਰ ਲੈਣ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ ਕਿਉਂ ਗਏ ਉਥੇ? ਐਹੋ ਜਿਹੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਮਹਿਮਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਘਟਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਧਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਹਾਂ ਤੇ ਜੇ ਲੈਣਾ ਹੈ ਕੁਛ ਤਾਂ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੋਂ ਲੈ ਲਓ ਜਾ ਕੇ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਤੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਦਾ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਜਿਹੜੇ ਦੇਵਤੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬੈਠਦੇ ਨੇ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਤਰਸਦੇ ਨੇ ਐਉਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ

ਧਾਰਨਾ - ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਖੋਜਦੇ ਫਿਰਦੇ
ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨੂੰ - 2
ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕਉ ਖੋਜਹਿ ਮਹੇਸੁਰ ॥
ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ॥
ਅੰਗ - 223

ਕਾਲਾ ਸਾਫਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ, ਗਾਤਰਾ ਪਾ ਲਿਆ ਤੇ ਬਣ ਗਿਆ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ, ਹੈਗਾ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਨਾਸਤਕ ਬੰਦਾ, ਕਲਮ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾਸਤਕ ਗੱਲਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਮੈਂ ਬੇਮੁਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਚੰਗਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਹ ਗੱਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ, ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ,

ਸਾਵਧਾਨ ਹੋਵੋ ਨਾ ਤਾਂ ਸੰਤ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਸੰਤ-ਸੰਤ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਮੇਰੇ ਗਲ ਤਾਂ ਆਹ ਬਲਾ ਨਾ ਇਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆ ਕੇ ਪਈ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਸੀ ਸਰਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਸਭ। ਵਧੀਆ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ -

ਬੁਲਿਆ ਉਥੇ ਵਸੀਏ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਅੰਨ੍ਹੇ
ਨਾ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣੇ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਨੇ।

ਵਿਚੇ ਹੀ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਸੀ, ਆਹ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਸੰਤ-ਸੰਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ, ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਥੇ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਫਟਾ-ਫਟ ਮੱਥੇ ਟੇਕੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪੰਜਾਹ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਸੰਤ ਨਹੀਂ, ਸੰਤ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਕਿਹਾ ਕਰੋ। ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਾਉਂ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਕਰੋ, ਕੱਟ ਦਿਆ ਕਰੋ। ਸਿੱਧਾ ਮੈਨੂੰ ਬੰਦਾ ਲਿਖੋ।

ਕਿਉਂਕਿ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਭੁਲੇਖੇ ਪਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਲੱਭਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਤ। ਸੰਤ ਬਣ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰਿਆ ਕੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਤ ਦੀ ਪਦਵੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨਹੀਂ, ਨਾਉਂ ਸੰਤ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ ਕਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਹਨੇ ਮਾਰਨੀ ਹੀ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਫੇਰ।

ਨੀਮ ਹਕੀਮ ਖਤਰਾ ਜਾਨ
ਨੀਮ ਮੁਲਾ ਖਤਰਾ ਈਮਾਨ

ਆਹ ਬੜਾ ਰੋਲਾ-ਰੱਪਾ ਜਿਹਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਨਾ ਬੜਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ -

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ
ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥
ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ

ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੩
ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥
ਪੁਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੯

ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਓਸ ਬਚਨ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ ਬਚਨ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਤੱਤ ਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ, ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ doubt ਹੈ ਬਈ ਇਹ ਗੱਲ ਸਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਉਹਦਾ doubt ਹੈ, wave

length ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਨੇ ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ।
ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੋ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਮਜ਼ਬੂਰੀ
ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸਣੀ ਹੈ। ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦਾ
ਹੈ -

ਕੋਈ ਆਇ ਮਿਲੈਗੋ ਗਾਹਕੀ

ਲੋਗੋ ਮਹਗੋ ਮੋਲਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੬

ਆ ਜਾਏਗਾ ਕੋਈ, ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਚੀਜ਼
ਵਿਕਣੀ ਹੈ। ਲੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆ
ਰਹੇ ਨੇ। ਕਰੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਆ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਚੀਜ਼
ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ? ਇਹ ਤਾਂ ਅਰਬਾਂਪਤੀਆਂ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼
ਹੈ। ਇਹ ਭਾਗ ਹੈ ਪੂਰਨ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਲਈ। ਜਗਿਆਸੂ
ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਉਹ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਫੇਰ ਸੰਤ ਸਾਂਭ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ
ਹੈਗਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਹੈਗਾ ਫੇਰ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰ। ਕਰੀ ਜਾਹ
ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ
ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਇਕ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈ
ਸਕਦੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੌਰ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵੇਚ ਦੇ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ
ਕਾਰਜ ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਹੋਣਗੇ।**

ਮਨੁ ਬੇਚੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਪਾਸਿ ॥

ਤਿਸੁ ਸੇਵਕ ਕੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੬

ਜਦੋਂ ਤਾਂਈ wave length ਮਿਲਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਅਲੱਗ ਚੀਜ਼ ਹੈਗੀ ਓਨਾ ਚਿਰ ਕਿਵੇਂ ਘੁਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਹਲਦੀ ਤੇ ਆਟਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਹਲਦੀ ਪੀਲਾ ਗੁਣ
ਛੱਡੇ ਤਾਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਰਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੀਲਾ ਰੰਗ
ਦਿਸੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ ਸਾਧਸੰਗਤ
ਜੀ, ਸਮਝਣ ਵਾਲੀਆਂ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਹੋਇਆ, 900
ਦਾ ਪੰਡਾਲ। 250 ਫੁੱਟ ਚੌੜਾ, ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਤੁਰੀ ਆਈ।
ਉਹਦੀ ਮਹਿਮਾ ਐਨੀ ਫੈਲੀ ਕਿ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ
ਹਿਲਜੁਲ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਐਥੇ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ।
ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ
ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਉਂ
ਬੁਲਾਇਆ ਉਹਨੂੰ, ਕਿਉਂ ਆਇਆ ਉਹ, ਮੇਰੇ ਹੀ ਖਿਲਾਫ
ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਫੇਰ ਮਨ ਵੇਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨ
ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਐਉਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ। ਗੱਲ
ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਸਤਿ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕਿੱਡਾ ਹੀ

ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਨਿੰਦਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ
ਉਹਦੇ 'ਚ ਕੀ ਡਰਨਾ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਇਥੇ ਕਿਸੇ
ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਦਰ ਹੈ, ਪੁੱਛੋ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਹ ਬੰਦਾ ਆ
ਰਿਹਾ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤ ਕੇ ਇਹਦੀਆਂ
ਲੱਤਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਦਿਓ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਕਿ ਆ ਜਾਣ ਦਿਓ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੋਡਾ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ,
ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਸੱਜਣ ਠੱਗ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ
ਆਇਆ ਸੀ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਚੋਰ ਭੂਮੀਆਂ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ
ਡਾਕੂ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਓ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ
ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਆਹ ਤੁਹਾਡੇ
'ਚ ਰਾਗ ਦੂਜੇ ਕਿੱਥੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ, ਗੁਰਸਿੱਖੇ! ਇਹ ਦਰ,
ਚਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨੇ, ਸਭ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਹੈ।

ਖੜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੁਦ ਵੈਸ

ਉਪਦੇਸੁ ਚਹੁ ਵਰਨਾ ਕਉ ਸਾਝਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੮

ਜਹਾਂਗੀਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ। ਸਤਿਕਾਰ
ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪਣੇ
ਦਸਤ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ ਨਾਲ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਹਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ
ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ।
ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਆਉਣੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ
ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਕ
ਮਿਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,
ਕਿਉਂਕਿ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਝੋਲੀ ਫਟੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹਦੀ।
ਦੇਣੀ ਹੈ ਉਹਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਮਨ
ਵੇਚ ਦਿਤਾ ਨਾ, ਮਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਮਨ ਦਾ ਇਥੇ ਮਤਲਬ
ਹੈ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵੇਚ ਦਿਤਾ, ਮਨ ਵੀ ਵੇਚ ਦਿਤਾ, ਬੁੱਧੀ
ਵੀ ਵੇਚ ਦਿਤੀ, ਚਿੱਤ ਵੀ ਵੇਚ ਦਿਤਾ। ਜਿਹੜੀ ਇਹਦੀ
ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ
ਮੈਂ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗੁਰੂ ਦੇ, ਬਾਕੀ ਕੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।
ਫੇਰ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਇਕੋ ਹੀ
ਹੀ ਹੈ।

ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੂ ਭਇਆ

ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੯

ਆਹੀ ਚੀਜ਼ ਜਿਹੜੀ ਨਿਕੰਮੀ ਹੈ ਏਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਾਂਭ
ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ, ਕਹਿੰਦੇ -

ਕੋਈ ਆਇ ਮਿਲੈਗੋ ਗਾਹਕੀ

ਲੋਗੋ ਮਹਗੋ ਮੋਲਿ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੭੬

ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਲਏਗਾ, ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਦੇ ਕੇ ਲਏਗਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ
ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਤੇ
ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੰਤ ਜੀ! -

ਕਲਪਯੋ ਜਗਤ ਸਰਪ ਕੀ ਨਜਾਈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਰਜੁ ਸਮ ਲਖਿ ਸੁਖ ਪਾਈ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ 2451

ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਸੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ
ਸੱਪ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਦੇ
ਵੀ ਤਿੰਨ ਕਾਲ ਸੰਸਾਰ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹੈ ਕੀ ਫੇਰ?
ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

**ਧਾਰਨਾ -ਆਪੇ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ
ਆਪੇ ਖੇਲ੍ਹੇ ਖੇਲ੍ਹੇ ਆਪਣੀ।**

**ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ।**

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਹੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ -

ਬਾਜੀਗਰਿ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥

ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਭੇਖ ਦਿਖਲਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੭੩੬

ਜਾਦੂਗਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਜਾਦੂ ਦਾ ਕੋਈ ਖੇਲ੍ਹ ਰਚ ਦਿਤਾ,
ਖੇਲ੍ਹ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੋਲ
ਜਾਦੂਗਰ ਆਇਆ, ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ, ਆਪ ਮੇਰਾ
ਖੇਲ੍ਹ ਦੇਖੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਾਦੂਗਰ! ਖੇਲ੍ਹ ਦੇਖਦੇ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਗਏ
ਹਾਂ। ਪਰ ਜੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਐਸਾ ਖੇਲ੍ਹ ਹੈ ਕਿ ਮੰਨੋਰੰਜਨ
ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਵ
ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਮਹਾਰਾਜ।

ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਇਕੱਠ ਕਰ
ਲਿਆ ਰਾਜੇ ਨੇ। ਜਾਦੂਗਰ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ,
ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਖੇਲ੍ਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
ਪਰ ਬੰਧਨ ਦਾ ਮੇਰੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ, ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਖੂਬਸੂਰਤ
ਬਹੁਤ ਹੈ, ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵਾਲੀ ਵਾਰਿਸ
ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਾਲਾ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੇਲ੍ਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜੋ
ਖੇਲ੍ਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਮੈਂ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ
ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬੰਧਨ ਹੈ। ਰਾਜਾ
ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬੱਚੀ ਜੈਸੀ ਐਸੀ ਹੀ ਇਹ। ਤੂੰ
ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੇਖਿਓ ਮਹਾਰਾਜ! ਕਿਤੇ
ਮੁਕਰ ਨਾ ਜਾਣਾ। ਇਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾ ਜਾਦੂਗਰ ਐਸੀ
ਗੱਲ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਉਥੇ ਹੀ ਉਹਨੇ ਡੋਰਾ ਜਿਹਾ

ਕੱਢਿਆ, ਉਤੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਉਤੇ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਖਿੱਚ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਸ਼ਸਤਰ ਲੈ ਕੇ ਉਤੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗ
ਗਿਆ ਤੇ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਆਵਾਜ਼
ਆਈ ਕਿ ਰਾਜਨ! ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਲੋਕ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹਾਂ
ਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਚੈਲੰਜ ਕਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਹੁਣ ਯੁੱਧ
ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ
ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ ਮੈਂ ਮਾਰ
ਲਿਆ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਗਿਰ ਗਿਆ, ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਹੋਣ ਲੱਗ
ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਕਿੱਡਾ ਬਹਾਦਰ ਹੈ ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ
ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ
ਮਹਾਰਾਜ! ਹੁਣ ਅਗਨ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਹੈ, ਯੁੱਧ ਦੇ
ਨਾਅਰੇ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ-
ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਜਾਦੂਗਰ!
ਐਡਾ ਸੂਰਮਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਜਿਹੜਾ
ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰ ਲਵੇ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ
ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਅਗਨ ਦੇਵਤਾ ਥੱਲੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ,
ਗਲ ਕੱਟ ਦਿਤਾ, ਅੱਗ ਹੀ ਅੱਗ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ
ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਇੰਦਰ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਬਾਂਹ ਕਟ ਗਈ।
ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਲੱਤ ਕਟ ਗਈ, ਫੇਰ ਆਈ ਕਿ
ਦੂਜੀ ਲੱਤ ਵੀ ਮੇਰੀ ਕਟ ਗਈ, ਥੱਲੇ ਤੁਰੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ
ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਂਹ, ਫੇਰ ਲੱਤ, ਫੇਰ ਲੱਤ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੀ ਦੂਜੀ
ਬਾਂਹ ਵੀ ਕਟ ਗਈ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਮੇਰਾ
ਸੀਸ ਕੱਟਣ ਲੱਗੇ ਨੇ ਜੋ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਣਾ। ਬੜਾ ਹੀ
ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਜਲ ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ।
ਬਹੁਤ ਰੋ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਕਿੱਡਾ ਬਹਾਦਰ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ
ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰਾ। ਘਰਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ
ਪਾਉਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਤੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਅੰਗ ਇਕੱਠੇ ਕਰ
ਲਏ ਉਹਦੇ, ਚਿਖਾ ਚਿਣ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਅੰਗ
ਰੱਖ ਕੇ ਆਪ ਬੈਠ ਗਈ, ਅੱਗ ਲਾ ਦਿਤੀ ਗਈ, ਚਿਖਾ
ਜਲੀ ਤੇ ਸਸਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਦੂਗਰ
ਆ ਗਿਆ, ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ! ਕਿਹੋ
ਜਿਹਾ ਮੇਰਾ ਖੇਲ੍ਹ ਲੱਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਆ
ਗਿਆ। ਮਰਿਆ ਕੌਣ ਸੀ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ!
ਮੇਰੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਵਜ਼ੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਓ
ਜਾਦੂਗਰ! ਔਹ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਦੇਖ ਚਿਖਾ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਤੀ ਹੋ
ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹਾਂ
ਸਤੀ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਈ? ਕਿੱਡਾ ਧੋਖਾ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ
ਕਰਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਬਚਨ ਤੋਂ ਮੁਕਰ

ਗਏ? ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਹੀਂ ਜਾਦੂਗਰ! ਐਸੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਕਾਮ ਵਸ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੱਤ ਜਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਚੀ ਦੇ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਉਤੋਂ ਪਰਤਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕੈਦ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਛੁਡਾ ਲਓ ਆ ਕੇ। ਰਾਜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਆਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾ ਕੇ ਤਾਲੇ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਦੂਗਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲੱਗਿਆ ਖੇਲ? ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਦੂਗਰ! ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ ਮੰਨੋਰੰਜਨ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਵਤੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਸੁਟਦਾ ਸੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਰ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਸਤੀ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਰੰਜ ਹੋਇਆ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਿੰਨਾ ਰੋ ਰਹੇ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਕਿੰਨੀ ਹੋਈ, ਤੁਹਾਡੀ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਈ ਗੱਲ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਜਨ! ਦੇਖੋ ਜੋ ਨਸੀਅਤ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਜਾਦੂਗਰ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਜਾਦੂ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਤਾਸੀਰ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਦੇਖਦੇ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਖੁਸ਼ ਫੇਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਰੋਏ, ਰਾਗ ਦੂਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਈ। ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਜਾਦੂਗਰ ਦੀ ਮਾਇਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਬਲ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕੋਈ ਉਹਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਮਾਇਆ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਧੜ ਖੱਲੇ, ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਕਾਰੀਗਰੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪੇ ਹੀ ਆਪ ਹੈ ਸਾਰੇ। ਇਹ ਮਾਇਆ ਨੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਤਾ

ਇਨ੍ਹਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ

ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੮੫੭

ਤੇ ਭੁਲਾ ਕੇ ਕਰਿਆ ਕੀ, ਉਹ ਤਿੰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਤਿੰਨ ਟੁਕੜਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡ ਦਿਤਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਇਕ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਜੀਵ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਬਣਾ ਤਾਂ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਜਿੰਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੀਵ

ਨੂੰ ਦੱਸੀ ਜਾਓ, ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਅਮੰਨਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ ਛੱਡਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ

ਤਿਸ ਦਾ ਨ ਦਿਸੈ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੮੯

ਦੇਹ ਹੰਗਤਾ, ਮਮਤਾ ਕਰਕੇ ਆਹ ਜੀਵ ਫਸ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਐਨਾ ਜਬਰਦਸਤ ਹੈ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਲੰਗੜਾ ਗਧਾ ਫਸ ਜਾਵੇ ਦਲ-ਦਲ 'ਚ, ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਓ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਉਹਦਾ ਮਾਲਕ ਕੰਨ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਖਿੱਚ ਲਵੇ। ਫੇਰ ਉਹ ਦਲਦਲ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਜੀਵ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁਣ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜਿੰਨਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਬਚਨ ਸੁਣਾਈ ਜਾਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਿਆਨ 'ਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਥੇ ਬੰਬ ਬਣ ਰਹੇ ਨੇ, ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਦੇ ਨੇ, ਕੀ ਸਭ ਝੂਠੀਆਂ ਨੇ? ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਅਸਤਿ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਤਿ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਜੀਉਂਦਾ-ਜੀਉਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।

ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਾਰ 3 ਪਉੜੀ 18

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਬਿਰਤੀ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ, ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੀਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੀਉਂਦੀ ਹੈ ਹੰਗਤਾ ਤੇ ਮਮਤਾ। ਇਹ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦੀ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਤਾਂ ਲੱਗ ਜਾਏ ਲਗਨ, ਤਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਫਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਲਗਨ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਸ਼ੱਕ ਰਹਿ ਜਾਏ ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਪੰਜਾਹ ਜਨਮ ਘੁੰਮੀ ਜਾਹ। ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਕ ਜਨਮ ਦੇ ਵਿਚ, ਇਕ ਜਨਮ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟ ਹੁੰਦਾ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਜਨਮ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਪੁੱਟ ਲੈ ਤੂੰ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਜਿਹੜੀ ਵਰਣਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਨਾਲ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਜੇ ਇਕ ਕਦਮ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬਣ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਦਿਨ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਰਹਿ ਗਏ। ਜੇ ਪੁੱਟ ਨਾ ਸਕੇ, ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਮੂਹਰੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਦਮ

ਪੁੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਔਖਾ ਹੈ, ਜੇ ਲੰਘ ਗਿਆ ਨਾ, ਫੇਰ ਬੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ।

**ਭੱਠ ਨਿਵਾਜਾ ਚਿੱਕੜ ਰੋਜੇ
ਮੁਲਾਂ ਦੇ ਗਲ ਫਾਹੀ।**

ਸਭ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਹੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਦੂਜਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

**ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ
ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ ॥
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ ॥**
ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਦੂਤ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ, universal man ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਜਾ ਕਉ ਖੋਜਤੇ ਪਾਇਓ ਸੋਈ ਠਉਰੁ ॥
ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੂ ਭਇਆ
ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੯**

ਫੇਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਸੰਦ ਕਰਦੀ। ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਨਾ। ਮਨਸੂਰ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ, 'ਅਨਹਲ ਹੱਕ ਬਿਗੋ' ਅਹੰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਸਵੀ। ਮੈਂ ਹੀ ਖੁਦਾ ਹਾਂ। ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹ ਸੱਚੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਅਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਵਾਕ ਜਿਹੜੇ ਨੇ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨੇ, ਪਰ ਜੀਵ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਤਰਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਤਰਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਬਾਜੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ -

**ਬਾਜੀਗਰਿ ਜੈਸੇ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥
ਨਾਨਾ ਰੂਪ ਭੇਖ ਦਿਖਲਾਈ ॥
ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਥੰਮ੍ਹਿਓ ਪਾਸਾਰਾ ॥
ਤਬ ਏਕੋ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬**

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਏਕੰਕਾਰ ਸੀ, ਜਦ ਆਹ ਪਸਾਰਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਫੇਰ ਵੀ ਏਕੰਕਾਰ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੌਂ ਗਏ, ਜਦ ਜਾਗ ਗਏ ਉਹ ਫੁਰਨਾ ਕਿੱਥੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਪਹਾੜ ਕਿੱਥੇ ਗਏ, ਦਰਿਆ ਕਿੱਥੇ ਗਏ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਗਏ, ਰਾਜ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀਗਾ ਇਕ illusion ਸੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ, ਉਥੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਲਝ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਜਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਉਹ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਆਹ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਵਿਚ ਸੌਂ ਗਿਆ ਤੂੰ, ਰਜੋ ਗੁਣ, ਤਮੋ ਗੁਣ, ਸਤੋ ਗੁਣ -

**ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭ੍ਰਮਿ ਸੁਤਾ
ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੦**

ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਆ ਗਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਕੁਛ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

**ਜੇਤਾ ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਤੇਤੀ
ਜੇਤਾ ਰੂਪੁ ਕਾਇਆ ਤੇਰੀ ॥
ਤੂੰ ਆਪੇ ਰਸਨਾ ਆਪੇ ਬਸਨਾ
ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ ਕਹਉ ਮਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੩੫੦**

ਕਹਿੰਦੇ ਜਿੰਨਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਬੋਲ ਹੈ ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਇਹ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਕੁਛ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਸੁਗੰਧੀ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਆਪੇ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ। ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕੋਈ।

**ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ ॥
ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ ॥ ਅੰਗ - ੩੫੦**

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਕਹਿ ਦੇਣ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਦਇਆ 'ਚ ਆ ਕੇ ਸੀਸ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਹੱਥ ਰੱਖਣ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਾਇਆ ਸੀ ਉਹ ਸਾਖਸ਼ਾਤ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

**ਧਾਰਨਾ - ਜਦੋਂ ਨਦਰਿ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮਾਰੀ
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ।
ਰਵਿ ਪ੍ਰਗਾਸ ਰਜਨੀ ਜਥਾ ॥**

ਅੰਗ - ੩੪੬

ਜਦ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਰਾਤ ਵਾਂਗੂੰ, ਰਾਤ ਕਿੱਥੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਰਾਤ।

.....ਗਤਿ ਜਾਨਤ ਸਭ ਸੰਸਾਰ॥

**ਪਾਰਸ ਮਾਨੋ ਤਾਬੋ ਛੁਏ
ਕਨਕ ਹੋਤ ਨਹੀ ਬਾਰ ॥ ਅੰਗ - ੩੪੬**

ਜਿਵੇਂ ਪਾਰਸ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂਬੇ ਨੂੰ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

**ਪਰਮ ਪਰਸ ਗੁਰੁ ਭੇਟੀਐ
ਪੂਰਬ ਲਿਖਤ ਲਿਲਾਟ ॥
ਉਨਮਨ ਮਨ ਮਨ ਹੀ ਮਿਲੇ
ਛੁਟਕਤ ਬਜਰ ਕਪਾਟ॥ ਅੰਗ - ੩੪੬**

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ, ਭਰਮ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋ ਗਿਆ

ਤੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਸੰਸਾਰ ਮੇਰਾ ਓ ਉਤਰ ਗਿਆ,
ਪਿਆਰੇ ਜਬ 'ਤੇ ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ।

ਸੋ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਕਿ -

ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ
ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ ॥

ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਗੱਲ ਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਜਦ ਤਕ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਸੋ ਇਹ ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ ਕਿ ਆਹੀ ਜਿਹੜਾ ਸੰਸਾਰ ਹੈ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਣ ਕੇ ਦਿਸਦਾ ਹੈ -

ਏ ਨੇਤ੍ਰੁ ਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ

ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ

ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ

ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥ ਅੰਗ - ੯੨੨

ਨਦਰਿ ਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਖਾਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਸੀ, ਜਦ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੂਰਮਾ ਪਾ ਦਿਤਾ ਨਾ -

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ

ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥

ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ

ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਹੋਇਆ ਕੀ?

ਸੰਤਸੰਗਿ ਅੰਤਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਡੀਠਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩

ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਲਿਆ ਰੱਬ।

ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਾ ਲਾਗਾ ਮੀਠਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੩

ਨਾਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤੇ ਰੱਬ ਅੰਦਰ ਦੇਖ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਹਿੰਦੇ ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਵੀ ਦੇਖ ਲਿਆ।

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਧਰਤੀ ਵਿਚ, ਅਕਾਸ ਵਿਚ ਤੇ ਪਾਤਾਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰੀਪੂਰਨ ਹੈ।

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਪਉਣ ਦੇ ਵਿਚ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ, ਬੈਸੰਤਰ 'ਚ ਹਰੇਕ ਥਾਂ ਦੇਖ ਲਿਆ -

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਥਾਂਉਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦੇਖਿਆ ਕੀਹਨੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਅਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਈਸਾਈ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਬੁੱਧ ਮਤ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਮਤ ਨੇ। ਕਰਦੇ ਕੀ ਨੇ ਕਿ ਫਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਗਲਤ ਨਿਸ਼ਚਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਇਹ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਇਹ ਕਹੇ ਕਿ ਜੀ ਮੇਰੇ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਮਝੀ ਹੈ ਗੱਲ। ਤੇਰੇ ਅਨੁਭਵ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਨਾ ਤੂੰ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈਂ, ਤੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਕੋਈ ਗਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ, ਕੋਈ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਕੇ ਤੜਫਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਅਜੇ ਆਪਣਾ ਆਪਾ। ਜਦ ਜੀਉਂਦਾ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਕੁੱਛ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਹੀ ਜਾਓ। ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਗਾਲ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਕੋਈ ਆਤਮਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੱਡੀ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਵੱਡੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਛੋਟਾ ਕਹੇ ਤੇ ਛੋਟੀ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਰਸ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਤੱਤ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੈ -

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ

ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੪੪੧

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ

ਅਰਦਾਸ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਝਲਕਾਂ

ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸੁਣਨ ਤੇ ਕਮਾਉਣ ਨਾਲ ਭੁੱਲੇ ਹੋਏ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ, ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਚੱਜਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੀ ਸੇਧ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂਆਂ, ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਆਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਜੀਵਨ ਸੇਧ ਬਖਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਏਸ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਤੇ -

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ
ਕਲਾ ਧਾਰਿ
ਜਗ ਮਹਿ
ਪਰਵਰਿਯਉ ॥
ਅੰਗ - ੧੩੯੫

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਅੱਗੋਂ 10 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰੇ ਤੇ 15 ਭਗਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਰਨੀ, ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਐਸੇ ਹੀ ਇਕ ਜੁੱਗ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਜਨਮ 17 ਜੂਨ 1918 ਨੂੰ ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਵਿਚ ਜਥੇਦਾਰ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਮਾਤਾ ਇੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ ਹੋਇਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਆਗਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ।

ਮਨਿ ਚਾਉ ਭਇਆ ਪ੍ਰਭ ਆਗਮੁ ਸੁਣਿਆ ॥

ਹਰਿ ਮੰਗਲੁ ਗਾਉ

ਸਖੀ

ਗ੍ਰਿਹੁ ਮੰਦਰੁ ਬਣਿਆ

॥ ਅੰਗ - ੯੨੧

ਆਪ ਨੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ, ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵੇਰਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਰਾਮ ਜਪਉ ਜੀ ਐਸੇ ਐਸੇ ॥

ਧੂ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਜਪਿਓ
ਹਰਿ ਜੈਸੇ ॥

ਅੰਗ - ੩੩੭

ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਗਏ ਹੀ ਇਕਾਂਤ ਜਗ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਮਾਲਾ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਤੇ ਧਰੁੰ ਭਗਤ

ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿਮਰ-ਸਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਵਾਨੀ ਆਈ ਉਸ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਅਖੰਡ-ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਲਾਇਆ, ਕਿਤੇ ਜਵਾਹਰਕੀ ਮਾਨਸਾ ਦੀ ਢੱਕੀ ਵਿਚ ਘੋਰ ਸਾਧਨਾ ਕੀਤੀ, ਕਦੇ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ 22-22 ਘੰਟੇ ਬੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਪ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣ

ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਮਾਂ ਜਵਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਨੀ ਸਮੇਂ ਸਰੀਰ ਅਰੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਰੋਗ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਾਈ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰੋਗ ਸਰੀਰ -

ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥
ਜਬ ਲਗੁ ਕਾਲਿ ਗ੍ਰਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ ॥

ਜਬ ਲਗੁ
ਬਿਕਲ
ਭਈ ਨਹੀ
ਬਾਨੀ ॥
ਭਜਿ ਲੇਹਿ
ਰੇ ਮਨ
ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ॥

ਅੰਗ -
੧੧੫੯

ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੁਭਾਅ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਕਿਸੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਰੂਹ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਗਾ ਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਪਾਠ ਵੀ ਸ਼ੁੱਧ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਂ-ਉਚਾਰਣ ਬੋਲ ਕੇ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਸੁਣਨ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕੀ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰਸਦਾਇਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੰਠ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਂਕ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਜੋਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਘਰ-ਘਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਲਾਉਂਦੇ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਬੱਝਦਾ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਕਰਮੀ ਆਵੈ ਕਪੜਾ ਨਦਰੀ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਏਵੈ ਜਾਣੀਐ ਸਭੁ ਆਪੇ ਸਚਿਆਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੨

ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ ॥
ਆਪਿ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕੁਲ ਤਾਰੇ
ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਪਤਿ ਸਿਉ ਜਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ -
੧੦੭੬

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ੌਂਕ ਸੀ। ਆਪ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ, ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ,

ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਸੈਰੀ ਬਾਗ ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਧਿਆਨਾ ਜੀ, ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸੰਤ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਤਲੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰਖੋਵਾਲ ਵਾਲੇ, ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਬਲਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਿਲ ਦਾ ਸੌਂਦਾ ਤੇ ਆਪਾ ਸਮਰਪਨ ਆਪ ਨੇ ਰਾੜੇ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੋਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ ॥
ਮਿਟਿਓ ਅੰਧੇਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੪

ਸਾਢੇ ਸੌਲਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਗਏ, 40 ਮਿੰਟ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸੁਹਾਗਣ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਣ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪੂਰੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਜੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਦੇ ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਉਦਪੁਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ

ਭਵਿੱਖਤ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਮਾਤਾ ਇੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜੋ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸਾਧੂ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਲੜਕੀ ਆਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧੁਰ ਤੋਂ ਸੰਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੱਚ ਹੋਏ। ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਵਿਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਬੰਦਗੀ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕਰਨੀ।

**ਰੇ ਮਨ ਐਸੋਂ ਕਰ ਸੰਨਿਆਸਾ।
ਬਨ ਸੇ ਸਦਨ ਸਭੈ ਕਰ ਸਮਝਹੁ
ਮਨ ਹੀ ਮਾਹਿ ਉਦਾਸਾ।।**

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਸੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

**ਭਗਤ ਵਡਾ ਰਾਜਾ ਜਨਕੁ ਹੈ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸੀ।**

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 10 ਪਉੜੀ 5
ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪੋ,

ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ। ਆਪ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ, ਬੀਜੀ ਜੀ ਵੀ ਇਕ ਪਿਆਰ, ਵੈਰਾਗ ਤੇ ਦਇਆ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੀਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਜੀ-ਜਾਨ ਲਾ ਕੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਉਸਾਰੇ ਸੋਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਰੂਹਾਨੀ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਹੋਵੇ, ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਰਥਿਕ ਹੋਵੇ। ਸਮਾਜਿਕ ਕੁਰੀਤੀਆਂ (ਸ਼ਰਾਬ, ਤਮਾਕੂ, ਚੋਰੀ, crime ਆਦਿ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜੀ-ਜਾਨ ਨਾਲ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਾਤ ਉਚੇ ਚੁੱਕਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਆਪ ਹੱਥੀਂ ਖੇਤੀ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਚਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮੂਰਤ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੀਜੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਗੇੜੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਤਤਪਰ ਰਹਿੰਦੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ -

**ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ
ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ ॥**

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ,

ਬਹੁਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਵਾਈ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਕਰਨਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ

ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਕਣਕ ਦੀ ਵਢਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਆਪਣੇ ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ (ਐਫੀਲੀਏਟਡ ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਬੋਰਡ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ (ਐਫੀਲੀਏਟਡ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿਖਿਆ ਬੋਰਡ) ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ।

ਗੁ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਖੁਲੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹੋਏ।

ਕੰਠ ਕਰਨੀ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜਾਗ ਲਾਈ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸਿੱਧ ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਕਣਕ ਵੱਢਣ ਤੋਂ ਲੇਟ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਕਣਕ ਵੱਢ ਕੇ ਰਾਤ-ਰਾਤ 'ਚ ਭਰੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਾਤ ਪਾਤ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚੇ ਸਨ। ਪਿਆਰ

ਦੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਾਲੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲ

ਪਹਚਾਨਬੋਂ ॥

(ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਮੱਖਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਰਮ ਸੀ,

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਹੇਠਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ

ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ।

ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਕਦੇ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਸਭ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੋਂ ਉਚੇ ਸਨ।-

.....ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਬੈ ਏਕੈ

ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖ ਸਕਦੇ, ਨਾਮ ਦੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਕੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਇਹ ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਸੀ।

ਸਰਬ ਰੋਗ ਕਾ ਅਉਖਦੁ ਨਾਮੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੭੪

ਸਾਰਿਆਂ ਹੀ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਦਾਰੂ ਨਾਮ ਹੈ। ਸੌ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹੋਏ, ਆਪ ਵੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ

ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਜੀ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਤਮਿਕ ਮੌਤ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਗੁ. ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲੀਨ, ਨਾਲ ਹਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ 24 ਘੰਟੇ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਿੱਥੇ ਇਕਾਂਤ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦੀ ਉਥੇ ਹੀ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਬੈਠ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦੇ। ਭਜਨ ਆਪ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਅੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੱਛੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ

ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੁੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾਤ੍ਰਕੋ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੋਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ

ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਆਯਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੨੦੮

ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਵਿਛਾਈ ਤੇ ਹਾਲ ਚਾਲ ਪੁੱਛਿਆ। ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦੱਸਿਆ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ

ਘਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ, ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਆਪ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੌਂਤਕ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਿਵੇਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਪਟਿਆਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ, ਬਹੁਤ ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜੱਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਦੇਵਤੇ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਿ ਕੀ ਕਥਾ ਹੋਤ ਹੈ ਜਹਾਂ ਗੰਗਾ ਭੀ ਚਲ ਆਵਤ ਤਹਾਂ।

ਸੋ ਆਪ 1951 ਵਿਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਏ ਇਥੇ ਸੈਕਟਰੀਏਟ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕੀਤੀ, ਨੌਕਰੀ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਸੇਵਾ ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤੀ, ਆਪ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਡੀਊਟੀ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਤੇ ਰਾਤ 11 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਸਮਾਪਤ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਘਰ ਆਉਂਦੇ, ਕੰਮ ਅਧੂਰਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਛੱਡਦੇ, ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰੋਪੜ ਦੇ ਆਲੇ-

ਦੁਆਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕਾਈ, ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਉਚਾ ਚੁੱਕਿਆ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੌਂਤਕ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ

ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁ. ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਭਿੱਜੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇੰਨੀ ਖਿੱਚ ਪਈ ਕਿ ਸਿੰਧ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਿੰਧ ਤੋਂ ਮਖਮਲੀ ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ

ਹੈਰਾਨ ਹੋਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਨਾ ਉਚਾ ਜੀਵਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਘਾਲਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਪੜ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਲਈ ਘਾਲੀ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਥੱਲੇ ਸੀ ਰੋਪੜ, ਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਵਾਜੇ ਤੇ ਕੋਈ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਖਾਉਂਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿਰਪਾਉ ਲੈਂਦੇ, ਫਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ

ਕਾਸ਼ੀਪੁਰ (ਯੂ.ਪੀ.) ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੌਰੰਗਾਬਾਦ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਈਮਾਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿਲਾ ਨਿਆਸ ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰਖਦੇ ਸਨ -

**ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਫੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੪੫**
ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਖਰਚ ਕਰਕੇ

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ!
ਕੀਰਤਨ ਇਕ ਭਗਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨੂੰ ਭਗਤੀ ਸਮਝ ਕੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

=
**ਕਲਜੁਗ ਮਹਿ
ਕੀਰਤਨੁ ਪਰਧਾਨਾ
॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ
ਲਾਇ ਧਿਆਨਾ॥**

ਅੰਗ - ੧੦੭੬

ਕਿਉਂਕਿ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਉਧਾਰ ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੀਏ ਤੇ ਫਰੀ ਕੀਰਤਨ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਬਣਾਈਏ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਕ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ

ਨਹੀਂ ਸੀ ਅੱਡਿਆ। ਕੋਲ ਆਇਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭੁੱਲੇ ਭਟਕਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲੜ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਪ ਪੂਰੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਨੂੰ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ਦੇ ਸਨ। ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਹੈ ਉਸਦੀ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਆਪ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਦੀਆਂ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ। ਇਥੇ ਹਰ ਐਤਵਾਰ, ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਤੇ ਸੰਗਰਾਂਦ ਦੇ ਦੀਵਨ ਸੱਜਦੇ। ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ਾਂ-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਸੰਗਤਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਤੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀਆਂ। ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਕੁੰਭ ਲਗ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬਗਲੇ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਹੰਸ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਤਪ ਦੀ ਹੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ।-

ਕਿਆ ਹੰਸੁ ਕਿਆ ਬਗੁਲਾ

ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥

ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਕਾਗੁਰੁ ਹੰਸੁ ਕਰੇਇ ॥

ਅੰਗ - ੯੧

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਹ ਤਪ ਅਸਥਾਨ ਕਿਸੇ ਤੀਰਥ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਥੋਂ ਹੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਸੇਧ, ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ 1995 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖੈਨ ਢੰਗ ਤੇ ਸੁਖਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਭਰਪੂਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖੀਆਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਥੀਂ ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੇ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਮਸਜਿਦ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ। ਗਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਕਾਰਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ, ਬੀ.ਐਡ ਕਾਲਜ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਈ। -

ਸੇਵਕ ਕਉ ਸੇਵਾ ਬਨਿ ਆਈ ॥

ਹੁਕਮੁ ਬੁਝਿ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੨

ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਰਸੇਵਾ ਦੁਆਰਾ ਅਨੇਕਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀਤੇ।

ਤਰਵਰ ਸਰਵਰ ਸੰਤ ਜਨ ਚੌਥਾ ਬਾਦਲ ਮੋਹ

ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੇ ਕਾਰਨੇ ਚੌਗਾ ਧਾਰੀ ਦੇਹ

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁੰਦਰ ਫੁੱਲਾਂ ਲੱਦੀਆਂ ਬਗੀਚੀਆਂ ਤੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਮਨਮੋਹਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਹਨ। ਜਿਥੇ 24 ਘੰਟੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਲੰਗਰ ਛਕ ਕੇ ਭੁੱਖ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨੰਗੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜਾ ਤੇ ਬੇਸਹਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਹੈ। ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਜਾਰੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਉਣਾ ਧੰਨ ਹੈ -

ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਜਨੁ ਆਇਆ ॥

ਜਿਸੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਭੁ ਜਗਤੁ ਤਰਾਇਆ ॥

ਜਨ ਆਵਨ ਕਾ ਇਹੈ ਸੁਆਉ ॥

ਜਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥

ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਸਦਾ ਨਮਸਕਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੫

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆਂ ਨਾਮ ਚਿੱਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਖ, ਰੋਗ, ਸੰਤਾਪ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆਪ ਤਾਂ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਸਦਾ ਹੀ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ (ਬੀਬੀ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਏ ਹੋਏ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਮਿੱਠੇ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਨਿਮਰਤਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਬੜੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਏਸ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਦੱਸੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇ।

(*****)

ਜੁਗਤੀ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 49)

ਇਕ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਬੱਚਾ ਹੈ ਆਹ ਈਸਟ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੰਜਨੀਅਰ ਸੀ ਮੁੰਡਾ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਆਪਣੇ ਸਾਲੇ ਨਾਲ, ਖੰਨੇ ਨੂੰ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਥੱਲੇ ਆ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਮਰ ਗਏ। ਇਸਨੇ ਐਥੇ ਜਾ ਕੇ ਰੋਣੀ ਜਾ ਕੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲਿਆ ਉਹਨੇ। ਉਥੇ ਦਾ ਸੀਗਾ। ਇਥੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਇਥੇ ਰੋਣੀ ਕੋਲ, ਇਥੇ ਖੇਡਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ, ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਜਾ ਆਉਣ ਦਿਓ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਤੇਰਾ ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਓਧਰ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਇਥੋਂ ਨੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਗਾ ਚਲ, ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਹੜਾ ਘਰ ਹੈ ਦੇਖ ਲਵੇਂਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਛਾਣ ਲਵਾਂਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਸੀ ਦਾ ਘਰ ਸੀ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਮਾਸੀ! ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਪਛਾਣਿਆ ਮੈਨੂੰ, ਮੈਂ ਫਲਾਣਾ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੀ, ਨਾ ਭਾਈ। ਉਹ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਓਹੀ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਘਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕਦੋਂ ਕੁ ਦਾ ਵਾਕਫ਼ ਹੈਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਇਥੇ ਹੀ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ। ਜਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਝਾੜਨ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਖੂਹ ਤੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਹਿੰਦਾ ਇਥੇ ਤਾਂ ਟਿੱਬਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਐਥੇ ਤਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਲਿਆਂਦੇ ਸੀ, ਪੱਧਰ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਖੂਹ ਲਾ ਗਿਆ, ਟਿਊਬਵੈਲ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਇਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ। ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿਤਾ ਵੀ ਉਹਦਾ ਆ ਗਿਆ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਹੋਇਆ। ਫੈਸਲਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਛੁੱਟੀਆਂ 'ਚ ਇਹ ਇਥੇ ਰਹੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਉਥੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੇ, ਇਥੇ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਕ। ਉਥੇ ਵੀ ਇਕ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਦੇਖਣ ਆਉਣਾ ਹੈ, ਭੱਗੂਮਾਜਰਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਨ ਸੀ ਉਹ, ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਫਾਰਮ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਭਰਾ ਸਭ ਲੈ ਗਿਆ ਦੱਸ ਕੇ ਤੇ ਨਾਲੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ। ਸੋ ਕਿਸੇ-ਕਿਸੇ ਦੇ ਯਾਦ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ। ਲੇਕਿਨ ਆਹ ਜਿਹੜੇ ਸੌ ਜਨਮ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦਾ।

ਸੁਕਦੇਵ ਦੇ ਇਹਦੇ ਯਾਦ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਿਆਣਾ ਹੈਂ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲਓ।

ਉਹਨੇ ਇਕ ਜਨਮ ਆਪਣਾ ਖੋਤੇ ਦਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਮੈਂ ਖੋਤਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਹ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਵੀ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਜੂਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭਗਤੀ ਕਰਕੇ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸੋ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਵਗੈਰਾ ਸਿੱਖ ਲਿਆ। ਛੇ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਜਟਾਵਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਵਧ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਫੈਲਣ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਪੰਛੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਨ, ਵਿਚ ਆਲ੍ਹਣਾ ਪਾ ਕੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਦਿਆ ਕਰਨ। ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਤਪੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੈਂ ਐਨਾ ਚਿਰ ਤਪ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੁੰਦਾ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟਾ! ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਗੈਰ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਿਤ ਬਿਧ ਮਨ ਧੀਰੇ ਜੀ,
ਬਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਇ।
ਸੁੰਦਰ ਸੇਜ ਅਨੇਕ ਸੁਖ ਰਸ ਭੋਗਣ ਪੂਰੇ ॥
ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਇਨ ਚੰਦਨ ਸੁਗੰਧ
ਲਾਇ ਮੋਤੀ ਹੀਰੇ ॥
ਮਨ ਇਛੇ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ ਵਿਸੁਰੇ ॥
ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ
ਵਿਸਟਾ ਕੇ ਕੀਰੇ ॥
ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਸਾਂਤਿ ਹੋਇ
ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ ਮਨੁ ਧੀਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੨੦੨

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟਾ! ਤਪਸਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਪਰ ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ 'ਨਾਮ' ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੂੰ 'ਨਾਮ' ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਰਦੀ। ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੈ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥
ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸ੍ਰਾਮੁ ॥
ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥
ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਪਰ ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ ਉਹ ਤਾਲਾ ਨਹੀਂ
ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ, ਚਾਬੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੁ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪

ਭਾਗ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ
ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਨੇ। ਸੋ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਨਹੀਂ
ਕਰੇਗਾ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀ। ਕਹਿੰਦਾ,
ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਬਣ ਜਾਓ ਮੇਰੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਪੁੱਤਰ! ਤੇਰੀ
ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਪਿਤਾ ਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਸਭ ਕੁਛ ਵੇਚਣਾ
ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਆਪਣਾ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ ॥ ਅੰਗ - ੯੧੮

ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਕਿਥੋਂ ਟੋਲ੍ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਜੇ
ਜਨਕ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਐਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪੂਰਨ ਨੇ। ਰਾਜੇ ਜਨਕ
ਦੇ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ
ਉਹ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਸੌ ਡਾਕੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ
ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੂੰ। ਸੂਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਸੂਲੀ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਉਸ ਵਕਤ ਸੁਕਦੇਵ ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ
ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਨਿਰਦਈ ਬੰਦਾ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਗੁਰੂ
ਬਣਾਵਾਂ? ਤਰਕ ਕਰ ਦਿਤੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੇ ਉਤੇ। ਜੇ
ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੇ ਉਤੇ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿਓ ਛੇ ਕਲਾ ਵੈਰਾਗ
ਦੀਆਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਵੈਰਾਗ ਬਣਦਾ ਹੀ
ਨਹੀਂ, ਵੈਰਾਗ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਦੁਖ
ਇਕ ਕਲਾ ਵੈਰਾਗ ਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਛੇ ਕਲਾ ਤਾਂ
ਮਿਲਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸੈਂਕੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜਿਹੜਾ ਹੈ
ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਫਲ ਮਿਲਿਆ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਦਾਰੂ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ

ਜਾ ਸੁਖੁ ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੯

ਉਹ ਦਾਰੂ ਬਣ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ, ਉਹ
ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਮੁੜਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ
ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਨਾਰਦ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ, ਕਹਿੰਦੇ
ਸੁਕਦੇਵ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੇ ਉਤੇ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿਤੀ।
ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੁਕਮ ਦੀ
ਕ੍ਰਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੁਛ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਨਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ
ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਜੋਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰ
ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਨਾਰਦ ਜੀ

ਨੇ ਰੂਪ ਬਦਲ ਲਿਆ। ਇਹ ਦਰਖਤ ਬੱਲੇ ਕੁਛ ਆਰਾਮ ਲੈਣ
ਬੈਠ ਗਿਆ। ਨਾਰਦ ਜੀ ਇਕ ਮਜਦੂਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ
ਕਹੀ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਟੋਕਰੀ, ਬੁੱਢੇ ਹੋਗੇ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚੁੱਕਦੇ
ਨੇ, ਲਿਆ ਕੇ ਨਦੀ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਨਦੀ ਹੜ੍ਹਾ ਲੈ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਘੰਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕਰਦੇ ਨੂੰ, ਓਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਉਰੂ ਆ,
ਕੋਲ ਆ ਗਏ ਉਹ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਗੱਲ ਕਰੇ, ਕਹਿਣ
ਲੱਗਿਆ ਆਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈਂ, ਘੰਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਟੋਕਰੀ
ਚੁੱਕਦਾ ਹੈਂ ਨਦੀ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਬੇਟਾ! ਮੈਂ
ਬੁੱਢਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਚਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਲ ਬਣਾਉਣਾ
ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਵਾਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਮਹਾਂ
ਮੂਰਖ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਹ ਤੇਜ ਪਾਣੀ ਤੇਰੇ ਰੋਤੇ ਨੂੰ ਰਹਿਣ
ਦੇਗਾ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਤੂੰ ਕਰੋੜਾਂ
ਗੁਣਾਂ ਮੂਰਖ ਹੈਂ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਹੈ, ਤੇਰੀ
ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂਤਰਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਹੈ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਵੈਰਾਗ ਦਾ
ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰ ਲਿਆ, ਰਾਜਾ ਜਨਕ 'ਤੇ ਤਰਕ ਕਰਕੇ।
ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਗਈ ਗੱਲ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਾਂ ਮੈਂ,
ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ ਜਪ ਕਰ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ। ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਚਲਿਆ
ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਰਾਜਾ ਜਨਕ
ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ?
ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਐਨਾ
ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਧਾਰਨਾ। ਗੁਰੂ ਟੈਸਟ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ।

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ

ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲੁ ॥

ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਥੁ

ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਅੰਦਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਿਠਾਲ ਲਿਆ, ਜਿਥੇ ਬੈਠਾ ਹੈ ਉਥੇ
ਕੱਚੇ ਧਾਗੇ ਨਾਲ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਲਟਕਦੀ ਹੈ, ਉਤੇ
ਦੇਖਿਆ ਇਸ ਨੇ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਲੈ ਬਈ, ਫਸ ਗਏ।
ਜੇ ਧਾਗਾ ਟੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰ 'ਚ ਲੱਗੇਗੀ। ਬਚਨ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਮਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਪੂਰਾ, ਉਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨੇ ਤਾਂ ਚਿੱਤ
ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਸੁਣ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਚੋਬਦਾਰ ਨੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ
ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ
ਨਾ, ਬੁਝਾ ਦਿਓ। ਆਪ ਉਥੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ
ਤਬੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਈ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ
ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰ ਤੇ ਅੱਗ
ਆ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਉਥੇ ਇਹ ਸੁਕਦੇਵ ਇਕ ਚਿੱਪੀ
ਰੱਖ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦੋ ਗਜ਼ ਕੱਪੜਾ ਰੱਖ ਗਿਆ ਸੀ,
ਸੁਕਦੇਵ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਾ ਦੌੜ ਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਆ
ਕੇ ਆਪਣੀ ਚਿੱਪੀ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਕਹਿਣ
ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ? ਆਪਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ

ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸੁਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸੁਰਤ ਟਿਕਾਣੇ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਬੰਦਾ ਹੈਂ ਪਿਆਰਿਆ ਤੈਨੂੰ ਲੋਭ ਬੜਾ ਹੈ। ਇਕ ਆਨੇ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਨੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਕੌਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੇ, ਧੇਲੇ ਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਤੇਰਾ ਮਨ ਫਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਹੈਂ, ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? attachment ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜਦ ਬੰਦੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਕੜ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ detach ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਮੋਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਵੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਓਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਤਿਆਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੈਰਾਗੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਵੈਰਾਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਾਗ ਵੈਰਾਗ ਪੈਦਾ ਕਰ।

ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਆਇਆ, ਤਪ ਕਰਿਆ ਜਾ ਕੇ ਤੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਓਹੀ ਫੇਰ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਨੂੰ ਧੱਕੇ ਮਾਰੋ। ਬੜੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਘੜੀਸ-ਘੜੀਸ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟਦੇ ਨੇ। ਅਖੀਰ ਜਿਥੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਰੋਜ਼ ਯੱਗ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਪਤਲਾਂ ਜੁੱਠੀਆਂ ਆਪ ਚੁੱਕਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਖਿੜਕੀ ਦੇ ਵਿਚ (ਝਰੋਖੇ ਦੀ ਵਿਚੋਂ) ਪੱਤਲਾਂ ਆਪ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਤਲਾਂ ਚੁੱਕਣੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕਈ ਦਿਨ। ਸੁਕਦੇਵ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਉਥੇ ਬੈਠਿਆ ਤਾਂ ਪਤਲਾਂ ਉਪਰ ਗਿਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ -

**ਜੁਠਨ ਜੁਠਿ ਪਈ ਸਿਰ ਉਪਰਿ
ਖਿਨੁ ਮਨੁਆ ਤਿਲੁ ਨ ਡੁਲਾਵੈਗੋ॥**

ਅੰਗ - ੧੩੦੯

ਵਿਚ ਦਬ ਗਿਆ, ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਿਆਓ ਕੱਢ ਕੇ, ਨੁਹਾ ਧੁਆ ਕੇ। ਸ਼ਕਲ ਬਦਲੀ ਪਈ ਹੈ, ਦਾਲਾਂ ਸਿਰ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਨੇ, ਜਟਾਵਾਂ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਨੇ। ਇਸਨਾਨ ਕਰਾ ਕੇ ਲਿਆਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਵੇਂ ਬੈਠਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਦੇਖ ਤੇਲ ਦਾ ਛੰਨਾ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਂ ਇਕ ਕਤਰਾ ਡੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਸਿਰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲਾਹ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਬਤ ਲੈ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਰੀਦ ਬਣਾ ਲਵਾਂਗੇ, ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਲਵਾਂਗੇ।

ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਆ ਜਾਈਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਆ ਜਾਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਨਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਵਾਂਗੇ, ਝਾੜ ਲਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਦਇਆ ਹੈ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਤੇਲ ਦਾ ਛੰਨਾ ਰੱਖ ਦਿਤਾ,

ਸਾਰੇ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨਾਚ ਮੁਜਰੇ ਲਵਾ ਦਿਤੇ, ਖੇਲ੍ਹਾਂ ਲਵਾ ਦਿਤੀਆਂ, ਬੇਅੰਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਲਵਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਰੋਲਾ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਕੇ। ਇਹ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਭਾਈ! ਤੇਲ ਡੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਸਾਬਤ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਥੇ ਗਾਉਣੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ, ਨਾਚ ਹੋ ਰਹੇ ਸੀ, ਖੇਲ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸੀ, ਬਜ਼ਾਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਛੰਨਾ ਹੈ ਇਹਦਾ ਤੇਲ ਨਾ ਡੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ, ਦੂਜਾ ਮੈਨੂੰ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣੇ ਆ ਜਾਣੀਂ ਹੈ ਗਰਦਨ 'ਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਟੈਸਟ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਨੇ ਇਸਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਦਾਤ ਦਿਤੀ।

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁਛ ਲਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਔਖਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ।

**ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥
ਪੁਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ ॥**

ਅੰਗ - ੫੯

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਨੇ। ਕੋਈ ਆਦਿ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਅੱਠਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 22 ਮੰਜੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। 22 ਮੰਜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਬੈਠ ਗਏ, ਕੋਈ ਕਹੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਸਲੀ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਵਾਲੀ ਬਿਜਨਸ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਖਾਲੀ ਹੈ। ਗੱਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਹਿ ਦਿਓ ਜਿਥੇ ਆਦਮੀ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਨਾ ਸਕੇ।

ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਰ ਸੁਰਤ ਉਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਪਾਖੰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਇਕ ਗੁਫਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਫਾ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਲੰਘ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਦੇਖ, ਤੈਨੂੰ ਰਾਹ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜਿਥੇ ਗੁਫਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਉਚਾ ਦਰਖਤ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਰਖਤ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਟਾਹਣਾ ਹੈ ਉਹ ਪਹਾੜ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਪੁਲ੍ਹ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੁਲ ਤੋਂ ਲੰਘ ਜਾਈਦਾ ਹੈ, ਗੁਫਾ 'ਚ ਵੜੀਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਵਲ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਨਾ ਤੇਰੀ ਗੁਫਾ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਾਡੇ ਪੁਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਿਸਦੀਆਂ ਨੇ। ਜਿਹੜੀ ਬਾਹਰ ਹੈ ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਐਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ 22 ਗੁਰੂ ਬਣ ਗਏ ਅਸਲੀ ਨਾ

ਲੱਭਿਆ, ਅਸਲੀ ਕਿੱਥੇ ਲੱਭਿਆ ਉਹ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਜਹਾਜ਼ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਸੋ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੱਚਾ ਗੁਰੂ, ਕੱਚੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਹ ਪਾਖੰਡੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੂਸਰਾ, ਪਾਖੰਡ ਕਰਕੇ, ਧੱਖੇ ਦੇ, ਏਜੰਟ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਰੋਪੜ ਦੇ ਵਿਚ 1905 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਇਕ ਬੰਦਾ ਘਰੋਂ ਔਖਾ ਹੋ ਕੇ, ਐਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਲੀੜੇ ਲਾ ਕੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਫਿਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਐਈਂ ਕਹੀ ਜਾਣਾ ਕਿ ਆ ਗਈ, ਆ ਗਈ। ਜਦ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪੈ ਗਈ ਪਲੇਗ, ਦੁਨੀਆਂ ਮਰ ਗਈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਹ ਸੰਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਆ ਗਈ-ਆ ਗਈ। ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਪੈ ਗਈ। ਚੇਲੇ ਹੀ ਚੇਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਪੈਸਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵਧੀਆ ਰੂਪ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਕਲਗੀ ਲਾ ਲਈ, ਨੀਲੇ ਵਸਤਰ ਸਜਾ ਲਏ, ਬਰਛਿਆਂ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰੱਖ ਲਏ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਬਣਾ ਲਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਤਖਤ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਹਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਪਟਿਆਲੇ ਨੂੰ, ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਭੇ ਨੂੰ, ਜੀਂਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਦਿਤੀਆਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆ ਗਏ ਹਾਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਪਟਿਆਲੇ ਵਾਲੇ ਵੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ ਤੇ ਜੀਂਦ ਵਾਲੇ ਵੀ ਤੇ ਨਾਭੇ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਪ੍ਰਦਮਨ ਸਿੰਘ, ਉਹਨੇ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਦਿਤੀ, ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਆ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਲੜਕੀ ਦਾ ਡੋਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਖੰਡੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਨਾਭੇ ਆ ਗਿਆ, ਬਾਰਾਂਦਰੀ 'ਚ ਉਹਦਾ ਉਤਾਰਾ ਕਰਾ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰੇ ਕਹਿਓ ਇਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕਿ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਬੁਲਾ ਲਓ। ਸਵੇਰੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸਾਝਰੇ ਹੀ। ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੁਰਸੀ ਦਿਤੀ ਕਿਸੇ ਨੇ, ਬੈਂਚ ਤੇ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਪੈ ਗਈ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਹਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕਰਾਂਗੇ ਡੋਲਾ ਤਿਆਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪਾਖੰਡੀ ਹੈ ਪੂਰਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਖਦੇ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਸੰਤ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਐਵੇਂ ਨਾ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕਰ ਲਈਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਬਿਠਾ ਰੱਖਿਆ, ਤੀਜਾ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂਗੇ ਸ਼ਗਨ ਅਸੀਂ। ਫੌਜ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਡੰਡਿਆਂ ਨਾਲ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਐਉਂ ਕਰਿਓ, ਸਾਰੇ ਪਹਿਰੇ ਲਾ ਦਿਓ।

ਤੇ ਮੈਂ ਆਵਾਂਗਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਗਨ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਨਾ, ਫੇਰ ਡਾਂਗ ਵਰ੍ਹਾਇਓ ਤੁਸੀਂ। ਜਦੋਂ ਨਾਭੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਦਿਤਾ ਸਮਾਂ। ਬਾਰਾਂਦਰੀ 'ਚ ਉਤਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਹਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਖੜਾਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਮਾਰ ਦਰਜਾ-ਬ-ਦਰਜਾ ਸਭ ਖੜਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿ ਫਲਾਣਾ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਆ ਗਿਆ ਦੁਬਾਰਾ, ਆਹ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੁਬਾਰਾ ਆਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਰਗਾ ਸਮਾਜ। ਇਹ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗਿਆ, ਨਾਭੇ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਹੈ ਕਿ ਪਾਖੰਡੀ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਕੀ, ਉਠ ਕੇ ਉਹਨੇ ਆ ਕੇ ਇਹਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਉਸੇ ਵਕਤ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੋਟੇ ਵਰ੍ਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਨੱਠ ਗਏ ਸਭ ਜਿਹੜੇ ਨਾਲ ਰਲੇ ਸੀ, 10-20 ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਵੀ ਵਰ੍ਹੇ, ਉਹ ਵੀ ਨੱਠ ਗਏ। ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਫੜ ਲਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਪੁੱਛੋ ਇਸ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ। ਜਦੋਂ ਕੁਟਾਈ ਹੋਈ, ਪੁੱਛਿਆ ਦੱਸ ਤੂੰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤਖਤ ਦੇ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਓ ਐਡਾ ਪਾਖੰਡੀ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਐਨਾ ਧੱਖਾ ਦਿਤਾ। ਇਹਨੂੰ ਪਾਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਮਾਫੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਸੋ ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਵਧੂਤ ਗੁਰੂ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ expression ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਚੌਥਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ। ਉਹ ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਨਾਟਕ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੁੰਡੇ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਚੋਰ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਫਾਂਸੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਦਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਖੇਡ ਹੈ। ਖੇਡ ਵਾਂਗੂੰ ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਗੁਰੂ, ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਆਪਣਾ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਤਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਲਏ, ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਗਿਰਦੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਲਵੇ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ ਜੀ,

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।

ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮਾਲਾ।

ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ

ਵਾਲਾ।

ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।

ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੂ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹੁ ਕਾਲਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ 34/1

ਗੁਰੂ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਰਕ 'ਚ ਪਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕੱਢ ਲਵੇ। ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਨਾ ਪੈਣ ਦੇਵੇ—

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ।

ਨਾ ਉਹਦੇ 'ਚ ਵੈਰ ਹੋਵੇ, ਨਿਰਾਲੀ ਉਹਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੋਵੇ -

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ, ਛੋਟੀ ਆਪ ਦੀ ਆਯੂ ਹੈ, 11 ਸਾਲ ਦੀ, ਸਰੀਰ ਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਨਾ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਜਾਣਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿ ਨਾ ਮੈਂ ਕਦੇ ਜੰਮਿਆ ਹਾਂ ਨਾ ਕਦੇ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਜੰਮਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਮਰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੌਣ ਵਸਦਾ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਜਾਣਨਾ ਹੈ।

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ ॥

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੋਤੀਕ ਮੁਦਤਿ

ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ ॥ ਅੰਗ - ੯੯੯

ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਉਮਰ ਦੱਸੋਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਸੀਗਾ ਤੂੰ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਤੇਰਾ ਵਜੂਦ ਸੀ, ਜਦ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਜਦ ਵੀ ਤੂੰ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਗਿਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਬਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨਾ

ਕੋਈ॥ ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ ਆਪੇ

ਜਾਣੈ ਸੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੪

ਸੋ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਰਿੱਛ ਆ ਗਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਔਹ ਰਿੱਛ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਓ। ਉਹਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋ ਸੀ ਮਸੰਦ ਚੇਤੂ ਮਸੰਦ ਵਰਗੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਲੈ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹਨੇ ਰਿੱਛ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ, ਰਿੱਛ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਬੁਲਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਆ ਗਿਆ ਉਹ ਵੀ ਕਿ ਬੜਾ ਧਨ ਮਿਲੇਗਾ, ਬੜੀ ਮਾਇਆ ਮਿਲੇਗੀ ਇਥੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾ। ਕਹਿੰਦਾ ਹਜ਼ੂਰ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਰਿੱਛ ਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ

ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਸੀ, ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਹੱਸੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵੀ ਹੱਸੇ, ਹੱਸਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕਰਨੀ ਮਾੜੀ ਹੈ -

ਸੰਤਨ ਸੇਤੀ ਮਸਕਰੀ ਇਹ ਫੁੱਬਨ ਕੀ ਰੀਤ।

ਜਿਹਨੇ ਫੁੱਬਣਾ ਹੋਵੇ, ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਓ। ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਨੇ ਕਈ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸ ਰਹੇ ਨੇ, ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਕੀਰਤੀਆ! ਤੂੰ ਨਾ ਹੱਸ, ਬਾਕੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਹੱਸੀ ਜਾਣ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੱਸਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਪਿਉ? ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਤਾਂ ਚੌਰ ਬਰਦਾਰ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਰਿੱਛ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਫ ਕਰੋ, ਮੂਹਰੇ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਚੌਰ ਰੱਖ ਦਿਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਰਿੱਛ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਫੇਰ ਬਾਂਦਰ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਗੱਲ ਵਿਚਾਰੀਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਤੱਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਐਉਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਛੋਟੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਮਸੰਦ ਬੜੇ ਅੱਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਤਿਉੜੀਆਂ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਂਦੇ ਕਿਵੇਂ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਐਉਂ ਕਰੋ, ਰਿੱਛ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਓ। ਸੌਦਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਰਿੱਛ ਮੁੱਲ ਲੈ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਐਉਂ ਕਰੀ ਭਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਿਆਓ ਬਣਾ ਕੇ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਬਣਾ ਕੇ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਿਓ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਣ ਕੌਤਕ ਕੀ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਗਰਾਹੀ ਛਕੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਓਸ ਰਿੱਛ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਸ਼ੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਛਕਿਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇਹ ਤਾਂ ਗਿਰ ਗਈ ਉਥੇ ਹੀ। ਦੇਖਦੇ ਕੀ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਚਿੱਟਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਿਹਾ ਨਿਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਵਿਚੋਂ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਏ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਸੋਭਾ ਰਾਮ ਸੀ, ਕਈ ਗੁਰਦਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਭਾਈ ਕੀਰਤੀਆ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਹ ਤੁਹਾਡਾ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਕਿਵੇਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਪੁੱਤਰਾ ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਸੀ, ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਸਵੰਧ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਭੇਟਾ ਕਰਨ ਆਇਆ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ, ਗੱਡਾ ਉਹਦਾ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਇਧਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਦੌੜ ਕੇ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਪਗਣੀ ਉਹਨੇ ਕੱਛ 'ਚ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਹੱਥ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇ ਦੌੜ ਕੇ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲੰਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਪਵਿੱਤਰ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੰਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਮੈਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਣ ਕੇ। ਪੂੜ ਪਈ ਹੋਈ, ਦਾੜ੍ਹਾ ਪੂੜ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਪੂੜ ਪਈ ਹੋਈ। ਕਹਿੰਦਾ ਰਿੱਛ ਵਰਗਾ ਲੱਗਿਆ ਮੈਨੂੰ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆ ਗਿਆ ਮੈਂ ਇਧਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦ ਉਹ ਐਧਰ ਆਇਆ, ਜਦ ਨੂੰ ਉਹਦਾ ਗੱਡਾ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇਹ ਮੇਰਾ ਗੱਡਾ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਕਿਸੇ ਟੋਏ 'ਚ ਨਾ ਗਿਰ ਜਾਏ, ਮੈਂ ਲੰਗਰ 'ਚ ਰਾਸ਼ਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਓਏ ਰਿੱਛਾ ਟਿਕਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦਾ, ਉਹਨੇ ਇਕ ਕਿਣਕਾ ਚੁੱਕਿਆ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਿੱਛ ਤੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇਂਗਾ। ਓਏ ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਅਜੇ? -

**ਧਾਰਨਾ - ਤੈਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ,
ਫਿੱਕੇ ਕਾਹਨੂੰ ਬੋਲ ਬੋਲਦੈਂ।**

ਨਾਨਕ ਫਿਕੈ ਬੋਲਿਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਇ ॥

ਫਿਕੈ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੈ ਫਿਕੀ ਸੋਇ ॥

ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ

ਮੁਹਿ ਬੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ ॥

ਫਿਕਾ ਮੁਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੨੩

ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ। ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਆਈ, ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਣਾ ਵਾਲਾ ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ -

ਮਿਠਾ ਬੋਲਹਿ ਨਿਵਿ ਚਲਹਿ

ਸੇਜੈ ਰਵੈ ਭਤਾਰੁ ॥ ਅੰਗ - ੩੧

ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਇਆ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਭਾਈ ਪੰਨਾ, ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਵਿਘਨ ਪੈ ਗਿਆ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਮੈਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈ। ਤੇਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੇ ਰਿੱਛ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਮੈਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਭਾਈ। ਤੇਰੇ ਬੋਲ ਵਿਚ ਸੱਤਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਬੋਲ ਵਿਚ ਸੱਤਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਉਹਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ

ਵਸਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜੋ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈ -

**ਧਾਰਨਾ - ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ
ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ ਉਤੇ।**

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਆ! ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਅਭੇਦ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਂ ਹੀ ਵਸਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਹੀ ਬੋਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਬਚਨ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਇਕ ਸੰਗਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤੁਰੀ ਜਥਾ ਬਣਾ ਕੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸ਼ਹਿਦ ਲੈ ਲਿਆ ਤਾਜ਼ਾ ਚੁਆ ਕੇ, ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਇਕ ਟੋਕਰਾ ਫਲਾਂ ਦਾ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ, ਜਦੋਂ ਰਸਤੇ 'ਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਭਾਈ ਸਿੱਖ ਸੀ ਕੱਟੂ ਨਾਮ ਦਾ, ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਉਹਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ, ਮਨ 'ਚ ਖੇੜਾ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਆ ਗਏ, ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ ਕਿ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰਮੁਖੇ! ਕਿੱਥੇ ਜਾਂਦੇ ਓ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਆਹ ਕੀ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਓ? ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਫਲ ਨੇ, ਆਹ ਸ਼ਹਿਦ ਹੈ। ਭਾਈ ਕੱਟੂ ਨੇ ਹੱਥ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਆਹ ਸ਼ਹਿਦ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਮੇਰੀ ਹਥੇਲੀ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿਓ, ਮੇਰਾ ਵੀ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮਿੱਠਾ ਹੋਣਾ ਹੈ ਸੋਹਣਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਕਹਿੰਦਾ, ਭਾਈ ਕੱਟੂ! ਇਹ ਤਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਭੇਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੰਡ ਸਕਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਚੰਗਾ ਭਾਈ! ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭੇਟਾ ਕਰੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ! ਆਹ ਦੁਰਗੰਧ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ? ਫਲਾਂ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਫਲ ਗਲੇ ਹੋਏ। ਸੰਗਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤਾਜ਼ੇ ਤੋੜ ਕੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲਿਆਂਦੇ ਨੇ। ਡਰ ਗਏ, ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਬਰਤਨ 'ਚ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਸ਼ਹਿਦ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਦਿਖਾਓ ਤਾਂ? ਜਦ ਬਰਤਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕੀੜੇ ਕੁਰਬਲ-ਕੁਰਬਲ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਭੰਗਣਾ ਪੈ ਗਈ ਸੇਵਾ 'ਚ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਦੇਵੋ ਕਿਉਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਭੰਗਣਾ ਪੈ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਤਲੀ ਅੱਗੇ ਕਰਕੇ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਨਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਓ? ਜਾਓ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਛਕਾਓ ਜਾ ਕੇ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲਿਆਓ। ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਦਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੀਆਂ, ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸ਼ਹਿਦ ਵਗੈਰਾ ਖਾਣ ਨੂੰ। ਉਸ ਵੇਲੇ

ਭੇਟਾ ਕਰੇ ਫਲ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸ਼ਹਿਦ ਕਰਿਆ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਭੇਟਾ ਕਰਿਆ ਉਹ ਤਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਜ, ਤਾਜ਼ੇ ਹੀ ਫਲ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਰਸਨਾ 'ਤੇ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਮੇਰਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਟਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਭਾਵੇਂ ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ,
ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਬੋਲ ਨਾ ਟਲੇ।**

ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਅਤੁ ਬਿਨਾਸੀ

ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ ॥

ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਗੇ

ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੦੪

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਰਿੱਛ ਦੀ ਜੂਨੀ ਨਾ ਭੁਗਤਣੀ ਪਵੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੋਭਾ ਰਾਮ! ਇਹ ਮੇਰੇ 'ਚ ਅਭੇਦ ਹੋਏ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ, ਇਹ ਬਚਨ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਹਟਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਗੋਦੜੀਆ ਜੀ ਸੀ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਹ ਭਾਈ ਗੌਰੇ ਦੇ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਭਾਈ ਗੌਰਾ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਦਾ ਲੜਕਾ, ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਭਾਈ ਗੌਰਾ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸੌ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਵੱਡਾ ਸਰਦਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤਾ ਹੀ ਮਾਰਿਆ, ਇਹ ਜਦ ਚੱਕੀ ਪੀਂਹਦਾ ਸੀ, ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਦਾਣਾ ਪੀਸਦਾ ਸੀ, ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਓ ਭਾਈ ਗਉਰਾ! ਕਿਉਂ ਆਫਰਿਆ ਹੈਂ? ਛੱਡ ਦੇ ਇਹਨੂੰ। ਕਹਿੰਦਾ, ਗੋਦੜੀਆ! ਤੈਨੂੰ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਛੇਤੀ ਪੀਹਣ ਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਬੜਾ ਆਫਰਦਾ ਹੈਂ? ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਫਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿਤਾ।

ਐਨਾ ਦਰਦ ਹੋਇਆ ਭਾਈ ਗੌਰੇ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਕਿ ਲਿਟਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਕਰ ਪੈ ਗਿਆ, ਹਕੀਮ ਬੁਲਾਇਆ ਫਟਾ ਫਟ, ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ ਆਰਾਮ ਨਾ ਆਵੇ, ਪੇਟ ਫੁਲਦਾ ਹੀ ਜਾਵੇ। ਅਖੀਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਚਣਾ, ਇਹ ਗੋਦੜੀਏ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਆਫਰਦਾ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਆਫਰਦਾ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਜਾ ਕੇ ਚਰਨ ਫੜੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੱਕੀ ਪੀਂਹਦਿਆਂ-ਪੀਂਹਦਿਆਂ ਨੇ ਗੰਢ ਵਿਚ ਆਟਾ ਸੀ ਇਕ ਚੁਟਕੀ ਭਰੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ ਦੇ ਦਿਓ। ਉਹ ਦੇ ਦਿਤੀ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਲੈ ਭਾਈ ਗੋਦੜੀਆ! ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਹ, ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ।

ਪਿੰਡ ਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਤਾਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਜਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਕਿ ਬੂੜਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਕੰਮ ਕਰਾਏਗਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਕਈ ਲੜਕੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਾ ਦੇਣਾ, ਨੂੰਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੌਜ ਸੀ, ਲੜਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਝਗੜਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਦਿਤੀ ਖਾ ਲਈ, ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਿਹਾ।

ਅੱਗੇ ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਆ ਗਿਆ, ਸਰ੍ਹੋਂਆਂ ਪੱਕ ਗਈਆਂ, ਰੇਤੇ ਦਾ ਖੇਤ ਸੀ। ਵਿਚਾਲੇ ਦੀ ਡੰਡੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਖੇਤ ਦੀ, ਉਥੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਿ ਬਾਪੂ! ਉਥੇ ਸਰ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਪੁੱਟ ਲੈ। ਵੱਢੀ ਨਾ ਝੜ ਜਾਏਗੀ। ਉਹ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਰੇਤੇ 'ਚੋਂ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਸਵੇਰ ਦਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਚਾਰ ਵੱਜ ਗਏ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਭੇਜਿਆ, ਨਾ ਜਲ ਪਾਣੀ ਭੇਜਿਆ। ਨਾ ਨੇੜੇ ਕੋਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ, ਐਨੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਗੋਦੜੀਆ ਜੀ ਨੇ। ਉਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਖੜ੍ਹ ਗਏ, ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਹ ਕੀ ਕਰਦੇ ਪਏ ਓ? ਕਹਿਣਾ ਸੀਗਾ ਕਿ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਹੈ ਇਹ, ਉਹਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾ ਹਾਂ। ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਟੱਬਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟਦਾਂ। ਬਚਨ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਪੂਰਾ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਹੀ ਮਰ ਗਿਆ, ਨਾ ਪੁੱਤ ਨਾ ਪੋਤੇ, ਨਾ ਨੂੰਹਾਂ, ਨਾ ਧੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ ਬਚਿਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਡਰ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਦਾ ਤਾਂ ਬਚਨ ਸਤਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਆਏ ਸਾਰੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਰੋਜ਼ ਮਰੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਭਾਈ ਹੁਣ ਬਚਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ ਸਾਡੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੌਜ ਹੋ ਗਈ -

**ਭਲਾ ਹੋਆ ਮੇਰਾ ਚਰਖਾ ਟੂਟਾ,
ਜਿੰਦ ਅਜਾਬੋ ਫੂਟੀ**

ਹੁਣ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫਿਰਾਂਗੇ। ਅਗਲੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ, ਦੂਜੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ। ਇਕ ਮਾਤਾ ਬੜੀ ਪ੍ਰੇਮਣ ਸੀ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਹ ਦਹੀਂ ਛਕੋ ਤੁਸੀਂ ਮੈਂ ਦਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹਾਂ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਹਿ ਗਏ, ਦਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਉਹ ਦਹੀਂ ਸੀ ਥੋੜ੍ਹਾ, ਇਹਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਹੋਰ ਮੰਗ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂਗੀ। ਉਹਨੇ ਮਿਰਚਾਂ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ ਵਿਚ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਦੋਂ ਛਕ ਹਟੇ। ਬੀਬੀ ਆਈ, ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਦਹੀਂ ਵਧੀਆ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਪ ਲੜਨੀਏ ਦਹੀਂ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਸੀ, ਤੂੰ ਮਿਰਚਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੱਪ ਲੜਨੀਏ। ਘਰ ਗਈ, ਜਾ ਕੇ ਪਾਬੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕਾਲੇ ਨਾਗ ਨੇ ਡੰਗ ਮਾਰਿਆ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜਦੋਂ ਗਏ, ਬਾਬਾ ਗੋਦੜੀਆ ਮਿਲਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਬਚਨ ਨਾਲ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਐਡਾ ਅਭੇਦ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੋ ਪੂਰਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ -

ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਅਤੁ ਬਿਨਾਸੀ

ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ ॥

ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਗੋ

ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੦੪

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੀਰਤੀਏ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੁਰਸਿੱਖੀ 'ਚ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੋ, ਇਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖ ਭਾਈ ਸੋਭਾ ਰਾਮ! ਜੋ ਪੂਰਵਜ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਖ ਆਇਆ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਪਿਆਰਿਆ! ਤੇਰਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਤਾਂ ਚੱਲੇਗਾ ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਵੇਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿਤਾ, ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ।

ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ?

ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਕਦੇ ਕਰੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਝ ਪਵੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿਤੀ।

**ਧਾਰਨਾ - ਜੇ ਤੈਂ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਲੈਣੇ,
ਸੇਵਾ ਕਰ ਲੈ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ।**

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮਿਹਨਤ ਬੜੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਬਰਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਘਾਟਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੱਸ ਦਿਤਾ -

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੇ ਮਾਗੈ ॥

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੈ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੬

ਗੁਰੂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਬਿਰਥਾ ਨਹੀਂ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ।

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਪੰਜ ਗੁਰਮੁਖ, ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਟੋਲੂ ਲਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ

ਕਰਾਓ। ਤੁਹਾਡਾ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰੇਗਾ। ਬੇਅੰਤ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਚਾਹੀਦੇ ਓਂ। ਅਖੀਰ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਾਹੌਰ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ, ਜਦੋਂ ਪੰਗਤਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਆ ਗਿਆ, ਬਹੁਤ ਕਾਹਲੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪੰਗਤ 'ਚ ਬਿਠਾ ਲਓ। ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਪੰਗਤ ਉਠੇਗੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਤੂੰ ਬੈਠਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਛਕ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀ ਪੰਗਤ 'ਚ ਬੈਠ ਜਾਈਂ, ਫੇਰ ਛਕਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਨਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਹੁਣ ਫਤਹਿ ਪਾ ਗਿਆ। ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਹੁਣ ਦੁਬਾਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਬਣਾਉਣਾ। ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਿੱਖ ਨੇ, ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਨੇ ਤੇਰਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪੁਆਏ ਨੇ ਤੇ ਲੰਗਰ ਛਕਾਇਆ ਹੈ ਇਹਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਫਲ ਲੱਗੇ, ਇਹਦੇ ਆਵੇ ਪੱਕ ਜਾਣਗੇ। ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ, ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਓਏ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪੱਕੇ ਹੋਣਗੇ, ਤੂੰ ਇਕੱਲਾ ਕਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਕੱਚੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਸੰਗਤ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਉਪਰ ਦੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ 'ਚ ਕੌਣ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾੜੇ ਮਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਭਾਈ ਅਦਲੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਐਸਾ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਕਿ ਇਹਦਾ ਨਿਤਨੇਮ 25 ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਪੰਜ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ, ਪੰਜ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ, ਬਚਪਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ 'ਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਬਚਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਸੰਸਾ ਪੈ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਹੜਾ ਡਾਕੂ ਸੀ ਨਾ ਭਾਈ ਲੱਖੂ, ਸੰਗਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਵੇ ਪੱਕ ਜਾਣਗੇ, ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕੱਚੇ-ਕੱਚੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਤੂੰ ਭਾਈ ਲੱਖੂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ? ਠੀਕ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਡਾਕੇ ਮਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਮੈਂ ਉਹਦੇ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਤੇ ਮੇਰੇ 'ਚ ਤੂੰ ਫਰਕ ਕੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ? -

**ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੈ ਮੇਰੇ ਹੀ ਬਣ
ਗਏ ਜਿਹੜੇ।**

ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਬਣ ਗਏ, ਮੇਰੇ 'ਚ ਸਮਾਅ ਗਏ ਉਹ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ।

**ਖ਼ਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖ਼ਾਸ॥
ਖ਼ਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੈ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ॥**

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

**ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ,
ਸੋ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ,
ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥**

ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਉਹ
ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੈਨੂੰ ਡਾਕੂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ
ਹੈ। ਉਹ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਜੁਬਾਨ 'ਤੇ
ਵਸਦਾ ਹਾਂ।

ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਹਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਨੇ
ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਹ ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਤੋਂ
ਜੋ ਅਸੂਲ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦੇ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ 16 ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ
ਅਵਤਾਰ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਾਧੂ
ਪ੍ਰਭਾਤ ਸ਼ੇਰ 'ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ। ਆਪ ਵੀ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਪੁੱਤਰ ਪੋਤਰੇ ਸੀ ਉਹ ਐਨੇ ਮਗਰੂਰ ਹੋ
ਗਏ, ਗੁਸਤਾਖ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਕਰਨ
ਲੱਗ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਂਭਾ ਨਾਮ ਦਾ
ਜੋ ਪੋਤਾ ਸੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਉਹਦੇ ਪੇਟ ਦੇ ਉਤੇ
ਇਕ ਬਾਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਪੋਤਿਆਂ ਨੇ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਲਏ। ਬਾਕੀ ਲੜਕੇ
ਬਣੇ ਰਹੇ। ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਸਾਧੂ ਕੋਲ ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ
ਜਾ ਕੇ ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਗਏ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਗਏ,
ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਹ ਲੜਕੀ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਇਹਨੂੰ ਦੱਸੋ
ਕਿ ਇਹਦੇ ਲੜਕਾ ਹੋਏਗਾ ਜਾਂ ਲੜਕੀ। ਮਹਾਤਮਾ
ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਸੀ, ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਕਿਹਾ ਬੇਟਾ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਹੀ ਰੋਟੀਆਂ
ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਐਵੇਂ ਮੱਥੇ ਟਿਕਾਉਂਦਾ ਹੈਂ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਟਾਲ੍ਹ ਦਿਤੇ, ਟਾਲ੍ਹਦੇ-ਟਾਲ੍ਹਦੇ ਦਰਵਾਸੇ ਕੋਲ
ਜਾ ਰਹੇ। ਜਾ ਕੇ ਦਰਵਾਸਾ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਲ ਗੁਰੂ ਸੀ।
ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਓਹੀ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਤਾਂ
ਮਹਾਤਮਾ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅੱਗੇ
ਪਿੱਛੇ ਦਾ। ਇਕ ਦਮ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚੇ ਐਨੇ
ਗੁਸਤਾਖ ਹੋ ਗਏ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੋਤੇ ਕਿ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਮਾਣ-
ਮਰਿਆਦਾ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ

ਕਰ ਦਿਤੀ ਫੇਰ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿਵੇਂ ਸਾਧੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ
ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ। ਸਬਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ,
ਬਾਬਾ ਜੀ! ਇਹ ਲੜਕੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ ਤੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਇਹਦੇ ਲੜਕਾ ਹੋਏਗਾ ਕਿ ਲੜਕੀ ਹੋਏਗੀ? ਲਾਲ ਨੇਤਰ
ਕਰ ਲਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਕੁਛ ਤਮੋਗੁਣੀ ਸੀ।
ਕ੍ਰੋਧ ਛੇਤੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। (ਦਰਵਾਸਾ ਜੀ ਨੇ ਵਰ ਤਾਂ
ਕੋਈਓ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸਰਾਪ ਹੀ ਦਿਤੇ ਨੇ)

ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਸੰਤ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ
ਜੀ ਨਾਰੰਗਵਾਲ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ
ਸੀ, ਸਰਾਪ ਬੇਅੰਤ ਨੇ ਲਏ।

ਸੋ ਦਰਵਾਸਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਕੀ ਪੁੱਛਦੇ ਓਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਆਹ ਗੱਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਦੱਸਾਂ?

ਬੋਝੇ ਜਿਹੇ ਡਰ ਗਏ ਲੜਕੇ ਪਰ ਗੁਸਤਾਖ ਜ਼ਿਆਦਾ
ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਦੱਸ ਦੇਂਗਾ?

ਨਿਰਾਦਰੀ ਨਾਲ ਬੋਲੇ।

ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕਰਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ
ਦੱਸ ਹੀ ਦੇਵਾਂ ਫੇਰ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਪੁੱਛਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹਦੇ
'ਚ ਕਿਹੜੀ ਘੋਲ ਹੈ ਦੱਸ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੇ ਉਹ ਪੈਦਾ ਹੋਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੀ
ਕੁਲ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਦਰਬਾਸਾ ਸਿਉ ਕਰਤ ਠਗਉਰੀ

ਜਾਦਵ ਏ ਫਲ ਪਾਏ ॥ ਅੰਗ - ੬੯੩

ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ ਕਿ ਸਰਾਪ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਿਚ
ਆਏ ਤਾਂ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੇ ਉਹਦੇ ਵਲੋਟੇ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ
ਨੇ ਕਿ ਬਾਟੀ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਮੂਸਲ ਬਣ ਗਿਆ
ਲੋਹੇ ਦਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂ ਉਦਾਸ ਹੋਂ? ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ
ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਦਰਵਾਸਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਲ ਦਾ
ਨਾਸ਼ ਹੋਏਗਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਤਾਂ
ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾ ਸਰਾਪ ਦਿੰਦੇ ਨੇ।
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਓ, ਵਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪੇ
ਹੀ। ਚਿੱਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਲਹਿਰ ਉਠਦੀ
ਹੈ, ਵਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਲੈਣ ਦਾ ਢੰਗ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ, ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਕੁਛ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ
ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਖਤਮ
ਕਰਕੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ

ਮਿਲਦਾ। ਜੇ ਜੀਉਂਦਾ ਆ ਜਾਵੇ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਵੇ ਫੇਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਖਾਲੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ ਸਾਧੂਆਂ ਕੋਲ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਜਾਓ ਤਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਤਰਕ ਨਾਲ ਜਾਓ ਫੇਰ ਸਰਾਪ ਹੋਗੇ ਹੀ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਸੌਲ੍ਹਾਂ ਕਲਾਂ ਸੰਪੂਰਨ ਅਵਤਾਰ ਹੋ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਸਕਦੇ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ?

**ਧਾਰਨਾ-ਮੇਰੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਭਗਤ ਛੁਡਾਉਂਦੇ ਨੇ,
ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਨਾ ਛੁਟਦੀ।**

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ
ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੩

ਇਕ ਸੰਤ ਹੋਏ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਮਸ਼ਤਬਰੇਜ਼ ਸੀ, ਮੁਲਾਣੇ ਕੱਟੜ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਚਨ ਉਹ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਪੱਖਪਾਤ ਉਹ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਸਾਧੂਆਂ ਨਾਲ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਦੇ ਵੀ ਜੇ ਮੁੱਲਾਂ ਮੁਲਾਣੇ ਸੀ ਮੁਲਤਾਨ ਦੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਲਗਦੇ ਸੀ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਐਸਾ ਆਇਆ ਕਿ ਨਵਾਬ ਦਾ ਲੜਕਾ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਫੜ ਲਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਓ, ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰੋ। ਹਕੀਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਹ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਦਿਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ ਮੈਂ। ਡਰ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਮੋਹਲਤ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਲੜਕਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦਾ ਬਾਹਰ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਲੈ ਆਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਕੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ ਸਮਸ਼ਤਬਰੇਜ਼। ਮਨਸੂਰ ਦਾ ਇਹ ਮੁਰੀਦ ਸੀ। ਫੜ ਲਿਆਂਦਾ। ਲਿਆ ਕੇ ਜਦੋਂ ਨਵਾਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਹ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਸੰਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ
ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ॥
ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੂਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਭਾਂਡਾ ਜੇ ਤੂੰ ਭੰਨਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂੰ ਭੰਨ ਲੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰੇ।

ਮੁੱਲਾਂ-ਮੁਲਾਣੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਸੰਤ ਜੀ ਐਸ ਵੇਲੇ ਸਾਨੂੰ ਰੱਖ ਲਓ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨਿਆਣੀਆਂ ਨੇ, ਰੋ-ਰੋ ਮਰ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਮਿੰਨਤਾ ਕਰੀ ਗਏ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਦੇਖੋ ਅਸੀਂ ਜੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਓ, ਇਕ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਈਏ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਹਿਸਾਨ ਤੁਹਾਡਾ ਭੁੱਲਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਿਓ! ਆਦਮੀ ਜਦੋਂ ਸੰਕਟ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਮਨ੍ਹਾ ਲਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਚੰਗਾ। ਸਵੇਰੇ ਖਬਰ ਆ ਗਈ ਕਿ ਸਹਿਜ਼ਾਦਾ ਤਾਂ ਮਰ ਗਿਆ। ਨਵਾਬ ਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਅਰਥੀ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਰ ਦਿਓ ਜੀਉਂਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ 22 ਨੰਬਰ ਤੇ ਮੈਂ ਸਭ ਵੱਢ ਦੇਣੇ ਨੇ ਇਥੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਸ਼ਤਬਰੇਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੁਲਾਣਿਓ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਸੀਂ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣਾ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮੌਤ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਖੜੀ ਨੰਗੀ ਤਲਵਾਰ ਵਾਂਗੂੰ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਆਏ, ਲੜਕੇ ਦੀ ਜਿਥੇ ਅਰਥੀ ਪਈ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਘੁੰਮਦੇ ਨੇ ਮੌਜ ਨਾਲ ਇਹ ਟਹਿਲਦੇ ਹੋਏ। ਐਧਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਓਧਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਕੇ ਓ ਲੜਕੇ ਖੁਦਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋ। ਲੜਕਾ ਉਠਿਆ ਹੀ ਨਾ। ਦੁਬਾਰਾ ਫੇਰ ਕਿਹਾ। ਫੇਰ ਉਠਿਆ। ਤੀਜੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਕਿਹਾ। ਫੇਰ ਨਾ ਉਠਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈ ਗਿਆ ਫਿਕਰ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਠਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਲਾਲ 'ਚ ਆ ਗਿਆ ਸਮਸ਼ਤਬਰੇਜ਼, ਕਹਿੰਦਾ ਓ ਲੜਕੇ ਅਗਰ ਖੁਦਾ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਨਹੀਂ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਤੋ ਫਕੀਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੇ ਉਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲੜਕਾ ਉਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੜੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੇ ਇਹਦੀ ਜੀਉਂਦੇ ਦੀ ਖੱਲ੍ਹ ਲੁਹਾ ਦਿਤੀ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸੋਚ ਆ ਕੇ ਕਿ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਉਲਟ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਮੁਕਦਮਾ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਖੱਲ੍ਹ ਲੁਹਾ ਦਿਤੀ ਜੀਉਂਦੇ ਦੀ ਹੀ।

ਸੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਇਕ ਵਾਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ ਨਾ -

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ
ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੩

ਮੇਰੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੰਤ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਾਥੀ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਮਹਾਵਤ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਰੋਏ। ਜਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਹਾਥੀ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰਿਆ ਹੈ, ਮਾਰ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਓ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਹੈ, ਦੜਮ ਦੇ ਕੇ ਹਾਥੀ ਗਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਮਰ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ! ਅੱਗ ਦਾ ਕੋਲਾ ਉਹਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਦੇ ਉਤੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਓ, ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਹਿਲਾ ਜੁਲਾ ਕੇ। ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਤਦਰੂਪ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਲੋਹਾ ਅੱਗ ਦੇ ਨਾਲ, ਅੱਗ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦਾ। ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜਿਹੜੇ ਫਕੀਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਹਦਾ ਰੂਪ ਬਣੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਸੁੱਟੀ ਹੋਈ ਨੂੰ, ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਫਕੀਰ ਦੀ ਸੁੱਟੀ ਹੋਈ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ।

ਸੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸੰਤ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰੋ। ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦਵ ਕੁਲ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਪੀਣਾ। ਲੇਕਿਨ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਗਏ। ਯਾਦਵ ਕੁਲ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੋ ਗਈ ਉਥੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੁਸਲ ਹੈ ਇਹਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿਓ। ਇਹਨੂੰ ਘਸਾ ਦਿਓ। ਘਸਾ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿਓ, ਇਕ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਟੁਕੜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਤਿਕੋਨਾ ਜਿਹਾ। ਉਹ ਮੱਛੀ ਨੇ ਨਿਘਲ ਲਿਆ ਤੇ ਮੱਛੀ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ। ਬੱਧਕ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਦੀ ਮੁਖੀ ਬਣਾ ਲਈ। ਇਧਰੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਕਿ ਜਾਓ, ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰੋ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਲਈ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀ ਕੇ ਐਨਾ ਲੜੇ ਕਿ ਇਕ ਬੰਦਾ ਵੀ ਨਾ ਬਚਿਆ ਸਾਰੀ ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ। ਇਕੱਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਰਹਿ ਗਏ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਤੀਰਥ ਵਿਚ, ਇਕ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਨਾਲ ਢਾਸਣਾ ਲਾਇਆ, ਗੋਡੇ ਦੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ। ਚਰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪਦਮ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਟੋਲ੍ਹਦਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਰ, ਉਹਨੇ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅੱਗ ਹਰਨ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਾਇਆ, ਤੀਰ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਵੱਖੀ 'ਚ ਆ ਕੇ ਲੱਗਿਆ। ਦੌੜ ਕੇ ਆਇਆ ਕਿ ਹਰਨ ਨੱਠ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਰੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ- ਮਿਰਗ ਜਾਣ ਕੇ ਬਾਣ ਮੈਂ ਮਾਰਿਆ,
ਭੁੱਲ ਮੇਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਮਾਲਕਾ।

ਜਾਇ ਸੁਤਾ ਪਰਭਾਸ ਵਿਚਿ
ਗੋਡੇ ਉਤੇ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ।
ਚਰਣ ਕਮਲ ਵਿਚਿ ਪਦਮੁ ਹੈ
ਝਿਲਮਿਲ ਝਲਕੈ ਵਾਂਗੀ ਤਾਰੇ।
ਬਧਿਕੁ ਆਇਆ ਭਾਲਦਾ
ਮਿਰਗੀ ਜਾਣਿ ਬਾਣੁ ਲੈ ਮਾਰੇ।
ਦਰਸਣ ਡਿਠੋਸੁ ਜਾਇਕੈ
ਕਰਣ ਪਲਾਵ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰੇ।
ਗਲਿ ਵਿਚਿ ਲੀਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
ਅਵਗੁਣੁ ਕੀਤਾ ਹਰਿ ਨ ਚਿਤਾਰੇ।
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਸੰਤੋਖਿਆ
ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਣੁ ਬਿਰਦੁ ਬੀਚਾਰੇ।
ਭਲੇ ਭਲੇ ਕਰਿ ਮੰਨੀਅਨਿ
ਬੁਰਿਆਂ ਦੇ ਹਰਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ।
ਪਾਪ ਕਰੇਂਦੇ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦਾ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ, ਤੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਬਦਲਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਤੂੰ ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਲੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਛੁੱਪ ਕੇ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ ਸੀ, ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਨੀਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਲੀ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ ਕੇ ਲੜਦਾ ਸੀ ਉਹਦਾ ਅੱਧਾ ਬਲ ਉਹਦੇ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਾ ਰਾਵਣ ਲੜ ਸਕਿਆ ਉਹਦੇ ਨਾਲ। ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੜ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਨੀਤੀ ਕਰੀ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬਦਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਸੋ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸੀ ਉਹ ਅਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਕਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਬਦਲ ਦੇਈਏ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ

ਮੇਰੀ ਬਾਂਧੀ ਭਗਤੁ ਛੁਡਾਵੈ
ਬਾਂਧੈ ਭਗਤੁ ਨ ਛੁਟੈ ਮੋਹਿ ॥
ਏਕ ਸਮੈ ਮੈ ਕਉ ਗਹਿ ਬਾਂਧੈ
ਤਉ ਫੁਨਿ ਮੈ ਪੈ ਜਬਾਬੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੩

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੋਭਾ ਰਾਮ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਵੀ ਹੋਏਗਾ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ। ਇਧਰ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰਾ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਬੁੱਧੂ, ਅਰਦਾਸ ਉਥੇ ਹੀ ਹੈ ਪਰ

ਤੇਰੇ ਆਵੇ ਕੱਚੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਨਾ ਉਹਨੇ। ਤੇਰੇ ਕੱਚੇ ਪੱਕਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕਣਗੇ। ਬਚਨ ਸਾਡਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸੰਗਤ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਬਚਨ ਸਿੱਖ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਆਵੇ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕੱਚੇ ਰਹਿਣਗੇ, ਪਰ ਪੱਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਵਿਕਣਗੇ। ਸੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਸੋ ਇਧਰ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਆ! ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਸਿੱਖ ਹੈਂ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਡੁੱਬਦੇ ਨੂੰ ਕੱਢਾਂਗੇ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਬਚਨ ਪੂਰਾ ਹੋਏਗਾ। ਅਗਲੇ ਜਾਮੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੱਢਾਂਗੇ ਪਰ ਤੂੰ ਰਿੱਛ ਬਣੇਂਗਾ।

ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਰਿੱਛ ਜੂਨੀ 'ਚੋਂ ਛੁੱਟ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ, ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਤਾਂ ਬੇਅੰਤ ਗੁਰੂ ਨੇ। ਹਿਸਾਬ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਮਾਸਟਰ ਕਹਿਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪੈ ਗਿਆ। ਕਹਿ ਕੇ ਦੇਖੋ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਅੱਖਰ ਕੋਈ ਹੈ। ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਜੀ ਹਿਸਾਬ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆ ਕੰਮ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਹ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਇਥੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ। ਸਾਇਕਲ ਸਿੱਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੋ, ਮੋਟਰ ਸਿੱਖਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਟੀਚਰ, ਟੀਚਰ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅੱਖਰ ਹੈ। ਜਿਹਨੇ ਵਾਜਾ ਸਿਖਾ ਦਿਤਾ ਉਹ ਵਾਜਾ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਲਾ ਦਿਤਾ ਉਹ ਭਜਨ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲੋਂ ਜਿਹੜਾ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰੁ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ॥

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਤਿਸੁ ਸਦਾ ਸਮਾਲੇ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੩੯੪

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੀਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਬੰਧ ਹੀ ਤੋੜ ਲਿਆ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ। ਨਾ ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ, ਨਾ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੀ ਵਾੜੇ ਅਸੀਂ ਜਾ ਵੜੇ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੀ ਪਾਸੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਜਾਂਦਾ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਦੇ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਜੋਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ

ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਥੇ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ, ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ, ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ। ਸਮਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਨਰਕਾਂ 'ਚੋਂ ਪੂਹ ਕੇ ਕੱਢ ਲਏ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

**ਧਾਰਨਾ - ਸਤਿਗੁਰ ਮੋਇਆ ਦੀ ਸਾਰ
ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਦੁਨੀਆਂ ਛੱਡੇ ਜੀਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ।**

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ

ਫੂਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ ॥

ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੁੜਹਿ

ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਜਿਹੜਾ ਐਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ, ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੁਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ ॥

ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ

ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ ॥ ਅੰਗ - ੧੨੮੧

ਇਕੋ ਹੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਓ। ਨਿਗੁਰੇ ਨਾ ਰਹੋ। ਨਿਗੁਰੇ ਰਹਿ ਕੇ ਜਨਮ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਕੇ ਮੰਤ੍ਰ ਲਓ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਓਸ ਨਾਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੋ, ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਵੀ ਮੁਖ ਉਜਲਾ-

ਧੰਨਿ ਧੰਨਿ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਮੁਖ ਉਜਲ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਸੋਇ ॥

ਇਹੁ ਵਾਪਾਰੁ ਵਿਰਲਾ ਵਾਪਾਰੈ ॥

ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੩

ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁੱਖ ਉਜਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੈਣ ਕੌਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਰਨੀ ਕਮਾਈ ਵਾਲੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਆਪ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਐਨੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ ਇਹਦੀਆਂ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ

ਅਰਦਾਸ

ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ (Creative Use of Emotions)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ ਪੰਨਾ - 50)

ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੰਵੇਗ - ਇਛਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ

ਸੰਵੇਗਕ ਅਪੂਰਣਤਾ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਬੰਧ ਬੜੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਮਿਲ ਗਈ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ, ਕੁਝ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਪੂਰਨ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਛਾਵਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਦੂਸਰੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਵੇਗ ਬਿਲਕੁਲ ਅਲੱਗ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੰਵੇਗ ਵਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ। ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਚੇਰਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੰਵੇਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਾਗਦੀ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਅਵਸ਼ਕਤਾ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖ ਵਧੇਰੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਇਸ ਇੱਛਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਚੇਰੇ ਗਿਆਨ ਲਈ ਬੁੱਧੀ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਧੀਨਗੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਵੀ ਅਧੀਨਗੀ ਘਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਲਈ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਾਸ਼ਵਾਨ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸਤਿ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਸਾਰਕ ਇਛਾਵਾਂ, ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਸਾਰਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੋਕੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਵਸਤਾਂ ਜੁੜਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਜੇ ਸਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਇਛਾਵਾਂ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਇਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚੌਥੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਛਾ ਹੈ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ, ਇਹ ਇੱਛਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰਸੁਆਰਥੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ,

ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਇੱਛਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਪਰੰਤੂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਕਠ ਉਪਨਿਸ਼ਦ ਵਿਚ ਨਚੀਕੇਤਾ, ਇਕ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸ਼ੁੱਧ ਜਗਿਆਸੂ ਹੈ, ਯਮਰਾਜ ਉਸਨੂੰ ਤਿੰਨ ਵਰਦਾਨ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਮੰਗਿਆ, ਤੀਸਰਾ ਵਰਦਾਨ ਉਸ ਨੇ ਜੀਵਨ, ਮਰਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮੰਗਿਆ। ਜਮ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦਿਤੇ, ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਭੋਗ ਵਿਲਾਸ, ਫੇਰ ਬ੍ਰਹਮ ਲੋਕ ਦੇ ਸੁਖ ਪਰ ਨਚੀਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਅੰਤ ਜਮ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮ੍ਰਿਤੂ ਦਾ ਰਹੱਸ ਦੱਸਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਨਚੀਕੇਤ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋਈ।

ਪਿਆਰ - ਸਾਰੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੰਵੇਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਿਆਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਤਮ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵੇਗ ਨੂੰ ਮਨ ਤੋਂ, ਕਾਰਜ ਤੋਂ, ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦਾ, ਸੰਵੇਗ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸੰਵੇਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਆਸ ਦਿਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਆਸ ਹੈ, ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਪਰ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਇਸ ਸੰਵੇਗ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਿਆਰ ਜੀਵਨ ਸ੍ਰੋਤ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਇਕ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਾਰਜ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੰਵੇਗ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦਾਤ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੌਤ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕੇਵਲ ਪਿਆਰ, ਕੇਵਲ ਪਿਆਰ।

ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੱਚਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਹੀ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚੇ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਪਿਆਰ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਦੱਸਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੇ

ਦੇ ਨਿਯਮ ਹਨ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ ਇਕ ਹੈ ਪਸਾਰਾ ਦੂਸਰਾ ਹੈ ਤੰਗ ਹੋਣਾ, ਸੁੰਗੜਨਾ, ਸੰਕੋਚਨਾ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖ ਲਵੋ ਜਿਹੜੇ ਤੁਸੀਂ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਹੋ ਕੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੋਚ, ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਥਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਉਤਮ ਪੌੜੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪਰ ਜੇ ਕਿਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁਆਰਥੀ ਹੋ ਜਾਵੋ, ਫੇਰ ਤੁਹਾਡੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭੀੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੋਚਣੀ ਸੰਕੋਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੰਕੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਆਰਥੀ ਮਨੁੱਖ 'ਪਿਆਰ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਤਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਹੋਂਦ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਰਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖਾ ਰਾਹ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਰਾਹ ਤੇ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਥੇ ਵੀ। ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਇਸ ਸੰਵੇਗ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਸੰਵੇਗ ਦੀ ਸਦ-ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਪਿਆਰ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਠੀਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇੱਛਾ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਆਰਥੀ ਪਿਆਰ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਹੋਰ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਉਚਾਈ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦਾ ਝਰਨਾ ਵਗ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਿਆਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਿਰਸੁਆਰਥੀ ਹੋ ਕੇ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਫਲ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਜੋ ਉਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਰਜ ਉਸ ਦੇ ਸੂਖਮ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਉਹੋ ਹੈ, ਉਹ ਮੋਹ ਹੈ, ਮੋਹ ਬੰਧਨ ਹੈ ਮੋਹ ਸੰਤਾਪ ਹੈ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਹੀ ਕੇਵਲ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਹੀ ਸਵਾਧੀਨਤਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ੀ

ਖੁਸ਼ੀ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਥਨੀ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਠੰਢਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸ਼ਟ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੀ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ

ਖਿਚਾਓ ਤਨਾਓ ਨਾਲ ਜੋ ਵੀ ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਮੁਰਦੇ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਜਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਕੋਈ ਵਡਭਾਗਾ ਹੀ ਮਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਰ ਇਕ ਸੁਰ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ, ਘਰ ਬਾਹਰ ਸੁਰ ਤਾਲ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਕਸੁਰਤਾ ਇਕ ਸਾਰਤਾ ਹੋਣੀ ਅਵਸ਼ਕ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤੀ

ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਲ ਵਗ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਵਖ-ਵੱਖ ਗੁਣ ਹਨ, ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਚਿਰਜੀਵਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਮਝ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਇਕ ਸਾਰਤਾ, ਇਕਸੁਰਤਾ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਨ।

ਇਕ ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਕਦੀ ਵੀ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਤੋਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਵਿਆਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਸਦਾ ਹੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਵਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਅਕਰਮਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਜਿਸਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਇਕਸੁਰਤਾ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਅਵਸਥਾ ਸਮਾਨ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਨ ਹੀ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਮਨ ਸੰਤੁਲਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਹੀ ਮਨ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਹੁੰਚਣ ਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਭਿਆਸ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ 'ਕਠ ਉਪਨਿਸ਼ਦ' ਤੇ 'ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ' ਵਿਚ ਦੱਸੀਆਂ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਗੁਣ ਗਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਮਾਚਿਤਤਾ ਦੀ ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ, ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਤਿ-ਚਿਤ-ਅਨੰਦ ਸਥਿਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹੋਂਦ-ਗਿਆਨ-ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਾਰਕ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜਾ ਇਥੇ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੈ ਅੱਗੇ ਵੀ। ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲੇ।

(*****)

ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਨਾਂ (A Call To Humanity)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 56)

ਕੋਈ ਵੀ ਅਭਿਆਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਪੂਰਨ ਕਾਰਜ ਕ੍ਰਮ ਬਣਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਰਜ ਕ੍ਰਮ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਨਿਯਮਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕੇ, ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕੇ ਸਵੈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਜ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨੋਬਿਰਤੀ ਰੱਖਣੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਨ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮਨ ਪੂਰਾ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ, ਨਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਹੀ ਬਣਾਇਆ ਕਾਰਜ ਕਰਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਨ ਨੂੰ ਦੁਰਬਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਉਹ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਜਗਿਆਸੂ ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਰੁਚੀ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖਤਮ ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਿਰਾਸਤਾ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮਨ ਦੀ ਹੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਮਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਵੱਸ਼ਕ ਇਕ ਮਾਤਰ ਅੰਸ਼ ਹੈ, ਕਾਰਕ ਹੈ।

ਸਵੇਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਇਕ ਯੋਗਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਯੋਗਾ ਅਭਿਆਸ ਇਕ ਕਰਕੇ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਅਸਥ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨਾਲ ਸੁਸਤੀ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ

ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਤੇ ਤੇਜ਼ਵਾਨ ਪ੍ਰਬਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਯਮਤ ਸੀਮਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ। ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਤਨਾਓ, ਖਿਚਾਓ, ਹਿਰਦੇ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਠਣ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਾ ਬਹੁਤ ਨਰਮ, ਨਾ ਸਖਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੰਬਲ ਦੀ ਤਹਿ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਉਪਰ ਬੈਠੋ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਸਕੋ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠੋ ਪਰ ਘੜੀ-ਘੜੀ ਪਾਸੇ ਨਾ ਬਦਲੋ। ਇਕੋ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁਣ ਲਵੋ ਫੇਰ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲੋ ਨਹੀਂ ਉਸ ਤੇ ਹੀ ਸਥਿਰ ਰਹੋ। ਕੋਈ ਵੀ ਤਰੀਕਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਰ, ਗਰਦਨ, ਪਿੱਠ ਸਿੱਧੀ ਰਹੇ ਉਹ ਹੀ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ, ਫੇਰ ਦੂਸਰੀ ਪੌੜੀ ਹੈ ਅਭਿਆਸ। ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਜੇਕਰ ਸਰੀਰ ਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਰਾਮ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ। ਇਕਾਗਰ ਮਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ, ਮੰਤਰ ਦਾ ਜਪ ਲਾਭਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਸਰੀਰ ਹਰ ਦਰਦ ਪੀੜਾ, ਝਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਮਿੰਟ ਵੀ ਸਥਿਰ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਹੋ ਕੇ ਸਥਿਰ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਫਲ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਸੰਸਾਰਕ ਕਿਸੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਵਾਸਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ, ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਰ, ਇਕ ਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਝਟਕਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਮਨ ਉਦੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਹਰ ਵਿਆਕੁਲਤਾ, ਹਰ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੀ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ੍ਵਾਸ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੌੜੀ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹਣ ਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਦੇ ਉਪਰ ਜਾਣ ਦੀ ਹੈ, ਸੁਸਮਨਾ ਨਾੜੀ ਰਾਹੀਂ ਮਨ ਉਪਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਯੋਗ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ 72,000 ਨਾੜੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਵੋ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾੜੀਆਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ ਇੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ, ਸੁਖਮਨਾ। ਪ੍ਰਾਣ ਸ਼ਕਤੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਮਨ ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਇੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮਨ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਵਲ ਦੋ ਨਾੜੀਆਂ ਹੀ ਭਾਵ ਈੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ ਹੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਜਿਹੜੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹੈ ਉਹ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅਨੰਦ ਸੁਖਮਨਾ ਦੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅਨੂਠਾ ਹੀ ਹੈ, ਨਿਰਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੰਦ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੰਦ੍ਰੀ ਭੋਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਮਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਲਈ ਅਨੰਦ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਮਨ ਦਾ ਸੰਸਾਰਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਲਈ ਅਨੰਦ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਖਰੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖਮਨਾ ਜਾਗਰਣ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਇਕ ਮਾਤਰ ਕਾਰਕ ਹੈ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਸੁਖਮਨਾ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋਣਾ ਲੱਚਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸੁਖਮਨਾ ਜਾਗ੍ਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸੁਖਮਨਾ ਵਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਵਿਆਕੁਲਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਭਿਆਸ ਲਈ ਸੁਖਮਨਾ ਸੁਸੰਗਤ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਅਭਿਆਸ, ਅਭਿਆਸ ਹੋਰ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਸੁਖਮਨਾ ਦੀ ਸੁਸੰਗਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੋ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਕਤੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕੋ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਏ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਹ ਸਕਤੀ ਸਿਥਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਵੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਰ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਭਵੀ ਹੋ

ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡੂੰਘੀ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਚਿੰਤਨ ਕਰਕੇ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਗ੍ਰਤ ਕੀਤੀ, ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਗਿਆਸੂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੱਕ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਗਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਜਾਗਰਨ ਹੋਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਣ ਹਨ -

1. ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕਾ।
2. ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ ਵਿਆਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਯਮਤ ਨਾ ਹੋਣਾ।
3. ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਿਯਮਤ ਨਾ ਹੋਣਾ।

ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਭਿਆਸ ਕਰਦਾ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਦਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜਾਗ੍ਰਤ ਨਾ ਹੋਣ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਜਾਗ੍ਰਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਧੀ ਜੋ ਕਿ ਆਤਮ ਸਿੱਧੀ, ਆਤਮ ਸਾਧਨਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਜਗਿਆਸੂ ਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਭਵ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਅਭਿਆਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਸੰਭਾਵਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਜਗਿਆਸੂ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ ਹੀ, ਗਿਆਨੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਬੜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਸੰਖੇਪ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਭਿਆਸ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਵੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਲਿਆਉਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਰਥਾ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸਤਿ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੇਵਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਗਠਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ।

ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਜ੍ਹਾ ਹੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ, ਲੋਕੀ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਝੇਵੇਂ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਕਾਰਣ ਤਨਾਓ ਵਿਚ ਹਨ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਬਾਓ ਵਿਚ ਹਨ, ਖਿਚਾਓ ਵਿਚ

ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਹਿੱਸਾ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ, ਸੁਖ ਲੈਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਲੋੜ ਹੈ।

ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਚਾਰੋਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇ - ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ, ਕਾਮਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਤੇ ਆਪਾ ਸੰਭਾਲ ਇਹ ਚਾਰੋਂ ਲੋੜਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਅੰਦਰ ਦੀ ਸਕਤੀ ਨੂੰ ਦਬਾਈ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਦੀਵੀ ਲੋੜਾਂ ਸਾਡੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਬਾਧਾ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੋਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਬੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੌਣਾ ਤੇ ਉਠਣਾ ਵੀ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਉਣਾ ਵੀ ਓਨਾਂ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀਆਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਰਨੀਆਂ, ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨੀਆਂ, ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣਾ, ਭੈ ਰਹਿਤ ਹੋਣਾ, ਅਸੁਰਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਘਰ ਕਰਨ ਦੇਣਾ।

ਅੱਜ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਭੋਗਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਭੋਗਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਹੈ ਇਹ ਲੋਕ ਭੋਗਣ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੀ ਗੁਆ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਇਹ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਭੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੋਗ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁਖ, ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਸਾਜੋ ਸਾਮਾਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਾਣ ਸਕਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ, ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਮਨੁੱਖ ਸੁਖ, ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੰਦ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਦੁਖ। ਕਿੰਨਾ ਸੰਤਾਪਿਆ ਜੀਵਨ, ਖੁਸ਼ੀ, ਸੁਖ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸੁੱਖ ਅਨੰਦ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਤਮ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਹੜੀ ਮਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਮਨ ਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਸੰਵੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅੰਦਰ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ, ਕਾਮ ਤੇ ਆਤਮ ਸੰਭਾਲ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਅਭਿਆਸ

ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬਾਧਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਅੜਚਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਜਗਿਆਸੂ ਫੇਰ ਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਮਈ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਜਾਗਣਾ, ਵਿਆਮ ਕਰਨਾ, ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ, ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨਾ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਥ ਪਾਏਗਾ, ਉਹ ਵਿਜੈਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਕੇਵਲ ਸੰਸਾਰਕ ਵਸਤੂਆਂ ਰੰਗ ਰਲੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਲਈ ਠੀਕ ਸਾਧਨ ਹੋਣ, ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਯਤਨ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਨਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਸੌਣ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਸਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਥਿਲਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗਣ ਨਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਪਿਛੇ ਦੌੜਨ ਨਾਲ, ਇਛਾਵਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਅਨੰਦ ਮਾਨਣ ਦਾ ਠੀਕ ਸਮਾਂ, ਠੀਕ ਥਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੁਖ ਮਾਣੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਣੋ, ਪਰ ਉਹ ਭੋਗ ਬਿਲਾਸ, ਸੁਖ ਸੁਆਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਬਣੋ। ਗੀਤਾ ਅੰਦਰ ਦਿਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸੰਤੁਲਨ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਇਕਸੁਰਤਾ, ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਯੋਗ ਦੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪ ਦਾ ਅੰਤਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸੁਰਤ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜਗਿਆਸੂ ਸੀਮਤ ਖਾਏ, ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਸੀਮਤ ਰੱਖੇ, ਸਮੇਂ ਤੇ ਸੌਵੇਂ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਠੋ।

**ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦਾ
ਦਯਾ ਛਿਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤਿ॥
ਸੀਲ ਸੰਤੋਖ ਸਦਾ ਨਿਰਬਾਹਿਬੋ
ਹ੍ਰੈਬੋ ਤ੍ਰਿਗੁਣ ਅਤੀਤ॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹੰਕਾਰ ਲੋਭ ਹਠ ਮੋਹ
ਨ ਮਨ ਸਿਉ ਲਿਆਵੈ॥
ਤਬਹੀ ਆਤਮ ਤਤ ਕੋ ਦਰਸੈ
ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕਹ ਪਾਵੈ॥ (ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦)
(*****)**

ਕਾਲਸੀ ਦਾ ਰਿਖੀ

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਜੂਨ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ - 60)

ਕਦੇ ਬੁੱਢਾ ਤ੍ਰਬੁਕ ਉਠਿਆ ਕਰੇ ਤੇ ਔਹ ਆਏ ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰੇ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪੱਥਰ ਗਿਰਨ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਬਨ ਪਸ਼ੂ ਦੀ ਆਹਟ ਨਿਕਲੇ। ਕਦੇ ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਸੱਦ ਸੁਣੀਵੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਜੁੜੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਕਦੇ ਉਹ ਸੂਪਨ ਦਿਨ ਦੀਵੀ ਆ ਜਾਵੇ ਕਦੇ ਫੇਰ ਨਿਰਾਸਾ ਆਵੇ, ਕਦੇ ਉਤਕੰਠਾ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਨਿਰਬਲ ਕਰ ਸੁੱਟੇ, ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਪੜ੍ਹੇ ਸੁਣੇ ਸਭ ਵਿਸਰ ਜਾਣ, ਮੌਤ ਤੋਂ ਭੈ ਆਵੇ ਕਿ ਕੀ ਮੈਂ ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਟੁਰ ਜਾਸਾਂ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰਤਿ ਦੇ ਟਿਕਾਉ ਤੇ ਹਿਲਾਉ ਵਿਚ ਇਕ ਅਡੋਲਤਾ ਆਵੇ, ਫਿਰ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਧਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੁਛ ਸੁਖ ਤੇ ਠੰਢ ਜਾਪੇ ਪਰ ਨਿਰਬਲਤਾਈ ਕਈ ਵੇਰ ਨਿਢਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਰਿਖੀ ਨੇ ਬਾਲਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਬੇਟਾ! ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਆਰਬਲਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਚੱਲ ਬਸਣਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਜਦ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਜਮਨਾ ਦੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦੇਵੀਂ। ਏਹ ਗਾਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਲਾ ਜਾਵੀਂ। ਕਦੇ ਜੇ ਤੂੰ ਸੁਣੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦੇਈਂ ਕਿ ਇਕ ਸਿਕਦਾ ਤਪੀਆ ਜਮਨਾਂ ਤਟ, ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਚਨਾਂ ਵਿਚ ਟੁਰ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਗੋਡੇ ਗਿੱਟੇ ਟੁਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੇ ਆਪ ਲੱਭਦਾ, ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਟੋਲ ਕਰਾਉਂਦਾ, ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਸੁੰਗਾਂ ਕੱਢਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਝਾਉਲਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਸੱਦ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਤੜਪਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਿਕਦਾ ਸੀ, ਲੁੱਛਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਧਰਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਪੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਐਉਂ ਲੋਹਦਾ ਲੋਹਦਾ, ਰਾਹ ਤਕਾਂਦਾ ਆਸਾਂ ਭਰਿਆ ਟੁਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਦੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰਨੀ.....।”

ਬਾਲਕਾ ਸੁਣਦਾ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਰੋ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਬੱਧਾ ਐਨਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅੱਖਰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਤੇ ਪਕਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਤੇ ਮੈਂ ਕੁਛ ਵਿਚੋਂ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਵਾਂ। ਕਦੇ ਬਾਲਕਾ ਆਪ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਰੋ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਰਿਖੀ ਜੀ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਸਾਂ? ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਜੀ ਆਖਦੇ ਸੇ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੋਲ ਕਰੀਂ। ਮੇਰੇ ਭਾਗ ਤਾਂ

ਨਹੀਂ, ਪਰ ਖਬਰੇ ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਤਰੁੱਠ ਪੈਣ। ਬਾਲਕਾ ਪੁੱਛੇ ਜੀ ਕੋਈ ਪਤਾ ਦਿਓ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਣ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤੀਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਚਾ ਲਿਆਵਾਂ, ਮੰਜੇ ਸਮੇਤ ਲੈ ਆਵਾਂ। ਰਿਖੀ ਜੀ ਹੱਸ ਪੈਣ ਤੇ ਆਖਣ, ਐਉਂ ਨਾ ਕਹੁ, ਉਹ ਰੱਬੀ ਰੋ ਵਾਲੇ ਰੱਬ ਰੂਪ ਹਨ। ਬਾਲਕਾ ਕਹੇ, ਫੇਰ ਆਪੇ ਆਉਂਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਰਿਖੀ ਕਹੇ, ਮੇਰੇ ਕਰਮ! ਮੇਰੇ ਭਾਗ!! ਫੇਰ ਬਾਲਕਾ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ਲੰਮੇ ਹਨ, ਪਤਲੇ ਹਨ, ਡਾਢੇ ਤਕੜੇ ਹਨ, ਉਮਰਾ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਕੁਮਾਰ ਹਨ, ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਹਨ, ਕੇਸਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਸੋਹਣੀ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਕੁੰਡਿਆਲੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੇਜ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਜਬ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਮਿੱਠੇ-ਮਿੱਠੇ ਰਸਭਿੰਨੜੇ ਹਨ। ਬਾਲਕਾ ਕਹੇ, ਮੈਂ ਐਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਪਰਖਾਂਗਾ? ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਜਦ ਪਲਮਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਬਾਲਕਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੰਮੇ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖੇ, ਰਿਖੀ ਦੇ ਹੱਥ ਲੰਮੇ ਕਰਕੇ ਵੇਖੇ, ਹੁਣ ਤਸੱਲੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਪਰਖ ਲਵਾਂਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਰਿਖੀ ਜੀ! ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ? ਰਿਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਬਾਲਕੇ ਕਿਹਾ, ਭਲਾ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਤੇ ਉਹ ਪਲਮਾ ਦੇਣਗੇ? ਇਸ ਭੋਲੇਪਨ ਤੇ ਰਿਖੀ ਹੱਸ ਪਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਤੂੰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਰਹੀਂ, ਚੇਤਾ, ਕੁਝ ਨਾ ਆਖੀਂ, ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਬਾਹਾਂ ਆਪੇ ਪਲਮ ਪੈਣ ਤੂੰ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੋ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਪੈਰੀ ਪੈ ਕੇ ਖਿਮਾਂ ਮੰਗ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦੇਈਂ। ਬਾਲਕੇ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਨਾਮ ਬੀ ਹੈ? ਰਿਖੀ ਕਿਹਾ, ਨਾਮ ਤਾਂ ਹੋਊ, ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਲੋਕੀ ਉਸਨੂੰ ਵੱਡਾ ਅਵਤਾਰ ਕਿ ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਆਖਦੇ ਹੋਸਨ। ਬਾਲਕਾ ਸੋਚੀ ਪੈ ਕੇ ਗੁਰ, ਗੁਰ ਗੁਰ ਹੱਛਾ ਗੁਰ। ਬਾਲਕ - ਭਲਾ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਟੋਰ ਦਿਓ ਤੇ ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਾਂ ਦੱਸਾਂ, ਭਲਾ ਜੇ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾ ਲਓ। ਪਰ ਹਾਂ, ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੌਣ ਕਰਾਵੇ? ਤੁਸਾਨੂੰ ਦੁੱਧ ਕੌਣ ਚੋ ਦੇਵੇ? ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਚਾਰੇ, ਬੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹੇ? ਹਾਂ, ਭਲਾ ਜੀ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦੀ, ਜੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਭਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਤੁਸਾਂ ਕੋਲ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਆਪ ਭਾਲਣ ਟੁਰ ਜਾਂਦਾ। ਪਰ ਹੱਛਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੁਪਹਿਰੇ ਦੇ ਘੜੀਆਂ ਦੂਰ ਨੇੜੇ

ਜਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਮੇਰੇ ਆਖੇ ਲਗ ਜਾਏ, ਮਹੀਨਾ ਦਸ ਦਿਨ ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਠਹਿਰੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੇਠਾਂ ਵੀ ਭਾਲਣ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ। ਰਿਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬੱਚਾ ਚਾਂਦਿਆਂ! ਬੁੱਢਿਆਂ ਠੇਰਿਆਂ, ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਕਉਣ ਠਹਿਰੇਗਾ? ਜਿਥੋਂ ਕੁਛ ਲੱਭਣਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਉਣ ਕਰੇਗਾ? ਤੂੰ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰ, ਦੋ ਚਾਰ ਕੋਹ ਦੁਪਹਿਰੇ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਕਰ ਤੇ ਆਏ ਗਏ ਰਾਹ ਖਹਿੜੇ ਮਿਲਦੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਰ, ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਸਾਧ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਮੁਸ਼ਕਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਕੋਈ ਸੁੰਹ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਆ ਦੱਸਿਆ ਕਰ। ਬਾਲਕਾ, ਜੋ ਬੜੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੁਝ ਖਿੜ ਆਇਆ, ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਭ ਗਈਆਂ, ਇਕ ਪਤੇ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਤੇ ਇਕ ਬਾਹਾਂ ਪਛਾਣਨ ਦੀ।

੫

ਬਾਲਕੇ ਚਾਂਦੋ ਨੇ ਹੁਣ ਅਪਣਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਣੀ ਕਰਾ, ਧੁੱਪੋ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਡਾਹ ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ ਤੇ ਬਿਠਾ, ਕੰਬਲੀ ਦੇ ਕੇ ਗਊਆਂ ਦੇ ਗੋਹੇ ਕੰਡੇ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਦੁੱਧ ਚੋ ਕੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਲਾ ਕੇ ਆਪ ਨ੍ਹਾ ਧੋ ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਗਊਆਂ ਲੈ ਕੇ ਬਨਾਂ ਵਿਚ ਛੇੜਨ ਨ ਜਾਣਾ, ਜੀਕੂੰ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਗਊਆਂ ਕੁੱਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੱਢ ਵਾੜੇ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੇ ਥਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਘਾਹ ਵੱਢਣ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਕੁਛ ਘਾਹ ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਸੁਕਾ ਕੇ ਸਾਂਭ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਸੋ ਪੰਜ ਸੱਤ ਘੜੀਆਂ ਵਿਚ ਗਊਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਜੋਗਾ ਪੱਠਾ ਪਾ ਕੇ ਆਪ ਟੁਰ ਜਾਣਾ। ਕਦੇ ਤਾਂ ਉਪਰ ਗਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਮਾਰਨਾ। ਫਿਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਬੀ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਯਾ? ਗਿਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਹੁਣ ਦੋ ਚਾਰ ਪੰਜ ਕੋਹ ਤਕ ਬੀ ਕਦੇ ਜਮਨਾ ਦੇ ਏਸ ਕਿਨਾਰੇ ਕਦੇ ਓਸ ਕਿਨਾਰੇ, ਕਦੇ ਸੜਕ ਤੇ ਕਦੇ ਐਵੇਂ ਫੇਰੇ ਮਾਰਿਆ ਕਰੇ। ਕੰਮ ਉਹੋ, ਜੋ ਮਿਲੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਤੱਕਣੀਆਂ, ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਡੀਕਦੇ ਖੜੇ ਰਹਿਣਾ ਕਿ ਕਦ ਬਾਹਾਂ ਆਪੋ ਪਲਮਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਹੀ ਕਰਾਂ ਕਿ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਐਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਾਲਕਾ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਹੀ ਅਤਿ ਸਿੱਧਾ ਸੀ, ਬਾਉਲਾ ਜਿਹਾ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਰੇ। ਪਹਿਲੋਂ ਇਹ ਗਿਰਾਵਾਂ ਸੜਕਾਂ ਵਲ ਘੱਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਬਨ ਵਿਚ ਹੀ ਇਸਦਾ ਵਕਤ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਸਦੀ ਝੱਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਫੇਰੀ ਟੋਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਲੋਕੀ ਅਚਰਜ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਕਰਨ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁੱਛ ਤੇ ਹਰਿਆਨ ਹੋਇਆ

ਕਰਨ।

ਚਾਂਦੋ ਨੇ ਕੁਛ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਇਸ ਇੱਛਾ ਪੂਰਨ ਹਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਾਰਾ ਫਿਰ ਫਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ, ਪਰ ਕੋਈ ਸੁੰਹ ਨਾ ਪਈ। ਰਿਖੀ ਜੀ ਹੁਣ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਾਲਾ ਹੱਡ ਕੜਕਾਂਦਾ ਸੀ, ਕੰਬਲੀਆਂ ਤੇ ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ ਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਨਿਤਾਣੇ ਨੂੰ ਪਾਲਾ ਲਗਦਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਤਾਣ ਘਟਦਿਆਂ ਘਟਦਿਆਂ ਉਹ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਖੀ ਜੀ ਸਵੇਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਨਾ ਉੱਠ ਸਕੇ, ਲੰਮੇ ਪਏ ਹੀ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਬੋਲੇ - ਬੱਚਾ! ਮੇਰਾ ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਦੇਖ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਤੇ ਪੈਰ ਠੰਢੇ ਹਨ, ਬੀਬਾ ਪੁੱਤਰ! ਮੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਚਾਂਦੋ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਸੱਚਮੁਚ ਠੰਢੇ ਸਨ, ਠੰਢੇ ਵੇਖ ਕੇ ਇਕ ਸਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਹਦੇ ਅੰਦਰ ਫਿਰ ਗਈ, ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਨਿਰਾਸਤਾ ਦਾ ਇਕ ਚੱਕਰ ਆਇਆ। ਦੋ ਬਰਸ ਹੋਏ ਤਾਂ ਚਾਂਦੋ ਦੀ ਮਾਂ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦੇ ਬੀ ਹੱਥ ਪੈਰ ਠੰਢੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਮਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਅੰਤਲੇ ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਤੇ ਸਦਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਫਿਰ ਪਿਆ। ਮਾਂ ਇਸਦੀ ਕਾਲਸੀ ਦੇ ਗਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਆਖਰ ਚਾਂਦੋ ਦੀ ਆਂਦਰ ਸੀ, ਚਾਂਦੋ ਦਾ ਜਗਤ ਦੋ ਹੀ ਤੇ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਕ ਮਾਂ ਇਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਸ ਮਹਾਤਮਾ ਰਿਖੀ ਜੀ ਉਤੇ। ਅੱਜ ਵਿਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜਗਤ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬਾਕੀ ਰਹੇ ਇਕੋ ਮਿੱਤ੍ਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜਨ ਦਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ। ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ ਚਾਂਦੋ ਬਾਹਰ ਆਯਾ, ਹੰਝੂ ਆਏ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਘਸ਼ੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇ ਪੂੰਝੇ। ਫੇਰ ਅੱਗ ਬਾਲ ਕੇ ਅੰਗੀਠਾ ਮਘਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੈ ਆਇਆ, ਕੰਬਲ ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਵਲ੍ਹੇਟ ਦਿਤੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਟਿੱਲੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਵੇਖੇ ਮਤਾਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਆ ਜਾਣ। ਫੇਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਵੇਖ ਜਾਵੇ, ਅਖੀਰ ਦਿਨ ਸੱਤ ਅੱਠ ਘੜੀਆਂ ਗਿਆ ਤਾਂ ਰਿਖੀ ਦੀ ਹੁਣ ਬੋਲਣੋਂ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਹਿਲਾਉਣੋਂ ਰਹਿ ਗਏ। ਜਦ ਚਾਂਦੋ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਹੁਣ ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਅਰਕਾਂ ਤੱਕ ਠੰਢੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕ ਜਾਂਗਲੀ ਚੀਕ ਉਸਦੀ ਆ ਮੁਹਾਲੀ ਨਿਕਲੀ, ਤਬੁਕ ਕੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਧੀਮੇਂ ਜਿਹੇ ਬੋਲੇ, ਆ ਗਏ। ਚਾਂਦੋ ਨੇ, ਆ ਗਏ ਸੁਣਿਆ, ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਨੈਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਫੇਰ ਸੁਣਿਆ, ਆ ਗਏ। ਫੇਰ ਇਕ ਆਵਾਜ਼, ਆ ਗਏ, ਦੀ ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪਣਿਓਂ ਬੀ ਨਿਕਲੀ ਜੋ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਵੱਡੀ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਈ, ਆ ਗਏ। ਹੁਣ ਚਾਂਦੋ ਜਮਨਾ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਪੱਛੋਂ ਨੂੰ ਵਾਹੋ ਦਾਹੀ ਬਨਾਂ ਨੂੰ ਭੱਜਾ ਗਿਆ, ਐਧਰ ਉਧਰ ਤੱਕਿਆ, ਕਿਸੇ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਟਕਰਾਉਣ ਦੇ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਆਹਟ ਨਾ ਆਈ। ਵਹਿਸ਼ਤ ਜਿਹੀ ਹੇਠ ਚਾਂਦੋ

ਨੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਤੱਕਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਠ ਨੱਠਾ। ਕੋਈ ਥੋੜੀ ਵਾਟ ਤੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਬੋਲ ਚਾਲ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਪੱਪਰੇ ਥਾਂ ਕੁਛ ਘੋੜੇ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਪਰੇ ਕਈ ਮਨੁੱਖ ਸਨ, ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਦੋ ਆਦਮੀ ਘਾਹ ਤੇ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਵਿਛਾਈ ਚੌਪੜ ਖੇਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਾ ਸੀ ਡਿੱਠੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੋ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਐਸੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾ ਤੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਖਬਰੇ ਇਹੋ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਹੁਣ ਮੁੜ ਮੁੜ ਬਾਹਾਂ ਵੱਲ ਤੱਕੇ ਤੇ ਓਹ ਬੈਠੇ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਆਗਿਆ ਉਸਨੂੰ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਵਧ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਬਾਂਹ ਲੰਬੀ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਓ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਬੰਦੂਕਚੀ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤੇ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਹ, ਇਥੇ ਨਾ ਖੜੋ। ਇਹ ਚਾਂਦੋ ਲਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਖੜੋਤੇ ਨੂੰ ਪਰੇ ਹਟਾਵੇ। ਹਟ ਤਾਂ ਗਿਆ, ਪਰ ਨਜ਼ਰ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹੀ, ਨਜ਼ਰ ਬੱਝਦੀ ਬੱਝਦੀ ਬੱਝ ਗਈ ਉਧਰ ਨੂੰ, ਪਲ ਪਲ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾੜੀ ਵਲ ਤੱਕੇ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ੀ ਮੁੱਕ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ, ਹੱਥ ਪਲਮੇਂ, ਪਰ ਪੱਟਾਂ ਤੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਏ, ਚਾਂਦੋ, ਗਰੀਬ ਚਾਂਦੋ - ਦਾ ਮਾਨੋ ਸਰਬੰਸ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਨਿਰਾਸਾ ਅਤਿ ਨਿਰਾਸਾ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਕਿ ਰਿਖੀ ਜੀ ਗਰੀਬ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮਰ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਕੀ ਜਾਣੀਏਂ ਉਸ ਵਾਂਗੂੰ ਚਾਨਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋਣ, ਮੈਂ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੀਵਾ ਜਾਂ ਅੱਗ ਬਾਲ ਦੇਂਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਿਆ? ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਇਕ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਇਕ ਜਾਂਗਲੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲੀ, ਆ ਗਏ, ਤੇ ਫੇਰ ਪੱਛੋਂ ਨੂੰ ਹੋ ਕੇ ਖਿਲਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿੱਥ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਸਵਾਰ ਦੱਖਣ ਪੱਛੋਂ ਦੀ ਰੁਖੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਚਾਰ ਸਵਾਰ ਰੱਤਾ ਪਿੱਛੇ ਸਨ, ਇਕ ਅਗੇਰੇ ਸੀ। ਚਾਂਦੋ ਪਿਛੇ ਪਰਤਣ ਲੱਗਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਮਾਂ ਵਰਗੇ ਆਖਰੀ ਹਟਕੋਰਿਆਂ ਵਲ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ, ਕਦਮ ਪਿਛੇਰੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਅਗੇਰੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਵਾਰ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਗਏ, ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਕਦਮ ਠਿਠੰਬਰ ਗਏ, ਅਗਲੇ ਸਵਾਰ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਪਈ ਤਾਂ ਕਦਮ ਨੱਠ ਪਏ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਗਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਵੱਜ ਗਿਆ, ਆ ਗਏ ਆ ਗਏ ਦੀ ਸੱਦ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗੂੰ ਆ ਮੁਹਾਰੀ ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ, ਪਰ ਪਲ ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਕਾਲਾ ਜਿਹਾ ਬੱਦਲ ਉਸ ਦੇ ਭਰਵੱਟੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਿਆ, ਠਿਠੰਬਰ ਗਿਆ, ਸੋਚੀ ਪੈ ਗਿਆ, ਖਬਰੇ ਕੌਣ ਹਨ? ਮੈਂ ਅਜੇ ਬਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤੱਕੀਆਂ, ਖਬਰੇ ਇਹ

ਬੀ ਆਖਣਗੇ, ਪਰੇ ਹਟ ਜਾ, ਆਪੇ ਹੀ ਪਰੇ ਹਟ ਜਾਵਾਂ। ਰਤਾ ਕੁ ਪਰੇ ਹੋ ਕੇ ਨੀੜ ਪਰੇ ਬੈਠਾ, ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਉਹ ਆ ਪਹੁੰਚੇ, ਅੱਗੇ ਵਧ ਗਏ। ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਅਗਲੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਉਤੇ ਗੱਦੀ ਜਿਹੀ ਵਿਛਾ ਕੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਚਾਂਦੋ ਵੀ ਮਗਰੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਆ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਵਲ ਤੱਕੇ, ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਵੇ ਕਦੇ ਆਪਣਾ ਮੋਢਾ ਤੇ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਬਾਹਾਂ ਦਾ ਲੰਮਾਣ ਤੱਕੇ, ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਉਗਲਾਂ ਤੱਕ ਲੰਮਾਣ ਤੱਕੇ, ਕਦੇ ਬੇ-ਮਲੂਮਾ ਜਿਹਾ ਕੁੱਦ ਪਵੇ, ਕਦੇ ਫੇਰ ਨਿਰਾਸਤਾਈ ਦੀ ਘਟਾ ਉਸਦੇ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟ ਪਾ ਜਾਵੇ, ਕਦੇ ਕਦਮ ਪਰੇ ਹਟ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਆਖ ਦੇਵੇ ਕਿ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਹ, ਤੇ ਕਦੇ ਅਤਿ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰ ਕੇ ਧੌਣ ਸੱਟ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਟੁਰ ਪਵੇ, ਰਿਖੀ ਜੀ ਹਟਕੋਰੇ ਲੈਂਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਚੱਲਾਂ, ਚੱਲ ਕੇ ਚਾਨਣਾ ਕਰਾਂ, ਮਤਾਂ ਉਹ ਕੂਕਦੇ ਪਏ ਹੋਣ, ਚਾਨਣਾ, ਚਾਨਣਾ, ਹਾਇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹਾਇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ। ਪਰ ਫੇਰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਖਾ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਟੁਰਦਾ ਕਦਮ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਪਵੇ ਤੇ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਖੇ, ਹਾਏ ਕਦੋਂ ਉਠਣਗੇ। ਕਿਵੇਂ ਉਠਣ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਜੁ ਜਾ ਆਖਾਂ ਖੜੋ ਜਾਓ ਜੀ, ਮੈਂ ਬਾਂਹ ਤੱਕਣੀ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਲ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਆਪ ਉਠੇ ਤੇ ਹੱਥ ਧੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਚਾਂਦੋ ਦੀ ਤਾਂਘ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਹੁਣ ਬੁੱਤ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਨੈਣ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਗੱਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਤੇ ਗੋਲ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਹੇਠੋਂ ਉਠਦੇ ਕੁਛ ਗੁਲਿਆਈ ਤੇ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਉਚੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਕੁਛ ਵਿੱਥ ਤੇ ਆ ਕੇ ਖੜੋ ਗਏ ਹਨ, ਹੇਠੋਂ ਹੁਣ ਅੱਡੀਆਂ ਰਤਾ ਰਤਾ ਉਚਾਵੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਨੈਣ ਨਹੀਂ ਝਮਕਦੇ, ਸਾਰੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਉਲਾਰ ਉਲੁਰਵੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਦਮ ਧੀਮਾ, ਮਾਨੋ ਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਧਰ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਗਏ, ਖੜ੍ਹੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਧੋਤਾ ਗਿਆ, ਪਰਨਾ ਆਇਆ, ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਿਆ ਗਿਆ, ਅਜੇ ਹੱਥ ਪਲਮੇਂ ਨਹੀਂ, ਚਾਂਦੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਂਘ ਉਮੈਦ ਦਾ ਰੂਪ ਬੁੱਤ ਬਣਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਲਮ ਗਏ। ਉਹ! ਹੈਂ! ਹੱਥ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੋਡਿਆਂ ਤੱਕ ਜਾ ਅੱਪੜੇ। ਚਾਂਦੋ ਦੀ ਇਕਦਮ ਜਾਂਗਲੀ ਚੀਕ ਨਿਕਲੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਦੋ ਚਾਰ ਭੁਆਟਣੀਆਂ ਵਿਚ ਤ੍ਰਪ ਪਿਆ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਗਿੱਧਾ ਵੱਜ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਰਿਖੀ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਰਿਖੀ ਕਿਸ ਹਾਲ ਹੋਈ। ਅਹਿਲਾਦ ਅੰਦਰ ਆਇਆ ਬੇਵੱਸਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਕ ਪਿਆਰ, ਇਕ ਅਹਿਲਾਦ, ਇਕ ਨਿਮਕੀਨੀ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਸੀ, ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਤੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੋਡੇ

ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ, ਰਤਾ ਖਿੱਚ ਕੇ ਫਿਰ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ, ਮਾਨੋਂ ਮਿਣ ਕੇ, ਵੇਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ ਠੀਕ ਹੈ ਜੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਫਿਰ ਧੌਣ ਉਚੀ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਡਾਢੀ ਸਿੱਕ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, ਆਪ ਹੋ ਨਾ ਜੀ, ਆਪ ਹੋ? ਹੋ ਨਾ ਜੀ, ਬੋਲਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜੀ, ਆਹੋ ਜੀ ਅਸਾਂ ਸਿਆਣ ਲਿਆ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੈ ਨਾ ਜੀ, ਉਹ ਜੀ ਅ ਅ ਅ ਅ, ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਨਾ ਜੀ, ਉਹ ਜੀ ਅ ਆਪ? ਹੈਂ ਜੀ ਅ ਅ ਅ ਅ ਆਪ? ਹੈਂ ਜੀ ਅ ਅ ਅ ਅ ਆਪ ਆਪ ਹੋ ਨਾ ਅਵ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ -ਵੱਡੇ ਜੀ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਨਾ (ਅੱਖਾਂ ਨੀਵੀਆਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਘੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮੀਟ ਕੇ), ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਨਾ ਜੀ ਉਤਾਰ, ਅਤਾਰ, ਜੀ ਵੱਡੇ, ਨਾ ਜੀ (ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਪਿਆਰ ਭਰ ਕੇ ਉਪਰ ਤੱਕ ਕੇ) ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਹੈ ਨਾ ਗੁ ਗੁ ਗੁਰ ਜੀ, ਜੀ ਹਾਂ ਹਾਂ ਹਾਂ, ਗੁਰ ਹੋ ਨਾ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਉਤਾਰ.....ਨਹੀਂ ਜੀ। ਹਾਂ ਸੱਚੀ ਜੀ ਗੁਰ ਉਤਾਰ, ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਜੀ, ਦੱਸੋ ਨਾ ਜੀ ਗੁਰ ਅਤਾਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਜੀ?

ਉਹ ਮ੍ਰਿਦੂਲ ਮੂਰਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨੀ ਕੁਦਰਤੀ ਅਸਲੀ ਭੋਲੇਪਨ ਵਿਚ ਇਹ ਪਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਿੱਧੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸਿਰ ਰਤਾ ਕੁ ਝੁਕਾਏ, ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਲੇ ਛੱਡੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮੱਧਮ ਮਸਤੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਚਿਹਰੇ ਪਰ ਮੱਧਮ ਗੁਲਾਬੀ ਭਾਗ ਹੈ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਅਧਮਿਟੇ ਨਿੱਕੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਵਿਚ ਹਨ, ਭਰਵੱਟੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਭੋਲੇ ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਤਾਂਘ ਦਾ ਰਸ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਚਾਂਦ - ਜੀਉ! ਦੱਸੋ ਨਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਨਾ ਜੀ ਵੱਡੇ ਉਤਾਰ? ਜੀ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਬੀ ਦੱਸੋ ਨਾ ਜੀ, ਦੱਸੋ ਨਾ, ਦੱਸੋ ਜੀ ਮੈਂ ਸਿਆਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ.....(ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਉਠ ਕੇ) ਆਹੋ ਜੀ ਹਾਂ ਇਹੋ ਹਨ।

ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਚਾਂਦੋ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵਿੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਂ ਭਰਵੱਟੇ ਤੇ ਫਿਰ ਗਈਆਂ, ਫੇਰ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਕੇ, ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਅਵਾਜ਼ ਸਹਿਮ ਵਾਲੀ ਧੀਮੀ ਹੋ ਗਈ, ਲਓ ਜੀ, ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਲਓ ਜੀ, ਕਾਲਸੀ ਵਾਲੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਜੀ, ਜੀ ਉਹ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਜੀ, ਸਹਿਕਦੇ ਸਨ ਜੀ ਦਰਸ਼ਨ ਜੀ ਉਹ (ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ) ਜੀ ਉਹ ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰ ਜੀ ਉਹ ਜੀ ਮਰ ਗਏ - ਜੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਮਰ ਗਈ ਸੀ ਜੀ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿ ਗਏ ਸੀ ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹੀਂ ਵਾਲੇ ਗੋਡਿਆਂ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਪਲਮਣ ਜੀ ਜਿਸ ਦੀਆਂ, ਕੱਦ ਲੰਮਾਂ, ਸਰੀਰ ਪਤਲਾ, ਨਵੀਂ-ਨਵੀਂ ਆਈ ਦਾੜ੍ਹੀ ਜੀ, ਤੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕੇਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਵੱਡਾ ਕਿ ਗੁਰ ਉਤਾਰ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੱਭੀ, ਮੇਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇ ਦੇਈ

ਜੀ। ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਲਓ ਜੀ। ਇਕ ਖਿਨ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਚਾਂਦੋ ਨੇ ਅੱਖਰ ਅੱਖਰ ਸੁਨੇਹਾ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਤਰੰਜ ਖੇਡਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਦੋ ਚਾਰ ਸੱਜਣ ਜੀ ਪਾਸ ਆ ਗਏ। ਚਾਂਦੋ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਕੱਢੇ ਅਰ ਮੁੱਠ ਮੀਟ ਲਈ ਤੇ ਠੱਡੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਟੇਕ ਲਈ, ਨਜ਼ਰ ਚਿਹਰੇ ਵਿਚ ਗੱਡ ਲਈ ਤੇ ਬੋਲਿਆ -

ਇਕ ਸਿੱਕਦਾ ਤਪੀਆ, ਜਮਨਾ ਤਟ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਲੋਚਨਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਗੋਡੇ ਗਿੱਟੇ ਤੁਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜੋ ਆਪ ਲੱਭਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਠਹਿਰ ਕੇ) ਜੋ ਟੋਲ ਕਰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੋ ਸੁੰਹਾਂ ਕੱਢਦਾ - ਜੀ ਜੀ ਜੀ ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਝਾਉਲਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਸੱਦ ਸੁਣਾਈ ਦੇਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਤੜਫਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਕਦਾ ਸੀ, ਲੁੱਛਦਾ ਸੀ, ਸਧਰਾਂਦਾ ਸੀ ਐਉਂ ਲੋਂਹਦਾ ਲੋਂਹਦਾ, ਰਾਹ ਤਕਾਂਦਾ ਤਕਾਂਦਾ, ਆਸਾਂ ਭਰਿਆ ਟੁਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਬਾਹੁੜੀ ਕਰਨੀ।

ਮ੍ਰਿਦੂਲ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਨੈਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਘੁਟ ਲਏ, ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਤੇ ਸੁਫੈਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਤ੍ਰਿਪੁਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬੇ-ਮਲੂਮ ਵੱਟ ਗਿਆ, ਇਕ ਝਰਨਾਟ ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਬਚਨ ਵਿਚ ਪਈ, ਕੁਛ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ ਨੈਣ ਖੁਲ੍ਹੇ, ਨਾਲੇ ਸੰਗੀਤ-ਲਹਿਰ ਵਾਲੇ ਬੁਲ੍ਹੇ -

ਬੱਚਾ! ਠੀਕ ਰਿਖੀ ਜੀ ਮਰ ਗਏ?

ਚਾਂਦੋ - ਹੋਰ ਕੀ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹੇ?

ਮ੍ਰਿਦੂਲ ਮੂਰਤੀ - ਠੀਕ?

ਚਾਂਦੋਂ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਕੇ ਧੁੱਪੇ ਜਾ ਖੜੋਤਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕਰਕੇ ਉਪਰ ਤੇ ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਵਲ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਮਾਨੋਂ ਮਿਣਤੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ, ਜੀ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਢਲ ਗਈਆਂ, ਅੱਧ ਪਹਿਰ ਤੀਜੇ ਪਹਿਰ ਦਾ ਲੰਘ ਗਿਆ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇਕ ਪਹਿਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਠੰਢੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਇਹ ਵੇਲਾ ਤਾਂ ਚਿਰੋਕਣਾ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋ ਜੀ ਰਿਖੀ ਜੀ ਮਰ ਗਏ, ਲਓ ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਸਰੀਰ ਪਰਵਾਹ ਕਰਨਾ ਹੋ ਸੀ ਜੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੀ, ਸੁਨੇਹਾ ਤੁਸਾਂ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਜੀ, ਆਖੋ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਹੋ ਨਾ ਜੀ, ਹੈ ਜੀ?

ਮ੍ਰਿਦੂਲ ਮੂਰਤੀ (ਉਤਰ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ) ਨਹੀਂ ਓਏ ਭੋਲਿਆ। ਰਿਖੀ ਜੀ ਨਹੀਂ ਮਰੇ। (ਪਿੱਛੇ ਤੱਕ ਕੇ) ਰਾਜਾ ਜੀ। ਚੱਲੋ ਤੁਸਾਡੇ ਸਿਰ ਰਿਣ ਹੈ, ਚੱਲੀਏ, ਰੋਟੀ ਅੱਜ ਰਹਿਣ

ਦਿਓ ਦੁੱਧ ਪੀਆਂਗੇ।

ਕੂਚ

ਰਾਜਾ ਜੀ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਆਪ ਨੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਪਲਾਕੀ ਮਾਰੀ, ਜੋ ਦਾਸ ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਕੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਰਖਦਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਸਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸੈਨਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਰਸਤਾ ਪੁੱਛਦੇ ਤਿੱਖੇ ਵੇਗ ਟੁਰ ਪਏ।

੬

ਬਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਆਖਰ ਕੁਟੀਆ ਪਾਸ ਜਾ ਅੱਪੜੇ। ਚਾਂਦੋ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਉਤਰ ਗਿਆ, ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਵਾੜੇ ਦਾ, ਜੋ ਝੜੀ ਵਾਂਗ ਬਣਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਖਿੜਕਾ ਖੋਲਿਆ, ਅੱਗੇ ਕੁਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਵਰਗਾ ਇਕ ਤਖਤਾ ਡੱਠਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਪਰ ਪੁਰਾਣੀ, ਕੋਈ ਬੜੇ ਮਾਰੂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ, ਖੱਲ ਵਿਛੀ ਸੀ, ਇਸ ਉਤੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਲੰਮੇ ਪਏ ਸਨ, ਉਤੇ ਕੰਬਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ, ਧੁੱਪ ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਲੇ ਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਬੱਝਵੀਂ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਬਲ ਚਾਇਆ, ਵੀਣੀਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡਲੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ, ਠੰਢੀਆਂ ਸਨ, ਮੱਥਾ ਵੀ ਸਰਦ ਸੀ, ਸੁਆਸ ਆਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਪਦਾ, ਮਰੋਣੀ ਛਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਚਾਂਦੋ (ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ) ਬੱਸ ਉਹੋ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵਾਂਙੂ ਮਰ ਗਏ। (ਰੋ ਕੇ) ਮੈਂ ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਨਣਾ ਬੀ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਤੁਸੀਂ ਚਾਨਣਾ ਮੰਗਦੇ ਹੋਸੋ, ਪਰ ਜੀ ਮੈਂ ਸੁਨੇਹਾ ਅਪੜਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਘਸੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇਸ ਭੋਲੀ, ਨਿਰਛਲ, ਦਿਲੀ ਲੱਛਿਆਂ, ਟੇਢਾਂ ਚਾਲਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਜੀ ਸਜਲ ਨੇੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਅਜੇ ਇਕ ਤੀਉੜੀ ਸੀ ਤੇ ਹੱਥ ਹੁਣ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਸੀ ਜੋ ਅਜੇ ਨਿੱਘੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਿੱਘ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰ ਆਪ ਝੱਟ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦਾਉ ਬੈਠ ਕੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਤਾਲੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਉਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਲਾਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਬੀ ਅੱਪੜ ਗਏ। ਚਾਂਦੋ ਡਾਢਾ ਅਸਚਰਜ ਹੋਇਆ, ਅਰਕਾਂ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਈ ਮੁੱਠਾਂ ਮੀਟੀ ਠੋਡੀ ਹੇਠ ਦੇਈ ਖੜ੍ਹਾ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਬਾਹਰੋਂ ਆਯਾ - ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ, ਆਹ। ਬੜੇ ਭਲੇ ਸਨ।

ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ - ਰਾਜਾ ਜੀ। ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਚਰਨਾਂ ਵਲ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਇਕ ਚਰਨ ਫੜੋ ਤੇ ਝੱਸੋ। ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੂਸਰਾ ਚਰਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹਥੇਲੀਆਂ ਇਕ ਇਕ ਜਣਾ ਲੈ ਲਓ ਤੇ ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਜੇ

ਸਹਿਜੇ ਝੱਸੋ।

ਇਹ ਸੇਵਾ ਜਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਮਲਕੜੇ ਜਿਹੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਪਰ ਆਪੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਚਾਂਦੋ - ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵੇਰੀ ਖੋਹਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਲ ਵੀ ਫਰਕੇ। ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਫੇਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਆ ਗਏ।

ਪੈਰ ਹੱਥ ਝੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੀਣੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਗਰਮ ਹੋ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਅਜੇ ਠੰਢੇ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਹੁਣ ਘਾਸ ਦਾ ਸਿਰਹਾਣਾ ਜੋ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ਹੇਠ ਸੀ, ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੱਟ ਸਿਰ ਹੇਠ ਦੇ ਕੇ ਸਿਰ ਝੌਲੀ ਵਿਚ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਫੇਰ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ, ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਚਾਂਦੋ ਬੇਟਾ! ਕੋਈ ਆਇਆ? ਹੈਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਹਿਲਾਟ ਕੈਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਹੈਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਹਿਲਾਟ ਕੈਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਹੈਂ, ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੋਂ ਕੇਹੀ ਰੁਮਕ ਰੁਮਕ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਰੀਕ ਲਹਿਰਾਂ, ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਬਰੀਕ ਲਹਿਰਾਂ ਕਿਥੋਂ ਉਠ-ਉਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਇਹ ਕੀਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਪੈਰਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ? ਕੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਚਾਂਦੋ ਕਿਥੇ ਹੈ?

ਚਾਂਦੋ (ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ) ਰਿਖੀ ਜੀ! ਉਹੋ ਜੇ, ਲੱਭ ਗਏ, ਮੈਂ ਲੱਭ ਲਏ, (ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ)।

ਪਰ ਰਿਖੀ ਦੇ ਕੰਨ ਅਜੇ ਸੁਣਦੇ ਨਹੀਂ ਸੇ।

ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਸੁਖਾਲਾ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਰਿਖੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਉਚਾਵੀਆਂ ਕਰਕੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਝੁਕ ਕੇ ਉਸਦੇ ਮਸਤਕ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਲੀਤਾ।

ਵਾਹ ਤੇਰੇ ਸਦਕੇ, ਅਰਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦਾਤਾ! ਸੱਥਰ ਲੱਥਿਆ, ਮੌਤ ਮਰੋਣੀ ਛਾਇਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਕੌਣ ਚੁੰਮੇ? ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਾਂ ਅਰ ਪਿਉ ਨੂੰ ਬੀ ਚੁੰਮਦਿਆਂ ਨਫਰਤ ਆਵੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੇਰਾ ਹੀ ਇਕ ਬੇਕਿਨਾਰ (ਅਮਿਤਾ) ਪਿਆਰ ਹੈ ਜੋ ਉਛਾਲ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਹੈ ਜੋ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਸੇ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਮੱਥੇ ਚੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਜੀ, ਮਰ ਰਹੇ ਰਿਖੀ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਸ੍ਰੋਤ ਸੁਕਾ ਚੁਕੀ ਦੇਹੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਦਾ ਉਛਾਲਾ ਆਇਆ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤਤਿੱਖਯਾ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਰੁੱਸੇ ਰਿਖੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਰਨਾਇ ਫੁਕੀ ਗਈ ਦਾ ਉਛਾਲਾ ਆਇਆ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਦਾ ਖੱਬਾ

ਹੱਥ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੋਡੇ ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਣੇ ਗਰਮ ਹੋ ਗਏ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੜ ਲਿਆ, ਹਾਂ ਜੀ, ਚੁੰਮ ਲਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਧਰ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਮੱਥੇ ਤੇ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਛਾਤੀ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਤਾਣ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਆਇਆ ਸੀ, ਲਾ ਕੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਛਾਤੀ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਘੁੱਟ ਲਿਆ।

ਓ ਪਿਆਰ - ਦੈਵੀ ਪਿਆਰ - ਵਿਚ ਆਏ ਰਿਖੀ! ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਪਿੰਜਰ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾੜੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਘੁੱਟਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ, ਇਸ ਵਲਵਲੇ ਦਾ, ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਬੁਝ ਰਹੇ ਦੀਵੇ ਵਿਚ ਜਗਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਸੁਆਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਪਿਆਰ ਝਰਨਾਟਾਂ ਛੇੜਦਾ ਹੈ ਆਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਭੀ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਮਿਹਰਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧੰਨ ਹੈ ਇਹ ਸਰੂਪ, ਇਹ ਦਿਆਲ ਸਰੂਪ, ਇਹ ਬਾਹੁੜੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਰੂਪ, ਇਹ ਤੁੱਠਣ ਵਾਲਾ ਦੀਨਾਂ ਦਾ ਬੋਲੀ ਦਰਦ ਰੰਝਾਣਿਆਂ ਦਾ ਦਾਤਾ, ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸਰੂਪ, ਧੰਨ ਹੈ, ਧੰਨ ਹੈ, ਧੰਨ ਹੈ, ਸਦਾ ਟਿਕੇ ਰਹੋ, ਸਦਾ ਟਿਕੇ ਰਹੋ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ।

ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਆਦ ਆ ਗਿਆ। ਹੋਸ਼ ਪਰਤ ਆਈ। ਤਾਕਤ ਮੁੜ ਆਈ। ਹਾਂ, ਰਸ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਤਪਾਂ ਹਠਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ, ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਪੜ੍ਹਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਖਿਆ, ਉਹ ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਅੱਪੜਨ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਇਕ ਰਿਖੀ ਦੇ ਸੀਸ ਤੇ ਧਰਿਆ ਤਾਲੂ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਕ ਛਾਤੀ ਤੇ ਧਰਿਆ ਰਿਖੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪਿਆਰ - ਰੂਹ ਫੂਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਾਹਵਾ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ, ਵਾਹਵਾ ਭਗਤੀ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ। ਇਸ ਦਾ ਰਸ ਸਾਰੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਚਾਂਦੋ ਜੇਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਹ ਹਾ। ਓਹ ਗੋਡਿਆਂ ਤੋਂ ਲੰਮੇ ਹੱਥ ਦੋਵੇਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਸਿਰ ਛਾਤੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਹਨ, ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖ ਵੀ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੀਉ ਬੀ ਪਏ ਹਨ। ਦੋ ਚਾਰ ਵਾਰ ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਕਾਹਲਾ ਹੋ ਕੇ ਉਛਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਮ ਲਵਾਂ, ਪਰ ਫੇਰ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹੱਥ ਰਿਖੀ ਜੀ ਵਿਚ ਜਿੰਦੜੀ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਾ ਲੈਣ, ਮੈਂ ਕਾਹਲ ਨਾ ਕਰਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਆਪਣੀ ਕਾਹਲ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਚਾਂਦੋ ਖੱਰ ਖੱਰ ਇਕ ਝਰਨਾਟ ਵਿਚ ਕੰਬਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਨਿਕਲਿਆ 'ਸ਼ੁਕਰ' ਅੱਖਾਂ ਫੇਰ ਉਚਿਆ ਤੇ ਤੱਕਿਆ, ਜੋ ਰੂਪ ਉਸ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਉਸ

ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਲਿਆ ਕੇ ਫੇਰ ਮੀਟ ਲਈਆਂ, ਪਰ ਮੂੰਹ ਨੇ ਫੇਰ ਆਖਿਆ, ਸ਼ੁਕਰ! ਸ਼ੁਕਰ!! ਸ਼ੁਕਰ!!! ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ -

“ਨਿਹਾਲ! ਨਿਹਾਲ! ਨਿਹਾਲ! ਕਹੁ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ'!”

ਬੇਬਸ ਹੋਏ ਸੁਆਦ, ਅਰ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਜੋ ਨਾਲ ਸੇ ਮਧੁਰ ਧੁਨਿ ਵਿਚ ਗਾਉ ਉਠੇ -

ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ ॥
 ਭੂਖੇ ਕਉ ਦੇਵਤ ਅਧਾਰ ॥
 ਸਰਬ ਨਿਧਾਨ ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟੀ ਮਾਹਿ ॥
 ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਣਾ ਪਾਹਿ ॥
 ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤਿਸ ਕਾ ਓਹੁ ਕਰਨੈ ਜੋਗੁ ॥
 ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਦੂਸਰ ਹੋਆ ਨ ਹੋਗੁ ॥
 ਜਪਿ ਜਨ ਸਦਾ ਸਦਾ ਦਿਨੁ ਰੈਣੀ ॥
 ਸਭ ਤੇ ਉਚ ਨਿਰਮਲ ਇਹ ਕਰਣੀ ॥
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਸ ਕਉ ਨਾਮੁ ਦੀਆ ॥
 ਨਾਨਕ ਸੋ ਜਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਥੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੩

ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਧੁਨਿ ਟੰਕਾਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਰਸ ਤੇ ਖਿੱਚ, ਸੁਆਦ ਤੇ ਉਮਾਹ ਉਛਾਲੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਉਚਿਆਈ ਦਾ ਰੋ ਰੁਮਕਦਾ ਹੈ, ਆਖਦਾ ਹੈ, ਸੱਚੀ ਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਅਵਤਾਰ ਠੀਕ ਰੂਪ-ਅਵਤਾਰ ਹੈ, ਝਾਂਵਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸੱਚ ਸੀ, ਅਹੋ ਮੰਗਤੇ। ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੋ ਗਿਆ। “ਵਾਹਿਗੁਰੂ!” ਹਾਂ ਜੀ ਹੁਣ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਹੋਸ਼ ਫੁਰੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਆਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਣਾਮ ਬੀ ਨਾ ਕਰਾਂ? ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉਠਿਆ, ਪਰ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਨੇ ਰੋਕ ਲਿਆ, ਥੰਮ ਲਿਆ, ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਲੇ ਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਅਜੇ ਠਹਿਰੋ, ਤਾਕਤ ਫਿਰ ਲੈਣ ਦਿਓ, ਸਮਾਏ ਰਹੋ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਰਹੋ।

ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਉਮਾਹ ਤੇ ਉਛਾਲੇ, ਰਸ ਤੇ ਅਨੰਦ, ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਰੋ ਤੇ ਰੰਗ, ਇਕ ਅੰਦਰੇ ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਪੇ ਗੁੰਮ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤੇ ਪੈ ਗਏ। ਆਪ ਬੇਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਏ, ਡੋਬ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਈ, ਪਰ ਇਕ ਗੁੰਮਤਾ - ਲੀਨਤਾ, ਆਪੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈ - ਜਿਹੀ ਆਈ। ਕੁਝ ਕਾਲ ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਨੋ ਹੋਸ਼ ਆਈ। ਹੁਣ ਕੀ ਰੰਗ ਸੀ? ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਡਾਢੇ ਸੁਹਣੇ ਸੁਆਦ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡੁੱਬਿਆ ਪਤਾ ਬੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀਹ ਸੀ। ਕੀਹ ਨਾਮ ਧਰਾਂ? ਪਰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰਤਦਾ ਨਾ, ਇਹ ਜੋ ਨਾ ਪਰਤਣ

ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੀ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਤ ਰਸ ਸੀ, ਉਹ, ਹਾਂ, ਉਹ ਸੀ ਜਿਥੇ... ਬਸ ਵਾਹ ਵਾਹ, ਵਾਹ ਵਾਹ ਵਾਹ, ਵਾਹ ਤੂੰ ਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਵਾਹ ਵਾਹ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਸਾਈ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਗਲੇ ਤੋਂ ਦੈਵੀ ਨਾਦ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਤਾਂ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ।

**ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਫਿਨ ਧਿਆਇਓ
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ।**

ਇਹ ਸੁਣ ਰਿਖੀ ਹੁਣ ਮੂਧਾ ਹੋ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਹੀ ਪਿਆ, ਦਾਤੇ ਨੇ ਹਾਂ ਜੀ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾਤੇ ਨੇ, ਮੱਥਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਦੂਏ ਨਾਲ ਸਿਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਰਿਖੀ ਜੀ! ਜਾਗੋ, ਜੀਵੋ ਜੀਵਨ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਸ ਲਓ।

ਵਾਹ ਦਾਤੇ! ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਡੇਰਾ ਬੀ ਆ ਪਹੁੰਚਾ ਹੈਸੀ। ਰਸੋਈਏ ਪਾਸ ਇਕ ਡੱਬੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਬਰ, ਕੇਸਰ ਤੇ ਕਸਤੂਰੀ ਰਲਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਕ ਰੱਤੀ ਇਹ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਜੋ ਬਲ ਭਰ ਜਾਵੇ।

ਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਜੀ, ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਮੂਰਤੀ ਜੀ, ਮਿਰਤਕ ਕਉ ਜੀਵਾਲਨਹਾਰ ਜੀ ਬੋਲੇ -

‘ਸੁਰਤ ਮੋੜਾ ਖਾ ਆਈ ਹੈ, ਕਸ਼ਟਾਂ ਹੇਠੋ ਨਿਕਲ ਕੇ ਖਿੜ ਕੇ ਗਰਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗਰਮ ਸ਼ੈ ਦੀ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਦੁੱਧ ਦਾ ਘੁੱਟ ਦਿਓ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿੱਘ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਦਾ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਵਿਹਲੇ ਹੋਏ ਮੈਂ ਚੁੰਮ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਰਿਖੀ ਜੀ ਲਈ ‘ਦੁੱਧ’ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੁਧ ਨੂੰ ਇਕ ਉਛਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਬੁੜ੍ਹਕਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ, ਪਲੇ ਪਲੀ ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਗਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੋ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਹ ਕੌਲ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ, ਉਸ ‘ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ’ (ਗੋਡਿਆਂ ਤਕ ਲੰਮੇ ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੇ) ਪਿਆਰ ਸਰੂਪ ਨੇ ਕੌਲ ਆਪ ਰਿਖੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਪੀਓ ਮੇਰੇ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰੇ! ਰਿਖੀ ਨੇ ਸੌ ਬਰਸ ਦੇ ਬੁੱਢੇ ਨੇ, ਕੁਮਾਰ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਜਵਾਨ ਪਰ ਮਾਂ ਤੋਂ ਬੀ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਕ ਇਕ ਘੁੱਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਘੁੱਟ ਸੀ, ਇਕ ਇਕ ਘੁੱਟ ਰਸ ਦਾ ਘੁੱਟ ਸੀ, ਜੋ ਸਹਿਜੇ ਸੰਘੋਂ ਹੇਠ ਉਤਰਦਾ ਇਕ ਜੀਵਨ ਬੂਟੀ ਵਾਂਗ ਟੁਰੀ ਗਿਆ। ਨਿੱਘਾ-ਨਿੱਘਾ ਸਜਰਾ, ਪਿਆਰੇ ਚਾਂਦੋ ਦਾ ਚੋਇਆ ਦੁੱਧ, ਰੱਬੀ ਰੋ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਪਿਆਇਆ ਦੁੱਧ

ਰਿਖੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾ ਗਿਆ। ਦੁੱਧ ਪੀ ਕੇ ਕੁਛ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਰਿਖੀ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਸ਼ੁਕਰ, ਸ਼ੁਕਰ, ਸ਼ੁਕਰ ਅਰਦਾਸ ਪਿਆਰ ਤੇ ਖਿੱਚ ਨਾਲ ਗਿੱਚੀ ਨਿਵ ਨਿਵ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸੁਆਦ ਤੇ ਸੁਆਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੇ ਤਕੀਆ ਮੰਗਵਾ ਕੇ ਢੋ ਲੁਆ ਦਿਤਾ। ਕਲਗੀਧਰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੁਣ ਤਖਤਪੋਸ਼ ਤੋਂ ਉਠ ਬੈਠੇ, ਤਾਂ ਚਾਂਦੋਂ ਵਲ ਤੱਕ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਬੇਟਾ! ਸਾਨੂੰ ਬੀ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਓ, ਅਸੀਂ ਓਸ ਰਿਖੀ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਓਹ ਨਿਰਬਲ ਹਨ, ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਡੀ ਖਾਤਰਦਾਰੀ ਕਰ, ਲਿਆ ਮੇਰੇ ਬੇਟਾ! ਦੁੱਧ।

ਚਾਂਦੋ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਤੱਕ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਬੱਝੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਆਗਿਆ ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਬੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦੁੱਧ ਬੀ ਲਿਆਉਣਾ ਹਾਂ ਖਿਆਲ ਸੀ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਬੱਧੀ ਮਨ ਦੀ ਸੇਧ ਨਾ ਹਿੱਲੀ, ਤ੍ਰਬੁਕ ਕੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਜਾ ਪਿਆ, ਜਿਕੂੰ ਕੋਈ ਜਾਂਗਲੀ ਪਸ਼ੂ ਉੱਛਲ ਕੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਚੁੰਮ ਲਿਆ, ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਚੁੰਮ ਲਿਆ। ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਗੋਡੇ ਟਿਕ ਰਹੇ ਹਨ ਜ਼ਿਮੀ ਤੇ, ਗਰਦਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਪਰ ਵਲ ਹੋ ਅੱਖਾਂ ਤਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਸੱਧਰ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਕ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਰੁਕਵੇਂ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ ਝੋਲਾ ਹੋ ਹੋ ਫੇਰ ਚੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸੇ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਉਸੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਰਸ ਪਿਆਰ ਉਛਾਲੇ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਉਚਿਆ ਕੇ ਤੱਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਹਰਾਂ ਦੇ ਸਾਈਂ ਨੇ ਬੀ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਰ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਗੱਡ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਚਾਂਦੋ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੀਹ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਦਾਤਾ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਭੋਲੇ ਦੀ ਰੂਪ ਆਪਣੀ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਕੀਹ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸੇ ਚੁੱਪ-ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਦਾਤਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਲਾ ਹੋਇਆ ਚਾਂਦੋ ਉਹ ‘ਆਜਾਨ ਬਾਹੁ’ ਹੱਥ ਚੁੰਮਦਾ ਤੇ ਫੇਰ ਅੱਖਾਂ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵਧੀਕ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚ ਭਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।

ਇਸ ਦੀਨਾਂ ਬੰਧੂ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ। ਹਾਂ, ਇਸ ਪਿਆਰ ਮੂਰਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ, ਨਿਕਾਰੇ, ਗਰੀਬ, ਕੰਗਲੇ, ਗੁਆਲੇ ਦੇ ਪੁੱਤ, ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਨੀਮ ਝੋਲੇ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਆ ਗਏ, ਗਰੀਬ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰੁੱਠ ਰਹੇ ਹਨ? ਜੋ ਹਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰੱਬੀ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨੇ ਪਾਏ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਹੀ ਜੋਤਿ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਏ, ਚਾਂਦੋ ਦੀ ਸਾਦਾ ਦਿਲ-ਤਖਤੀ, ਚਾਂਦੋ ਦੀ ਸੁੱਚ ਨਿਕੋਰ ਅਛੋਹ ਆਤਮਾ ਪੜ੍ਹ ਗਈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਝਰਨਾਟ ਆਈ, ਕੋਈ ਰਸ ਭਰ ਗਿਆ, ਲੁੰਆਂ ਵਿਚ

ਗੁਦਗੁਦੀ ਹੋਈ, ਕੋਈ ਜੀਭ ਨੂੰ ਫਰੱਕਾ ਵੱਜਾ, ਬੁੱਲ੍ਹ ਫਰਕ ਪਏ - ਵਾਹ! ਵਾਹ! ਵਾਹ! ਦੀ ਧੁਨੀ ਉਠੀ, ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਨੈਣ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਸਿਰ ਅਡੋਲ ਖਲੋ ਗਿਆ, ਹੱਥ ਸੁਹਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਚੰਬੜੇ ਰਹੇ।

‘ਵਾਹ ਵਾਹ’ ਦੀ ਧੁਨਿ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਾ, ਵਜ਼ੀਰ, ਪੰਜੇ ਸਿਖ ਜੋ ਨਾਲ ਆਏ ਸਨ, ਕੌਤਕ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਚਾਂਦੋ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ‘ਵਾਹ! ਵਾਹ! ਵਾਹ!’

ਚਾਂਦੋ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਬੁੱਲ੍ਹ ਫਰਕੇ -

ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਵਾਹਿਗੁਰੂ!

ਹੁਣ ਦਾਤੇ ਨੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਉਚਾ ਕੀਤਾ, ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਯਾ। ਆਖਿਆ, ਨਿਹਾਲ ਮੇਰੇ ਚਾਂਦੋ ਰਾਇ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਬੇਵਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਜੁੜ ਗਏ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਂਵਿਆ -

ਮੋਹਿ ਨਿਰਗੁਨ ਸਭ ਗੁਣਹ ਬਿਹੂਨਾ ॥
 ਦਇਆ ਧਾਰਿ ਅਪੁਨਾ ਕਰਿ ਲੀਨਾ ॥ ੧ ॥
 ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਰਿ ਗੋਪਾਲਿ ਸੁਹਾਇਆ ॥
 ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਘਰ ਮਹਿ ਆਇਆ ॥
 ਭਗਤਿ ਵਛਲ ਭੈ ਕਾਟਨਹਾਰੇ ॥
 ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਅਬ ਉਤਰੇ ਪਾਰੇ ॥ ੨ ॥
 ਪਤਿਤ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਭ ਬਿਰਦੁ ਬੇਦਿ ਲੇਖਿਆ ॥
 ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਸੋ ਨੈਨਹੁ ਪੇਖਿਆ ॥
 ਸਾਧਸੰਗਿ ਪ੍ਰਗਟੇ ਨਾਰਾਇਣ ॥
 ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਭਿ ਦੂਖ ਪਲਾਇਣ ॥

ਅੰਗ - ੮੦੫

ਹੁਣ ਚਾਂਦੋ ਰਾਇ ਦੇ ਨੈਣ ਖੁੱਲ੍ਹੇ, ਹੱਥ ਜੁੜੇ, ਅਦਬ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਤੇ ਦਾਤਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੇਟਾ! ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਓ।

ਮਟਕਾ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਰਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਝੁੰਮਦਾ ਤੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਛਲਦਾ, ਕਦੇ ਰਸ ਰੰਗ ਭਰਿਆ ਨੈਣ ਭਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਆਪਣੀ ਲਾਡੋ ਗਾਂ ਪਾਸ ਗਿਆ, ਤ੍ਰੈ ਗਾਈਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਚੋਇਆ, ਲਿਆ ਕੇ ਅੱਗੇ ਧਰਿਆ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅੰਨ ਦਾਤਾ ਨੇ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵਨਹਾਰ ਨੇ ਦੁੱਧ ਲਿਆ, ਕਟੋਰੇ ਭਰੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਵੰਡਿਆ, ਆਪ ਛਕਿਆ, ਚਾਂਦੋ ਰਾਇ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ, ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਦੋ ਘੁੱਟ ਫੇਰ ਦਿਤਾ।

ਹੁਣ ਸੂਰਜ ਲਟਪਟਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਿਖੀ ਹੁਣ ਵੱਲ ਹੋ

(ਦੇਖੋ ਪੰਨਾ 63)

ਯਾਦ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਆਵੇ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੋਰ ਗਿੱਲ,
 ਪਿੰਡ ਲਟੌਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ,
 ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਆਵੇ
 ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਬੀਜੀ ਜੀਓ,
 ਸਾਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ

ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਪਿਆ
 ਕੁਰਲਾਵੇ
 ਕਦੋਂ ਅਸਾਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਮਿਲਜੇ,
 ਕਦ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈਏ
 ਉਹ ਸਾਗਰ ਅਸੀਂ ਬੁੰਦ ਨਿੱਕੀ ਜਹੀ,
 ਕਦ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪ ਗਵਾਈਏ।

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ.....।
 ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਗੁਣ ਨਾਹੀ ਕੋਇ, ਅਵਗੁਣ ਬਹੁਤ ਘਨੇਰੇ
 ਮੇਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿੰਵ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਮੇਲੇ ਬਹੁਤ ਕੁਚੈਲੇ
 ਫਿਰ ਵੀ ਬਖਸ਼ਣਹਾਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤੇਰਾ
 ਬਖਸ਼ ਅਸਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ.....।
 ਮੇਹਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ,
 ਕੱਢਦੇ ਭਵਜਲ ਫੇਰੇ
 ਆਖਰ ਫਿਰ ਮੈਂ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਾ,
 ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਰੱਖ ਲੈ-ਰੱਖ ਲੈ-ਰੱਖ ਲੈ
 ਪਿਆਰੇ,
 ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ-ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਨ
 ਕਰਦੇ.....।

ਇਕ ਉਪਾਅ ਹੈ ਮਿਲਣੇ ਖਾਤਰ,
 ਅਸੀਂ ਜੀਵਦਿਆਂ ਮਰ ਜਾਈਏ
 ਮੇਹਰ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰਾ,
 ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈਏ
 ਮੁਰਦੇ ਵਾਂਗ ਮੁਰੀਦ ਹੋਇਕੈ, ਗੁਰ ਗੌਰ ਸਮਾਈਏ

ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ.....
 ਹਰ ਬਚਨ ਕਮਾ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਜੀਵਨ-ਮੁਕਤ ਹੋ
 ਜਾਈਏ
 ਕਰਮਾਂ-ਕਾਡਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਫਸ ਕੇ,
 ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾਈਏ
 ਇੰਵ ਅੰਤਿਮ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਾਣ ਛੁਟਣ ਤੇ,
 ਪਿਆਰੇ ਵਿਚ ਰਲ ਜਾਈਏ
 ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ,
 ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਪਿਆਰੇ ਦੀ ਆਵੇ
 ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚੋਂ ਬੀਜੀ ਜੀਓ,
 ਸਾਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ।

(ਪੰਨਾ 62 ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੰਝਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ। ਰਾਤ ਰਾਜਾ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਤ ਮ੍ਰਿਗਛਾਲਾ ਪਰ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਰਿਖੀ ਤੇ ਚਾਂਦੋ ਰਾਇ ਨਾਲ ਕੱਟੀ। ਦਿਨ ਹੋਏ ਤੇ ਲੱਥੀ ਹੋਈ ਜਮਨਾ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ ਵਿਚ ਨ੍ਹਾਤੇ, ਅਸ਼ੋਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਚਿਟਾਨ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਬੈਠ ਮਠਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਢੱਠੇ, ਟੁੱਟੇ ਪੱਥਰ ਵੇਖੇ, ਫੇਰ ਕੂਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕੀਤੀ। ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਕਿ ਨਾਲ ਲੈ ਚੱਲਾਂਗੇ, ਅਸਾਂ ਪਾਂਵਟਾ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਰਖਾਂਗੇ।

ਰਿਖੀ - ਹੇ ਦਾਤਾ! ਆਗਿਆ ਵਿਚ ਰਸ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਆਪ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰਨ ਜੋਗਾ ਇਕ ਭਾਰ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਪਰਸੋਂ ਸਾਡੀ ਵਰ੍ਹੇ ਗੰਢ ਹੈ। ਪੁਰਬ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਗਾਤ ਦੇਵੇਗੀ, ਅਸੀਂ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਗਾਤ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ ਅਰ ਉਹ ਸੁਗਾਤ ਤੂੰ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੂੰ ਭਾਰ ਨਹੀਂ, ਤੂੰ ਸੁਗਾਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੋਵੇਗਾ, ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਸੁਆਰਨਗੇ, ਤੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈਂ ਹੁਣ ਵਿਛੁੜੇਂਗਾ ਨਹੀਂ।

ਚਰਣਾਂ ਤੇ ਸਿਰ ਧਰ ਕੇ, ਸ਼ੁਕਰ ਸ਼ੁਕਰ, ਲੂੰ ਲੂੰ ਵਿਚ ਭਰ ਕੇ ਨਾਲ ਆਈ ਪੀਨਸ ਵਿਚ ਰਿਖੀ ਸਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਟੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤੇ ਪਾਂਵਟੇ ਨੂੰ ਕੂਚ ਬੋਲੀ।

ਚਾਂਦੋ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਚਾਂਦੋ ਰਾਇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਹੁਕਮ ਉਡੀਕਦਾ ਹੈ, ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਦਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਚਾਂਦੋ! ਤੂੰ ਇਥੇ ਹੀ ਰਹੁ ਦੁੱਧ ਪੀਆ ਕਰ ਤੇ ਬੁੱਲੇ ਲੁੱਟਿਆ ਕਰ। ਚਾਂਦੋ ਦੇ ਨੈਣ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਗਏ, ਛਮ ਛਮ ਵਗ ਪਏ, ਹੱਥ ਆਪੇ ਲਮਕ ਕੇ ਜੁੜ ਗਏ, ਸਿਰ ਨਿਉਂ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜੋ ਜੀਭ ਦੇ ਰਸਤੇ ਨਿਕਲਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਫੇਰ ਬੋਲੇ ਚਾਂਦੋ ਬੇਟਾ! ਕਹੁ ਤੂੰ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ?

ਚਾਂਦੋ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਪਹਿਲਾ ਜਾਂਗਲੀ ਉਛਾਲਾ ਆਇਆ, ਜਾ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਚੰਬੜ ਗਿਆ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਲਾਡਲੇ ਬਾਲ ਵਾਂਗੂੰ ਡਾਢੇ ਲਾਡ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਚੱਲੋ, ਮੈਂ ਗਾਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਮਗਰੇ ਮਗਰ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਪਾਉਂਟੇ ਗਾਈਆਂ ਚਾਰਿਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਦੋ ਵੇਲੇ ਦੁੱਧ ਚੋ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਲਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਰਿਖੀ ਜੀ ਨੂੰ ਪਿਲਾਇਆ ਕਰਾਂਗਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਕਰਾਂਗਾ। (ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮਾਸਿਕ ਪਤ੍ਰਿਕਾ		
SUBSCRIPTION (ਦੇਸ਼)		
ਸਾਲਾਨਾ/ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਫੀ ਕਾਪੀ		
200/-	2000/-	20/-
280/-	2080/-	
SUBSCRIPTION ਵਿਦੇਸ਼		
	Annual	Life
U.S.A.	50 US\$	500 US\$
U.K.	30 £	300 £
Aus.	80 \$	800 \$
Europ	50 Euro	500 Euro

MEMBERSHIP FORM ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨੀਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

Order form for back Issus

ਜਨਵਰੀ ਨਾਮ/Name

ਫਰਵਰੀ ਪਤਾ/Address

ਮਾਰਚ

ਅਪ੍ਰੈਲ

ਮਈ

ਜੂਨ

ਜੁਲਾਈ

ਅਗਸਤ Pin Code.....

ਸਤੰਬਰ Phone..... E-mail :.....

ਅਕਤੂਬਰ ਮੈਂ.....ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ

ਨਵੰਬਰ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸੰਬਰ

ATAM MARG MONTHLY MAGAZINE ਦਸਖਤ.....
 Gurdwara Ratwara Sahib, P.o. Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S. Nagar (Mohali) Pin - 140901 (Pb.) India
 Phone : 0160-2255002, Fax : 0160-2255009, Email : atammarg@glide.net.in, www.ratwarasahib.org

ਚੂਹਰੀਯ ਏਗਰਸੁ ਸੋ । ਭੋਟੋ ਏਗਰਸੁ ਤਿਠੋ ਤਿ ਮਿਏਮਸੁ ਸਿ ਮਿਏਮਸੁ । ਏਮੋਸੋ ਸਿਮਾ ਸੋ ਠੋ ਲੋ ਏ ਏਯੀ ਸੋਚਮੁ ਨੂੰਮਸੁ ਨੋ ਚਾਹੁ ਚਾਨੁ , ਤਿਲ ਖਹੁ ਲਾਕਮਾ ਚੋਜ , ਤਿਠੋ ਸੋਸੋ ਲੋਭ ਖੋਟੋ ਚਹੁ ਤਿਮਲਯੀ ਠਯੀ ਠੋ ਲੋ ਏਗਰਸੁ ਤਿਲ ਏਗਰਸੋ ਧਾਮ , ਤਿਲ ਸਾਚਾਯਮ । ਠੋਸੁ ਘਾਲੀ ਸਿਮਾ ਠੋ ਏਸੋ ਲਾਨ ਘਲਮਠ ਨਚ ਚਾਯੀਮ ਏਮਾ ਏਗਰਸੋ ਚਹੁ ਲੋਭਲਯ ਚਾਘੀ ਚੋਯੁ ਸਯੀ ਚੋ ਚੋ ਚੂਹਰੀਯ ਸੁਯੁ ਯ ਚਯਮੋ ਚੋਯਮੁ ਏ ਏਗ ਠੋ ਲਾਯਨੀ । ਘਾਲੀ ਘਾਲਨਮ ਨਯੀ ਸਯੁ ਚਯੀ ਠਠੋ ਨਏਠਰਿ

(*****)

ਓ ਘੋਚਯੁਯਮ ਖੋਯੀ ਖੋਯੀਮ ਘੋਯਏਠ
ਮਾਠਾਠਯੁ ਯ ਘੋਯਏਠ
 ਤਿਲਯੁ ੧੧ , ੧੨ , ੧੩ , ੧੪ - ਠਾਯਏਠ

। ਠਾਯਏਠ ਨਯੀ , ਤਿਲਯੁ ੧੧ - ਯਾਠਾਠਾਠ
 । ਠਾਯਏਠ ਨਯੀ , ਤਿਲਯੁ ੧੨ - ਖੋਯਮਨਯੁ
 (ਠਏ ਸਿਯ ੦੪.੪ ਮਾਠ ਏ ਸਿਯ 1 ਚਯੀਯਯ ਮਾਠ)

, ਸਾਠਮੁ ਠਠਯਿ ਠਾਯਏਠ ਨੂੰ ਸਿਮਾਨਯੁ ਠਠਠ - ਠਾਠਮੋ ਠਯੀਮੋ
 । ਠੋ ਠਾਯੁ ਸਿਯ 00.1੧.1੧ ਚੋ ਨਯੀ ਖੋਯੀ ਖੋਯੀਮ ਘੋਯਏਠ

ਠਾਯਏਠਨੀਠ ਠਿਠਾਠ ਚੋ ਨੋਠਿਮ - ਖੋਯਿ ਠਯੁਯਠੀ ਠਏ ਲਮਠਨੀ
 ਸਿਯ 00.1 ਏ ਸਿਯ 00.11 - ਚੋ ਨਯੀ ਮਾਠ , 800੨ ਤਿਲਯੁ ੧੨
 । ਠੋ ਠਾਯਸੁ ਨਾਯਯਿ ਠਏ

ਘਾਠਾਠ ਘਾਲੀਯ ਸਿ (ਠੋ ਮਠੋ ਏ ਠੋ ਧੋਨੋ ਚਯੀ ਖੋਯੋ ਠਠੋ
 ? ਸਿ....ਠੋ....ਸਿ ਠੋਠੀ

! ਨਠਠ ਠੀਠ" , ਠਿਲੋ ਤਯੀਠ ਏ ਠੋ ਸਠੋ ਠਾਠਏਠ
 "। ਠਿਠਾਠੀਠ ਠਿ ਠਏ ਠਠੋ

ਏਸਾਯ ਖਿਠ ਚਿ ਘੋਯਯਿਠ ਨੋ ਚੂਹਰੀਯ ਠਾਯਸ ਚੋ
 'ਠਿਠ ਸਠੋ ਏ ਚਿ ਸਿ ਖਿਠੀ ਚੋ ਸਿਲਾਠ ਏ ਏਯੀ ਲਾਨ
 । ਖਿਠ ਠੋ ਠਾਠੋ ਏ ਘਾਲੀਠ ਚਿ ਸਿ ਖਿਠੀ ਠਿਠਾਠ ਚਯੀਠ ਚੋ

, ਨਸ ਚੋਠਲੋ ਘਾਲੀਠੁਠ ਏ ਚਾਠ ਠੋਯ ਸਿ ਚੂਹਰੀਯ
 ਯ ਘਾਏ ਚਿ ਸਿ ਘਾਠ , ਨਸ ਘੋਯਯਿਠ ਏਗਰਸੋ ਏਮੋਠ
 ਘਾਲੋ ਠਠੋ ਏ ਤਠਾਠ ਚੋ ਸਿ ਖਿਠੀ ਠਠ , ਸਿ ਖਿ ਲਾਘਾਲੀ
 । ਏਮੋਸੋ ਨਯੀ ਲਾਠਾਠ ਏ ਠਠ ਚਯੀ ਏਸਠ ਏਗ ਠਿਠਠ ਤਠੋ
 ਸਾਠਨੀ ਏਗਰਸੋ , ਸਿ ਠਠੋ ਘਲੋ ਨਯੀ ਯ ਮਿਏਮਸੁ ਠਿਠੋ
 ਠੋਯੀ ਖਿ ਯ ਸੁਯੁ ਚਯੀ ਠਠਯੁ ਚੋਯਮੁ , ਨਸ ਘੋਯਯਿਠ ਠੋ
 ਠੀ ਸਿ ਠਿਠ ਘਠ ਸਿਠਯੁਠ ਏ ਠਾਠਏਠ ਠਾਠ , ਸਿ ਨਯੀ
 ਖਿਠਾਠ ਚੋ ਠਠਠੀ ਸਿ ਚੂਹਰੀ ਘਾਯ ਏਯ ਸਾਠਮੁ ਚੋ ਸਠਮੁ
 ਏਗਰਸੋ । ਘਯਯੀ ਠਠਠ ਠੋਠੋ ਨਯੀ ਯ ਮਿਏਮਸੁ , ਖੋਠ ਏਮੋਸੋ
 ਠਾਠ ਏਠ ਠੀਠ ਸਿਠੋ ਨ ਠਾਯ ਏਠੀ" , ਠਿਲੋ ਤਲਠੋ ਨੂੰ
 ਠਠੋ , ਨਠ ਠਾਯ ਏਠੀ ਠਾਯਠ ਚੋ ਏਯ ਸਠੀ - "ਖਿਠੋ ਨ
 ਮਿਏਮਸੁ , ਘਾਲੀ ਲੋ ਏਸਾਯ ਸਠਾਠ ਠੋਯਮੋ ਨੂੰਮਸੁ ਘਾਯ

29	ਠਾਠੀ ਠਠਠ ਠਾਠਠ ਠਾਠੀ	੨੯
30	ਠਾਠੀ ਠਿ ਠਿ ਠਾਠ ਨਠਠ ਠਾਠੀ	੩੦
31	ਠਿਠਿਠ ਸਾਯਠਮਾ ਠਠਠ	੩੧
32	ਠਾਠੀਠ ਠਠਠਠ	੩੨
33	ਠਾਠ ਨਠਠੀਠ ਠਿਠਠਠ	੩੩
34	ਠੋ ਨਠਮੁ ਚੋ ਠਾਠਠਠ	੩੪
35	ਠਠਠੋ ਲੋਭ ਘੋਯਯੁਯਮ	੩੫
36	ਨਠਠਠ ਠਿਠਠਠ	੩੬
37	ਨਾਠਾਠੀਠਠਠ ਠਾ ਠਾਠੀਠਠ ਘੋਯਯੀਠ	੩੭
38	ਸਠੋ ਲਿਠਠਠ	੩੮
39	ਠਿਠ ਠਾਠ ਠਠਠੀ	੩੯
40	ਨਠਠਠ ਨਿਠਠਠ	੪੦
41	ਠਾਠੀਠਠਠ ਨਠਮਠੀ ਠਾਠੀ	੪੧
42	'ਮਾਠ' ਨਠਠ ਠਾਠ ਨਠਠ	੪੨
43	'ਠਾਠ' ਠਠਠਠ ਠਾਠੀ	੪੩
44	ਠਾਠੀਠਠਠ	੪੪
45	ਠਾਠੀਠਠਠ	੪੫
46	ਠਾਠੀਠਠਠ	੪੬
47	ਠਾਠੀਠਠਠ	੪੭
48	ਠਾਠੀਠਠਠ	੪੮
49	ਠਾਠੀਠਠਠ	੪੯
50	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੦
51	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੧
52	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੨
53	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੩
54	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੪
55	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੫
56	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੬
57	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੭
58	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੮
59	ਠਾਠੀਠਠਠ	੫੯
60	ਠਾਠੀਠਠਠ	੬੦

ਲਠਠਠਿਠੋ ਨਠਮੀ ਨਿਠਠਠ ਠੀਮਠਠ ਠਠਠੀ
ਠਠਠਠ

ਏਮਾ ਏਠਲੀ ਲੋਭੋ ਸਿ ਘਾਲੀ ਮਾਠਾਠੀਠ ਠਾਠਠ ਏਮੋ ਨਿਠਠ ਚੋ
 ਠਠਠਠਠ ਏਸੀਠਮੁ

1	ਠਠਾਠ ਠੀਠਸ ਠੀਠਸ	1
2	ਲੀਠ ਠੋਯ ਠੋਯ ਠਠੀ	2
3	ਠਠੀ ਠਠਾਠ ਠਠੋ - ਠਿ ਮਠੀਠ ਠਾਠ	3
4	੧- ਠਿਠਿਠ ਠਾਠਾਠੀਠ ਠਠੀ	4
5	੨- ਠਿਠਿਠ ਠਾਠਾਠੀਠ ਠਠੀ	5
6	੩- ਠਿਠਿਠ ਠਾਠਾਠੀਠ ਠਠੀ	6
7	ਠਠਠ ਠਠੀਠ ਠੋਯ	7
8	ਠੋ ਠਾਠਸ ਠੀਠਠ ਠੋਯ	8
9	ਠਿਠ ਸਿਠੀਠ ਠਠਾਠਠ	9
10	ਠਠਾਠਠਠ ਠਠਾਠਠਠ	10
11	ਘਾਲੀ ਠਠੀਠੋ ਠਠਠ ਠਠੀਠ ਠਠਸ	11
12	ਠਾਠਠ ਠਠੀਠ	12
13	ਠਠਾਠ ਠਾਠ ਠਠਠਠ ਮਠੀਠ	13
14	ਠਠੀਠ ਸਿਠੀਠ - ਠਠਠ ਨਠਠਠਠ	14
15	ਠਠੀਠ ਠਠਾਠ	15
16	ਠਠੀਠ ਠਠੀਠ ਚੋ ਠਠੀਠ ਚੋ ਠਠੀਠਠਠੀ	16
17	ਠਠਾਠ ਠਠਾਠ	17
18	ਠਠਾਠ ਠਠਾਠ	18
19	ਠੀਠ ਠੋ ਠਠਠ ਮਠਠ	19
20	ਠਠੀਠ ਠਠਠੀਠ	20
21	ਠਠਾਠੀਠਠ ਠਠਠ	21
22	ਠਠਾਠੀਠ	22
23	ਠਠੀਠ ਸਠਠ	23
24	ਠਠੀਠਠਠੀਠ ਲੋਭ ਨਠਠਾਠ	24
25	1-ਠਠਾਠ ਠਠੀਠ ਸਿਠੀਠੀਠ	25
26	2-ਠਠਾਠ ਠਠੀਠ ਸਿਠੀਠੀਠ	26
27	1- ਠਠਸਠਠਠਠ ਨਿਠਠਠਠ	27
28	2- ਠਠਸਠਠਠਠ ਨਿਠਠਠਠ	28